

Alexandru refuzând apa

de Ștefan Augustin Doinaș

Sub cerul persan, Alexandru cel Mare
umbla prin pustiu, pe sub streșini de stânci.
Când iată: soldați aduceau de-a călare
burdufuri cu apă din văile-adânci.
Și unul, ghicindu-i privirile-aprinse,
umplu cu licoare un coif și-l întinse.
Dar el întrebându-i: – Cui duceți aceasta ?...
și coiful dorit atingându-l abia,
soldații răspunseră-n liniștea vastă:
– Copiilor noștri o ducem, dar bea !...
Și toți îl priveau cu tristețe și plini
de-un chin uriaș, bântuit de lumini.
Atunci, obosit și setos, Alexandru
întoarse privirea în jur prin deșert.
Un soare imens, fioros policandru,
rănea alburiul zenitului fiert,
cu câteva sute de lămpi arămii,
urcate de scuturi la câteva mii.
Văzduhul topit clocotea ca o lavă,
sorbit de vântoase, cu suflu de jar,
sub coifuri fluide, respinse de slavă,
soldații boleau de-un amarnic pojar,
ținând, cu cercei și cu bumbi, în alai
superbele hamuri de flăcări pe cai.

Văpaia țâșnea din căldări și din zale,
din stânci și vulcani cu bogat
zăcământ,
al căror cuptor cu comori minerale
o umbră de foc arunca pe pământ.
Nisipul mărunț al acestui pustiu
în ultimul fir era roșu și viu.
Prin gropi luminoase ca-n mistice
racle
soldații muriră linși de văpăi,
alături cu sulite roșii ca facile
ce până târziu privegheau peste văi;
iar alții, mușcați de cumplite arsuri,
căzuseră-n corturi subțiri, în trăsuri.
Cu coiful în mână, cu apa visată,
el sta neguratic privindu-i abia.
Soldații strigau în tăcerea lăsată:
– Copiilor noștri o ducem, dar bea.
Și dacă-i vom pierde prin locuri
pustii,
vom face acasă mai mândri copii...
Așa, ridicat de pe sa, în văzduhuri,
părea în văpaie un zeu torturat
scăpând dintr-o turmă informă de
duhuri

Despre dreptate, guvernare și prevedere

de Saadi Shirazi

S-a spus de-un om destoinic și sărman
c-ar fi jignit cândva pe un sultan.

Ce adevăr i-o fi ieșit din gură,
de a stârnit în rege-atâta ură,

că omul fu zvârlit în închisoare ?
Așa-și vedește forța cel mai tare.

Când un prieten i-aminti pe-ascuns
ce-a câștigat vorbind, el i-a răspuns:

„Poruncii Domnului eu i-am dat glas.
Voi sta în închisoare doar un ceas !”

Dar taina-aceasta zidul îl străpunse,
și la urechea regelui ajunse.

Monarhu-a râs: „Zadarnic e-acest vis.
„În închisoare va muri ucis !”

Un sclav dervişului i-aduse vestea.
El i-a răspuns cu vorbele acestea:

„Mult timp de suferit nu mi-a rămas,
„căci lumii-i-e dat să țină doar un ceas !”

Porunca regelui fu mai haină:
„Tu limba să i-o smulgi din rădăcină !”

Când omu-află al regelui cuvânt, rosti:
„Nici de-asta nu mă înspăimânt.

„Nu-mi pasă limba dac-o să mi-o tai.
„îmi mai rămâne vorba fără grai !”.

(Traducere din limba persană de Otto Starck)

Alexandru Cazacu, <i>Timp subiectiv. Timp colectiv (Jeni Acterian, Lena Constante)</i> pag. 2	
Gabriel Dragnea, <i>Mă duc odată cu primăvara (Corneliu Popel)</i> pag. 2	
Nicolae Dan Fruntelată, <i>Satele scufundate</i> pag.3	
Titus Vîjeu, <i>„Cimentul” spulberat de „Noi”</i> pag. 4	
G. Apostoiu, <i>I. L. Caragiale: Masca și Ființa – Deziluzionat de revoluții</i> pag. 6	
Florentin Popescu, <i>Doi autori, două volume și un singur personaj: Iordan Datcu</i> pag. 8	
Nicolae Scurtu, <i>Emanoil Bucuța și câțiva dintre contemporanii săi</i> pag. 9	
Ioana Ruxandra Fruntelată, <i>Colțuri de sat în scrieri rotunde (Ion Andreiță)</i> pag. 12	
Gheorghe Dragomir, <i>Ucraina post război – un ghimpe în coasta Europei</i> pag. 14	
Nicolae Georgescu, <i>Fântâna lui Voiculescu (Florentin Popescu)</i> pag. 17	
Mirela Maiana Mladin, <i>Povestea liliacului (Leny Caler, Mihail Sebastian)</i> pag. 19	
Emil Păunescu, <i>Luminile „Sud”-ului</i> pag. 20	

circumscrieri

Alexandru Cazacu

Timp subiectiv. Timp colectiv

Începutul secolului douăzeci și unu pare a fi pus sub semnul hipermodernității care, în accepțiunea filosofului francez Gilles Lipovetsky, autorul volumului *Les Temps hypermodernes*, presupune: hiperconsum, hiperindividualism, dictatura urgenței, eficiență și tehnologie. Și este greu să-l contrazicem. Este însă remarcabil cum, nu demult, două intelectuale au pus în discuție, *ante-factum*, tema, scriind fiecare câte un jurnal unde timpul subiectiv în care sunt imersate autoarele aduce o perspectivă nouă asupra timpului colectiv aferent oricărei epoci.

Eugenia Maria Acterian sau **Jeni Acterian** (1916-1958) se naște la Constanța într-o familie armeană cu preocupări artistice având doi frați mai mari: poetul, regizorul și omul de teatru Haig Acterian și jurnalistul și scriitorul și memorialistul Arșavir Acterian, care o atrag în lumea frecventată de ei. După absolvirea liceului urmează Facultatea de Litere și Filosofie din București, pe care o va încheia *magda cum laude* în 1940. Apoi urmează ani în care nu se regăsește ca funcționară și reîncepe a doua facultate, cea de regie la Conservatorul de Artă Dramatică, lucrând ulterior ca asistent de regie al tinerilor, pe atunci, Marietta Sadova și Liviu Ciulea la Teatrele Odeon, Municipal și Tineretului. Între timp traduce din franceză și engleză, citește enorm și frecventează întreaga pleiadă a elitelor umaniste interbelice fiind îndrăgită pentru precizia verdictelor, ironia fină și șarmul nativ. Odată cu *l'accélération de l'histoire* de la mijlocul secolului trecut, pentru opțiuni politice de extremă dreapta frații ei sunt scoși din viața socială, Haig este trimis pe frontul de Est unde își va găsi sfârșitul, iar Arșavir va face lungi perioade de cruntă detenție. Jeni Acterian este și ea privită suspect de noul *establishment* cultural și politic. Din păcate, peste toate aceste evenimente exterioare ce păreau să strângă ca o cameră cu pereți amovibili ființa ultralucidă și ultrasensibilă a încă tinerei Jeni, se suprapun un scurt mariaj nefericit și apariția maladiei Hodgkin (limfogranulomatoză malignă), pe atunci incurabilă. De la 16 ani a scris febril, depășind generația *kierkegaardiană* din care făcea parte un jurnal ținut până la moartea sa ce va surveni la numai 42 de ani. Unicul supraviețuitor dintre cei trei frați Arșavir îl va publica abia după patruzeci de ani de la sfârșitul surorii sale. Comparabil cu un alt faimos jurnal al epocii, și acesta apărut la mulți ani de la scrierea lui, *Jurnalul* lui Mihail Sebastian, însemnările diaristice realizate de Jeni Acterian sunt intransigente, lipsite de orice complezență, marcate de lecturi frenetice, trăirea eșecului, îndoielilor, crizelor de identitate și pasiunilor. Limpezimea și claritatea sunt duse aproape de extrem, fiind permanent prezentă autoironia împreună cu insule de *rational joy*. Totul pe fundalul unei lumi aflată la confluența unor mutații dramatice. Aceste pagini, nedestinate niciodată publicării, relevă o tensiune intelectuală și umană cum doar în *Un uomo finito* de Giovanni Papini și în eseurile lui Emil Cioran mai putem întâlni. „Există în această întreagă lume doi ochi negri, profunzi și oblici. Nu sunt decât doi. Ce ciudat! Sunt alți ochi mai frumoși, mai negri, mai profunzi. Dar toți aceștia nu mă privesc. Eu vreau să-mi scufund ochii în singurii ochi negri pe care-i iubesc. Și ochii aceștia nu sunt la capătul lumii. Ei sunt în același oraș în care mă aflu și eu. Nimic nu ne separă. Nimic și totul... Simt tristețea pe care o răspândesc ochii mei mari deschiși în obscuritate. Aș dormi, ca să uit, aș dormi... Ajută-mi, Doamne, să-mi port crucea. Nu e nici prea mare, nu e nici prea grea, dar ar fi copleșitoare pentru puținătatea mea dacă nu m-ai ajuta. Și, de multe ori, este copleșitoare, pentru că, probabil, Doamne, nu știu să Te iubesc așa cum trebuie.” (Fragment din *Jurnalul unei fete greu de mulțumit*)

Lena Constante (1909-2005) se naște la București într-o familie mixtă, româno-aromână, în care tatăl era jurnalist. Urmează Liceul „Regina Maria” apoi studii universitare la Școala de Arte Frumoase din Capitală și devine pictoriță. Își completează apoi formarea cu un stagiu parizian. Este cooptată în cadrul echipelor monografice organizate de școala sociologică condusă de Dimitrie Gusti unde studiază arta populară românească și își cunoaște viitorul soț, etnomuzicologul Harry Brauner. O atrage tapiseria și scenografia teatrului de marionete la a cărui înființare instituțională pune bazele alături de prietena ei, Elena Pătrășcanu, al cărei soț cosmopolit va deveni ministru al partidului de extremă stângă care luase *de facto* puterea în România post-belică. Aproximarea tangențială a Lenei Constante de acest anturaj va fi plătită cu un preț imens. Odată cu luptele intestinale și epurările ce au loc la vârful conducerii se declanșează ceea ce istoriografia numește *procesul lotului Pătrășcanu*, iar tânăra Constante este acuzată, judecată și condamnată la 12 ani de detenție fără a fi avut vreo vină. Primii opt ani îi execută în izolare totală, iar restul în celulele comune de la Miercurea Ciuc. Este supusă torturii fizice și psihice, dar rezistă creându-și mental un univers paralel format din compunerea sau recitarea unor versuri, piese de teatru, folosindu-și memoria traduce din și în franceză și imaginându-și scenografiile, realizează pe ascuns păpuși din paie. După eliberare i se permite parțial reluarea vechilor sale preocupări plastice, elaborează și ilustrează mai multe cărți pentru copii, iar spre sfârșitul vieții concepe două volume care îi redau episoadele carcerale: *L'Évasion silencieuse. Trois Mille Jours, Seule, Dans Les Prisons Roumaines*, scrisă și publicată inițial în franceză, respectiv *Evadarea imposibilă*. Ele reprezintă un adevărat diptic al încercării nereușite de dezumanizare și a supraviețuirii cu ajutorul bagajului cultural. Cărțile sale sunt astăzi considerate, la nivel mondial, mărturii cutremurătoare despre apărarea demnității în condițiile extreme ale unui regim dictatorial. „În carcera aceea, de-a lungul unor ore fără sfârșit, am avut conștiința dualității mele. Eram făcută din două ființe. Pentru că eram acolo și mă vedeam acolo. Pentru că nu puteam trece prin acea ușă zăvorâtă și, totuși, puteam fi în altă parte. Corpul meu nu putea să fie decât aici. Eu puteam fi oriunde. El nu avea nici măcar loc să-și miște picioarele dureroase. Eu îmi voi face să crească aripi. Aripi de pasăre. Aripi de vânt. Aripi de stele. Și am să evaderez...” (*Evadarea tăcută – 3000 de zile singură în închisorile din România*)

Autoarele reprezintă la ora hipermodernității și nombrilismului nu doar două admirabile doamne pentru care cultura a devenit *senza dubbio* un mijloc de justă autocunoaștere și de salvare. Ele și literatura lor *de frontieră* sunt o dovadă în plus că pe scena existenței renunțarea vizitării patrimoniului istorico-cultural poate fi foarte riscantă. Pentru sine și pentru umanitate. Indiferent de (hiper)modernitatea vremurilor.

pretexte

„Mă duc odată cu primăvara”

Gabriel Dragnea

„M-am născut într-o seară geroasă de iarnă. Luat drept mort au pus să-mi tragă clopotul”, mărturisește Corneliu Popel într-una dintre epistolele sale publicate postum, în 2019. Un clopot care avea să bată din nou pentru el foarte devreme, în ziua despărțirii lui de lume. Un clopot care a bătut prea intempestiv, cu un ecou grav al chemării de urgență alături de alți tineri poeți aleși de Dumnezeu pentru o altă mare lucrare neștiută de noi, amintindu-i din nou pe Max Blecher, Ronald Gasparic, Anta Buzinschi, Daniela Caurea, Daniel Turcea sau Cătălin Bursaci. Citindu-le versurile, inevitabil mă gândesc la o întrebare: De ce așa repede, când potențialul lor era imens, când promisiunea unor mari creații era evidentă, când glasul lor poetic era tot mai clar asemenea unei harpe în nopțile adormite? Interogația mea subiectivă generează la rândul ei două posibile răspunsuri: poate nu eram pregătiți îndeajuns să fim părtașii gândurilor lor construite în nota unui firesc atins de sublim sau poate ei, acești poeți sunt apariții meteorice având sarcina clar trasată pentru resuscitarea emoțională a tuturor acelor care se intersectează cu trăirile lor: „Voi întreba din nou/ care e sufletul fără de/ Prihană/ cu brațele în atîrnare și/ plutind spre/ mărire/ dar taina nu va/ putea fi dezvăluită și în/ misterioase plante se va/ ascunde piciorul/ meu cel rănit de/ prea îndelung adevăr/ și cu o/ aplecare ciudată/ „spune tu/ lumină a Muntelui/ care-i lumea mea/ și care-i întunecarea/ celui întors la/ greșalele noastre/ căci iertare nu/ poate fi și/ nici iubire statornică/ știe el aburii/ care-l acoperă” („dar pînă sus”, poem inedit publicat în aprilie 2020 în revista *Expres cultural*). Corneliu Popel debutează editorial în 1974, cu volumul *Frații mei blânzi*, urmat de *Aurea saecula* (1977), fiind colaborator al revistelor *Convorbiri literare*, *Luceafărul*, *Ateneu* sau *Iașul literar*. Postum, i-au fost publicate volumele *Elogiul înțelepciunii* (1979) și *Vocea eternă Pro Patria* (1985), dar și o culegere de scrisori *Cu sete cerească. Epistolar*, Iași, Ed. Timpul, 2019. Poet premonitory, ca mai toți amintiți mai sus, este corodat sufletește de un eros temător, profund afectat de amenințările singurătății, vizibile în scrisorile trimise soției sale: „tare aș voi să nu mă mai tem niciodată pentru tine și de tine, să știu că ești sănătoasă și ești a mea (...) și nimeni n-ar putea să mă clinească din dragoste, în afară de lipsa ta de dragoste”. Moartea este o altă obsesie a poetului, parcă expresia iminenței, devoalând în versurile sale o atitudine a unei plecări programate: „Dar dus ăi eu/ în lupta cu ghearele/ monștrii tîrzii. Deasupra-mi/ e Poezia – gheara de aur./ deasupra-mi e moartea - / gheare ascunse./ Mă plec în fața lor./ violentă lumină.” („Lumină, doar lumină”)

Și totuși, singurătatea era haina tot mai des purtată de poetul născut în Darabani Botoșaniului, dovadă fiind și mărturisirea poetului și jurnalistului Victor Teișanu: „Era mai totdeauna singur, trecînd absent pe străzile Iașului, preocupat exclusiv pe-atunci doar de proiectul său astral: o operă poetică veritabilă, cu timbru propriu, nu atât pentru glorie cît pentru faptul că, printr-un exercițiu spiritual de visare și adaptare continuă, își modelase existența doar ca să poată trăi și respira poezie”. Așadar, o poezie-prevestire, o poezie asemenea unui testament din care înțelegem fără echivoc mesajul patern, cu privire la o altfel de atitudine în construcția pasului prin viață, în nuanțe policrome asumate, respectând norme și valori localizate în pragul unei evidente extincții: „Vara aceasta mi-au apărut primii peri albi./ Scriu această frază, pruncule,/ de parcă aș scrie începutul unui testament./ N-am averi nemăsurate./ Doar durerea și bucuria./ Bucuria ești tu./ Durerea se naște acum/ Și-mi pune sîngele pe buze./ Cînd vei muri/ Tu să nu o cunoști/ Aceasta-i voința mea/ Rob al trupului care moare/ Să știi a face pașii/ Pe țărnul ceresc/ Fără sfială./ Să iubești lumea întreagă/ Căci moartea nu poate învinge lumea.”

Cu grave afecțiuni oncologice, se internează în spital în septembrie 1977, iar, cu două săptămâni înainte de a fi chemat de Dumnezeu la apelul poezilor (18 iunie 1978), Corneliu Popel, liniștit și parcă mulțumit de misiunea îndeplinită cu succes mai scrie doar atât: „A venit și rîndul meu / Mă duc odată cu primăvara”. Deși umbrele lui s-au intersectat cu ale noastre numai pentru 28 de ani și cinci luni, poetul Corneliu Popel, în poemul „Mă voi întoarce” ne dezvoltă în tonuri profetice și în aceeași notă moralizatoare o condiționată revenire: „Cînd lumea căuta-va armonia/ pe culmi mă voi întoarce – acasă/ și voi striga: nevastă caii/ pasc chipul meu departe// astfel vorbi-voi și cînd ghinda/ la sânul său mă va cuprinde/ te-oi auzi cum dai putere/ acelu prunc sortit nălțării// și-apoi cînd se vor naște mieii/ cu brațul dulce primăvara/ pe buze îmi voi pune cântec/ și-oi înflori oi înflori”.

SUD, PÂNĂ LA CAPĂT

**Nicolae Dan
Fruntelată
(1946-2022)**

Noi n-am avut și nu avem o civilizație de tip urban. Văd astăzi cum tot felul de cercetători tineri și inteligenți gonfleză tema civilizației urbane, împrumută tot felul de clișee, mai ales din Vest, pentru a demonstra ce valori colcăie în metropolele românești. O fi la modă tema asta, dar e prea subțire pentru încercarea de a căuta ce e cu noi, românii, pe lumea asta, de unde venim și unde mergem, dacă mai mergem undeva.

Blaga a declarat definitiv că *veșnicia noastră s-a născut la sat*. Nu numai pentru că acolo a fost camera de taină în care ne-am păstrat miturile, poveștile și limba, ci și pentru că de acolo avem normele morale ale ființei noastre naționale.

Sigur, vremea a înaintat, a venit capitalismul și a transformat niște sate mari într-un fel de orașe. Dar matricea a rămas tot în satele mici care au dat țării intelectuali și artiști, unii geniali, oameni politici și soldați, mulți soldați ce au murit în războaiele în care a fost târâtă și România.

A venit și socialismul, iar satele au devenit teren experimental pentru rețetele sovietice infailibile, începând cu odioasele colhozuri care le-au luat țăranilor pământul, vitele și sufletul. Atunci s-a produs primul atentat de proporții la existența satului românesc.

Dar oamenii ce rezistaseră și la invaziile tătarilor, arzându-și grâul, otrăvind fântânile și fugind în munți și păduri, întorcându-se apoi și luând totul de la capăt, ei, oamenii, au rezistat și acum.

O parte au fugit în orașele apropiate, s-au făcut muncitori în marile combinate, unde au avut parte și de lucruri bune: un apartament modern, cu baie și bucătărie, șansa unui contact direct cu actul de cultură, accesul la o școală mai bună. Dar rădăcina lor a rămas în satul cu părinți, frați, bunici; o parte din banii câștigați de ei s-au întors acasă, așa cum s-a întors și pâinea cărată pe bicicletele navetiștilor ori cu trenurile ticsite care veneau seara din orașe.

Țăranii au încercat să îmblânzească și hidra C.A.P.-ului, s-au obișnuit cu mașini și tractoare, au muncit în continuare ca niște ocnași și au reușit să supraviețuiască, primind chiar și binefacerile unui sistem care a oferit agriculturii un ajutor enorm, bineînțeles, confiscându-i cam tot uzurfructul. Irigații, sisteme mari prin care apa din Dunăre, din Siret, din tot felul de râuri în care suntem bogați, a apărut ca o pânză vitală câmpia și a făcut-o să rodească

în verile secetoase. Școală obligatorie, dispensar, realități fundamentale.

N-a fost o fericire fără sfârșit. Tot felul de legi dure au lovit ființa fragilă a țăranului. Câmpurile erau păzite în vremea recoltei, să nu cumva să fure o găleată de grâu sau patru știuleți de porumb hoții de țărani care munciseră din crăpatul zilei până noaptea pentru rodul aceluia pământ. Unii au fost judecați și au făcut pușcărie.

Într-un sat din zona Băileștilor olteni, sat de unde e de loc iubita mea, brigăzi combinate, milițieni, activiști și oameni de-ai lor, păzeau intrările în sat, toamna, când se copsese porumbul. Cei ce intrau erau percheziționați, să nu fure vreun știulete, numai un măgar rătăcit trecea în fiecare scară, neînsoțit de nimeni, se ducea către sat și gardienii nu-l băgau în seamă. După mai multe zile, un gardian ceva mai deștept a zis: „Mă, e același măgar, ce dracu' e cu el ?” Și l-au prins pe măgar, au descoperit că avea pe el o pătură drept șa, iar sub pătură, zece-cin'spe știuleți de porumb. Au luat porumbul și – deștepti în continuare – au urmărit măgarul să-i conducă la stăpânul lui. Dar, fără greutatea obișnuită în spinare, măgarul n-a îndrăznit să se întoarcă acasă. S-a oprit în centrul satului, la primărie. Gardienii au înjurat și l-au lăsat în pace.

Sunt multe asemenea povești. Puținii care aveau o vacă sau o capră nu mai aveau voie s-o ducă la păscut pe câmp, ca să nu strice avuția colectivă. Dar ei tot au găsit mijloace să-i aducă un braț de iarbă adevărată ori câteva tulpini de porumb. Țăranii ajunseseră un fel de haiduci, căutând să supraviețuiască.

Ce e cel mai rău, sistemul moral al satului a început să aibă fisuri grave. Oameni care, altădată, n-ar fi luat un pai de la altul, au devenit hoți de ocazie. Dacă aveau un petec de vic și nu-l culegeai la timp, îți-l culegeau vecinii. Nu se mai lăsau porțile descuiate, au apărut ivăre și chei de care înainte nu era nevoie.

Apoi, ce bine ! – a venit democrația. Am desființat C.A.P.-urile, am furat cu entuziasm tot ce aveau ele în dotare, cum ar fi dalele și tuburile din sistemele de irigații, am devalizat hambarele și grajdurile, șmecherii satului au cumpărat tractoare pe câțiva lei și au făcut avere în câțiva ani. La mine în sat, oamenii au furat cărămizi din pereții fostei fabricuțe de cașcaval care aducea venituri mari la nivelul județului, au scos ziduri din pereții grajdurilor C.A.P.-ului, au dezmembrat camioane și au luat câte o piesă. Acum, satul e sărac, se scufundă în pământ, doar câțiva beneficiari ai revoluției au case mari (cu baie), seră, mașină.

Ceilalți, cei mai mulți, mor sau așteaptă moartea, în case vechi, unele chiar de paie. Duceți-vă în satele unde v-ați născut. Cu excepția unor norocoși, originari din sate „turistice”, veți vedea multe case cu ferestre bătute în scânduri, veți vedea școala unde ați învățat, mică și părăsită, veți vedea că, pe drum, nu se mai dă „bună ziua” la toată lumea. Satul își pierde identitatea.

În copilăria mea, satul avea „gustul morților”, cum zice tot Blaga. Dacă însoțeați sâmbăta femeile la tămăiat în cimitir, simțeați că tu ai rădăcini în morții tăi, în neamul tău. În deceniul al șaptelea al veacului trecut, oamenii au presimțit moartea satului, a obiceiurilor și, ca să nu piardă șansa pomenirii, au inventat un

obicei tulburător: „pomenile de viu”. Veneau vecinii, se întindea masă mare, cu băutură multă, uneori se tocmea și muzică, pomenitul era viu, popa ținea o slujbă, totul era cum trebuie. Nu vorbește din auzite: bunica mea, Constanța, și-a făcut „pomană de viu”.

De multe ori, *memoria istorică se refugiază în povești*, spune Pârvan. În consecință, CV-ul meu ar trebui să înceapă cam așa:

Eu sunt din satul lui Ciobănică, Profisoru, Apic, Bușamete, Văzdăc, Rânză, Bojin, Izmană, Moderata, Vânturică, Șișu, Purdă, Cenda, Bologioaia, Zdrăfanii, Gemănești, Lipu, Bucarația, Tilică Rapidu', Pile Vătășoiu, Ionete, Râciu, Neamțu, Goliciu, Lina Petricana, Morândău, Călămăzdră, Pătru Scânteie, Minu' lu' Rapcea, Răspizdana, Cobealdâr, Popa Metru.

Pe urmă și mai ales, sunt din satul de adopție al lui tata, Fruntelată, ginerele lui Nicu Popescu și al Grecoaiice („Cocoana”), provenit din neamuri sărace de țărani de la Busu. Învățătorul Fruntelată, chiabur prin moștenire, apoi comunist prin cedare, soțul doamnei Giza, fata „Cocoanii” Constanța.

Satul meu, moșie a Bălașei, fata lui Brâncoveanu, e la fel ca orice alt sat românesc, *o biserică*. Uneori de lemn, alteori coșcovită, dar o biserică. În care poți să te rogi pentru tot ce ai pierdut și ai vrea să fie din nou. Mă întorc în Bălăcița numai în somn și văd casele mai mici, oamenii mai străini. Aproape am uitat că în tinerețe știam după fizionomie din ce sat e un om sau altul.

Mai avem nevoie de sat ? Eu cred că *da*. De un sat așezat pe niște criterii de respect, ajutat de statul român să trăiască din lucrul pământului (sunt mulți copii care ar voi să vină înapoi din lumea orașelor), să aibă irigații, înlesniri pentru arat, cules, îmbogățit solul care devine un deșert în lipsa apei și a chivernisirii înțelepte.

De un sat în care să revină normele morale stabilite între oameni care se cunosc, muncesc și se ajută, nu de un teritoriu al crimelor abominabile, al asistaților social și al vânzătorilor de pământ veniți din Italia, din Germania, din lumea lor unde legile (europene, da ?) îi protejează pe proprietari.

Ar fi prea multe de scris și de zis. Nimănuui nu pare să-i pese. Deși, dacă te uiți la istoria familiilor noastre, toți venim „de la țară”, din casa veche și fără pereche pe care puternicii zilei o disprețuiesc și o lasă în paragină.

Am avut, în copilăria mea, un câine foarte bun și credincios. Într-o zi a dispărut. L-am căutat cu tata peste tot, dar nu l-am găsit. Am aflat mai târziu, când un om ne-a spus că i-a văzut cadavru pe islazul satului, la câțiva kilometri distanță, că ei, adevărații prieteni ai omului, pleacă de acasă atunci când presimt că mor. Pentru a nu-și îndurera stăpânul.

Așa moare și satul românesc. Ca un câine credincios. Într-un loc pe care l-a găsit folclorul nostru genial și trist până-n măduvă: „La marginea lumii/ la lumina lunii...”

Aș vrea să mai trăiesc până va izbucni iarba. În marginea unui sat, chiar dacă acesta va fi ultimul sat din țara aceasta.

Deocamdată, *satul românesc a murit pe crucea istoriei.*

(*Va urma...*)

BOLINTIN - Istorie în imagini

Fotografii din colecția ACTIB

„Ca amintire de la noi, Zoe și Aurel Popescu Dârvari, 21 mai 1922 (Familiei Șt. Dincescu, Bolintinul din Vale)”

„Dacă soarta mă va alunga sau mâna morții rece mă va lua va rămâne acest portret în amintirea anilor tinereții mele. Sora Alexandrina Ghiță, 1938, în etate de 16 ani, Mănăstirea Samurcășești, Ilfov (Familiei Dincescu-Bolintin)”

Titus Dîjen

Incrementa atque decrementa

Multe lucruri i s-au reproșat marelui Gorki după întoarcerea în URSS din (auto)exilul său când avea să îmbrățișeze noua linie a PC(b)US în domeniul artelor și literaturii.

Prima încercare de a coagula suflarea scriitoricească într-un front de acțiune partinică a avut loc în anul 1932 chiar la vila sa confortabilă pusă la dispoziție de guvernul sovietic, unde a invitat mai toți scriitorii importanți ai momentului, inclusiv „deviaționiștii” de la principiile oficiale și la care a fost prezent se pare însuși Iosif Visarionovici Stalin. Doi ani mai târziu, la primul Congres al Scriitorilor Sovietici,

Maxim Gorki devenea președintele unei asociații de creatori a cărei sarcină principală era să pună în practică o „nouă metodă de creație” purtând numele de „realism socialist”, al cărui gardian principal fusese desemnat Andrei Jdanov, kulturnikul șef al regimului.

Acest „nou realism” a desfigurat timp de mai multe decenii chipul literaturii scrise în URSS și – după cel de-Al Doilea Război Mondial – în țările din răsăritul Europei devenite „democrații populare” și care vor forma așa zisul „lagăr socialist”.

Dar germenii radicalei viziuni asupra literaturii au existat încă imediat după victoria Revoluției bolșevice din 1917. Într-o țară ce cunoscuse în anii 1910-1920 zeci de orientări ale avangardei artistice avea să se impună în forță ideea culturii proletare (*Proletcult*). Într-un manifest din 1923 al Frontului de Stânga al Artelor (Lef) se arăta că acesta „trebuie să unească frontul pentru aruncarea în aer a vechiului, pentru bălălia de cucerire a culturii noi”.

Una din primele lucrări literare care au acceptat noul eșafodaj ideologic a fost un roman (bine scris de altminteri) și care propunea o temă nouă, aceea a angajării conștiințelor în slujba idealurilor Revoluției. E vorba de romanul **Țement** (*Cimentul*) redactat între 1922 și 1924 și care urma să fie rapid tipărit în tiraje apreciabile, făcându-l cunoscut și supraevaluându-l pe autor, Feodor Gladkov, un fost institutor ce deținea la apariția, în 1925, a cărții un parcurs de peste două decenii în mișcarea revoluționară, trecând prin închisorile țariste și trăind exilul forțat. Personajul Gleb Ciupalov are și el structura psihică a militantului gata să se sacrifice pentru binele obștesc. Chiar dacă războiul civil nu s-a stins, inflamând periodic orașul de pe malul mării în care istoria nu și-a decis încă învingătorii, perspectiva păcii îl determină pe eroul principal al romanului să lupte pentru repunerea în funcție a unei fabrici de ciment distrusă de război. Pentru aceasta el își mobilizează nu doar familia și prietenii, ci și specialiștii în domeniu atinși de scepticism, precum inginerul Kleist, coagulând în final o forță umană impresionantă. Prin contrast, dușmanii cauzei bolșevice sabotează procesul refacerii uzinei, neezitând să comită crime împotriva „oamenilor buni”, inclusiv împotriva unor crude vlăstare. Dar, crede autorul, aceasta este „tragedia luptei... Ca să te poți naște din nou, trebuie să mori...”

Am putea spune că, așa cum în teatrul sovietic Vsevolod Vișnievski a încercat să modifice structurile tragicului, propunând o „tragedie optimistă” ce putea fi socotită o fractură pe care de la Vechii Greci nimeni nu o luase vreodată în seamă, romanul lui Gladkov încerca să modifice percepția cititorilor asupra ideii de sacrificiu.

Cimentul s-a răspândit în lume cu mirajul unei realități economice noi, socialiste, opuse capitalismului devorator. Circulația sa în lume a fost copleșitoare. În Franța romanul a fost tradus în 1928 de Victor Serge (prietenul lui Panait Istrati) care, părăsind Europa, avea să-și afle sfârșitul, ca și Lev Troțki (magistrul său), în îndepărtatul Mexic.

Cu toată această răspândire în lume a cărții lui Gladkov, Anatoli Lunacearski n-o trece printre reperele „bogatei noastre literaturi de după revoluție, cu orientare sovietică”, preferând **Torentul de foc** al lui Serafimovici și **Ceapaev** al lui Furmanov. În Occident însă „literatura proletară” din URSS a pătruns mai cu seamă prin **Cimentul** lui Gladkov...

Probabil că puțină lume știa în acei ani că în Rusia sovietică se scria și o altfel de literatură dedicată momentelor istorice de răscruce din viața uriașei țări din Răsăritul Europei. Poate că exemplul cel mai adecvat fixării contrastului îl

reprezintă **Cevengur** al lui Andrei Platonov. O carte scrisă în același deceniu cu **Cimentul**, mai precis între 1926-1929 și care viza aceeași perioadă tumultuoasă. Pe care, în loc să o înfățișeze precum Gladkov într-o desfășurare eroică, o prezintă cititorului ca pe un blestem ce anunță Apocalipsa. O lume bezmetică, plină de nenorociri și sărăcie: „Uite materia primă a

socialismului ! studia Dvanov țara. Niciun edificiu, numai tristețea naturii orfane !”

Sașa Dvanov este personajul central al romanului de cinci sute de pagini despre care nu vom ști niciodată dacă aparține încă acestei lumi fizice ori celeilalte, din spațiul plăsmuirilor. Cu cât sloganul politic este mai puternic, cu atât el apare mai încețoșat în fixarea viitorului. Un univers ideatic ce se dorește limpede precum cristalul devine prolix și capătă culoarea mlașoasă a mlaștinii. Spre un astfel de loc se va îndrepta eroul bolșevic al lui Andrei Platonov spre a-și afla sfârșitul, vegheat de ultimul său prieten, calul numit simbolic Forța Proletară.

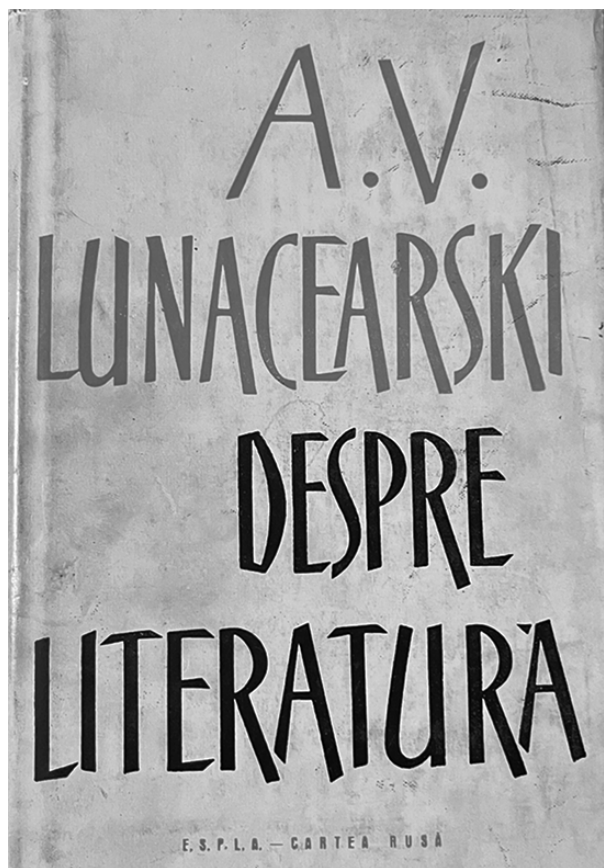
„Dvanov sili animalul să intre în apă până la grumaz și fără să-și ia rămas bun, se lăsa în apă din șa, pe calea urmată cândva de tatăl lui, din curiozitate pentru moarte”...

Câtă deosebire între cei doi eroi literari: Gleb Ciupalov din **Cimentul** și Alexandr Dvanov din **Cevengur**...

(urmare din pagina 4)

Inutil să amintesc faptul că Platonov, trecut la cele veșnice în 1951, n-a apucat să-și vadă cartea tipărită vreodată. Nici în timpul lui Stalin, nici în timpul lui Brejnev sau al lui Andropov ori Cernenko.

Șaizeci de ani **Cevengur** a fost doar un manuscris fără șanse la publicare. Abia în anul 1989 s-a întâmplat (totuși) minunea. Între timp

lumea începuse să uite că a existat o carte de mare succes ce se numise sobru, chiar sec, **Cimentul...**

Drama artelor după instaurarea puterii Sovietelor e binecunoscută. În cursurile sale de literatură rusă ținute în mari universități americane Vladimir Nabokov arăta că „în cei patruzeci de ani de dominație absolută, guvernul sovietic nu a pierdut niciodată controlul asupra artei”. Adresându-se deci unor cursanți născuți și formați într-o țară democratică el le atrage atenția că ar putea „privi poveștile de viață arestată care vin din ținuturi îndepărtate ca povești exagerate răspândite de evadați care abia își trag sufletul”.

Mulți scriitori ruși au simțit încă de la începutul noii orânduiri sociale primejdia pentru că – spune Nabokov – regimul „impune o limită imaginației autorului și voinței sale, orice roman proletar trebuie să se termine fericit, prin triumful sovietelor, și astfel autorul are cumplita sarcină de a crea un subiect interesant, cu un sfârșit cunoscut dinainte, oficial, de cititor”.

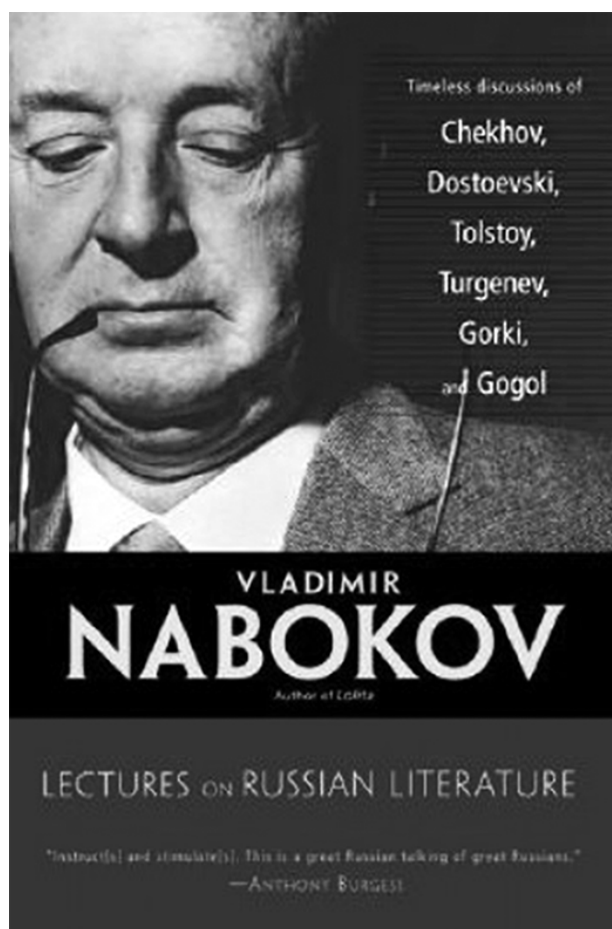
Exemplul pe care l-am oferit noi este **Cimentul** lui Gladkov. Pentru a scăpa de o astfel de misiune degradantă autorii ruși importanți au ales calea exilului. A fost cazul lui Ivan Bunin (1870-1953), emigrat în Franța și desemnat în 1933 laureat al Premiului Nobel pentru literatură sau al Marinei Țvetaeva (1892-1941) care va trăi mulți ani departe de patrie, în Germania, Cehoslovacia și Franța. Poeta a făcut eroarea de a se întoarce în URSS în plină teroare stalinistă și expunându-se unor încercări cărora nu le-a putut face față preferând ieșirea în decor prin act suicidal.

Alți autori, precum Alexei Tolstoi și Maxim Gorki, au făcut pasul înapoi, fiind „recuperați”

de bolșevicii care solicitau „inginerilor de suflete” să creeze personaje fără viață proprie și care să fie – cum admirabil consemnează Nabokov – „umbre ale conștiinței de stat, unii fiind realiști, loiali și sinceri, alții păstrând amintiri romantice despre primii ani ai Revoluției, alții fără școală sau experiență, dar cu multă intuiție bolșevică sănătoasă”.

Nici artele surori – precum muzica ori pictura – n-au avut altă soartă. Fluxul „dezertorilor” s-a desfășurat de-a lungul mai multor ani și practic marea avangardă rusă s-a mutat cu arme și bagaje în Occident. Au existat însă și adeziuni ardente la noul ideal artistic, soldate însă cu opere vădit perisabile. Noul stat bolșevic a introdus treptat pedepse (excluderi din uniunile de creatori, „legarea la stâlpul infamiei” prin jurnale și alte materiale de propagandă pentru ca la un moment dat să se introducă reeducarea, detenția în colonii de muncă și chiar execuția fizică a nesupușilor).

Parabola literară a acestui stat în care „totul e din oțel: soarele, arborii, oamenii” a fost realizată

cu strălucire de Evgheni Zamiatin în **Noi** (*Mî*), un roman de anticipație scris în 1920, deci sincron cu primele măsuri de control statal asupra vieții private a cetățenilor incluși în marele program comunist al Fericirii. Născut în 1884 și absolvent al Politehnicii din Sankt Petersburg (construcții navale) el intră timpuriu în contact cu cercurile revoluționare, fiind arestat și întemnițat în mai multe rânduri de puterea țaristă. După Revoluția din Octombrie 1917 s-a integrat cu bună credință în serviciul Sovietelor. Nu i-a trebuit mult să se dumirească: bolșevismul instituționalizat nu semăna deloc cu entuziasmul și generosul program revoluționar din clandestinitate. Oare ce se va întâmpla cu oamenii după o „îndelungată modelare, de un mileniu să zicem?” Încă pe prima pagină a romanului putem citi acea „proclamație care a apărut astăzi în Gazeta Statului Unic” și din care aflăm între altele că „toți cei care se simt capabili, trebuie să compună discursuri, ode, manifeste, poeme sau alte lucrări care să preamărească frumusețea și grandoarea Statului Unic”. Toți cetățenii aceluia stat au trăit deja

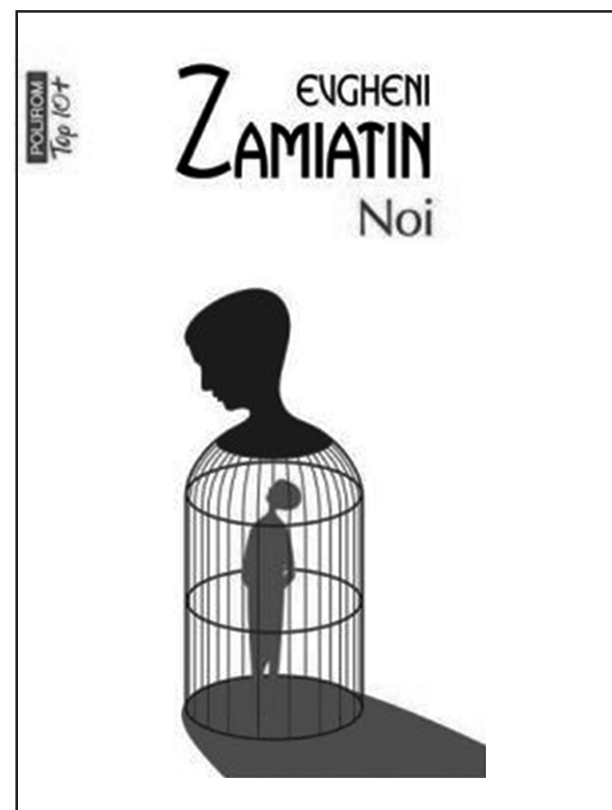
tragedia depersonalizării. Naratorul, „matematician, constructor al Integralului” se cheamă D-503. Iar fata de care se simte atras este O-90... Există o „oră personală” în care eoul se poate plimba cu această aleasă a inimii străbătând bulevardul și având „la dreapta (...) două numere pe care nu le cunoaștem, bărbat și femeie”.

Afară e primăvară și cerul este „albastru, nepătat de niciun nor. (Ce sălbăticie erau gusturile celor din vechime, ai căror poeți puteau fi inspirați de acele absurde, dezordonate, stupide tulumbe, grămezi de vapori!). Îmi place – sunt sigur că pot spune cu certitudine – nouă ne place doar un astfel de cer steril, imaculat...”

Calibrat deci pe măsura noilor norme sociale, D-503 se înscrie voluntar în uriașul malaxor al distrugerii omului, ajungând să-i denunțe părintelui patriei, marele Binefacător, pe toți „dușmanii fericirii” identificați ca atare și care pun la cale revolta împotriva Rațiunii. Adică împotriva dezumanizării programate.

Neputând să apară în Rusia, **Noi** avea să fie editat în 1924 la New York și în 1927 la Praga. Capitala Cehoslovaciei găzduia un număr apreciabil de intelectuali ruși exilați și, ca urmare, eoul apariției a fost unul puternic. De altfel acesta a fost momentul ce a declanșat în URSS defăimarea publică a lui Zamiatin. Milioane de cititori aveau deja la dispoziție **Cimentul** lui Feodor Gladkov și alte sute și mii de cărți „militante”.

Multe din temerile scriitorului rus (care avea să primească în urma unei scrisori adresate lui Stalin în 1932 dreptul de a emigra, stabilindu-se în Franța) s-au dovedit întemeiate. Statul Unic lucra tot mai temeinic la nașterea Omului Nou. De fapt a omului unidimensional...

Marile distopii ale secolului XX (**New Brave World** de Huxley și **1984** de Orwell) s-au născut în prelungirea acestui document literar și politic de incredibil curaj în care oamenii unui timp viitor, deveniți numere printr-un abject mecanism represiv refuză totuși să se lase cuprinși în tragedia depersonalizării, pusă la punct cu minuție de bolșevism încă din anul scrierii lui Evgheni Zamiatin, 1920...

G. Apostoiu

(II) Deziluzionat de revoluții

Caragiale nu a fost un entuziast al Revoluției de la 1848. Este drept că nu a privit eșecul în context european, ci a preferat, în dramaturgie mai ales, să ridiculizeze formula

neortodoxă pentru dobândirea de profituri politice din procesul sinuos și complicat al nașterii burghezii românești cu parfum de provincie. Mai ales pe cel al clasei politice,

eterogenă, care ocupă scena publică cu o ideologie rău asimilată. În privința viziunii sociale și psihologice, observația lui Pompiliu Constantinescu este corectă, lumea lui Caragiale se întinde de la mahalalele Bucureștiului până în provincie, repartizată de critic după o geografie precisă: „Mahalagii sunt situați în Capitală, în Dealul Spiriei (ce intuiție adâncă a mahalalei metropolei), iar burghezii sunt situați în provincie”¹.

Caragiale trăia prăbușirea idealurilor istorice în alt registru decât Eminescu. El este un Eminescu – pe care îl prețuiește – cu semn invers. Decepțiile le trata cu persiflare, cu ironie, cu cinism chiar. Așa stând lucrurile, va face din eșecuri teme literare. Puține defecte omenеști, puține tare politice au scăpat din ghearele lui critice. Ziarul *Poporul suveran* scos de Bolintineanu în plină revoluție poate fi, de ce nu? modelul *Vocii patriotului național*. Suveranitatea, „statua” Libertății din Republica de la Ploiești a Miței Baston, Constituțiunea și sufragiul lui Rică Venturiano, Garda *națională* a lui Jupân Dumitrache și a lui Crăcănel, Europa lui Farfuridi sau cea a lui Cațavencu și multe altele devin ingrediente literare ale unui Caragiale dezamăgit și caustic, care își propune să nu creadă în politică și, aproape sigur, în soluții aplicate pe destinul unui popor nepregătit pentru salturi în istorie. Era conștient că ritmul acestuia este reglat de puterea și interese exogene pe care complicitatea românilor o favoriza. Când Petre Carp se întoarce de la Viena, unde fusese numit de rege ministru plenipotențiar, îl ia peste picior pentru procopseala de a fi mărit numărul fidelilor imperiului chezarocrăiesc. „A adus din străinătate fazani și un ungur care să-i crească, dar ungurul a mâncat fazanii, și-a luat leafa și a fugit. Acum e ocupat cu legea minelor, a pădurilor și altele, toate spre cel mai mare folos al streinilor, a căror cultură și civilizațiune pretinde că o are, căci, după părerea d-sale, românul e mojiș și prost, cel mult, bun să sufere destrăbălarea «regelui nebun»”². P. Carp participase la fondarea *Junimii* de care Caragiale, pe fond, nu s-a desprins niciodată, dar nu a acceptat să-i treacă cu vederea erorile sau excesele.

Literar vorbind, răspunsul lui la dezamăgiri este, cum se vede, ironia. Armă de care nu se va despărți niciodată. Ipingsescu îi citește lui Jupân Dumitrache, căpitan în garda civică, despre poporul suveran și sfânta Constituțiune, despre *sufragiū* universale și despre avantajele democrației. Și garda și Constituțiunea, și *sufragiū* le găsim în programul pașoptiștilor. Crăcănel, tradus în dragoste „a opta oară”, face parte din garda națională. Jupân Dumitrache, cherestegiul, este căpitan în garda națională, ca și ipistatul Nae Ipingsescu, cel care îi citea din *Vocea patriotului național* articolele înflăcărâte de patriotism ale lui Rică Venturiano a cărui asinuitate (sic!) o cunoaște de mult publicul cititor: „Democrațiunea romană, sau mai bine zis ținta democrațiunii romane este de a persuadea pe cetățeni, că nimeni nu trebuie a mânca (tradus rău din franceză, n.n.) de la datoriile ce ne impun solemnamente pactul nostru fundamentale, sfânta Constituțiune”³. Deși nu pricepe nimic din galimația ziaristului, Jupân Dumitrache se arată încântat: „Ei, bravos! Aici a adus-

multă” din care „poți trage un ce profit”. Confundă o petrecere de noapte cu o nouă „revoluție”, îl cuprinde spaima „să te ferești de furia poporului” și o lămurește pe Efimița, care nu înțelegea „ce procopseală ar fi și cu republica”: „Ei bravo! Ș-asta-i bună! Cum, ce procopseală? Vezi, asta-i vorba: cap ai, minte ce-ți mai trebuie? Apoi, închipuiește-ți dumneata numai un condei, stăi să-ți spui: mai întâi și-ntâi că dacă e republică, nu mai plătește niminea bir... fieștecare cetățean ia câte o leafă bună pe lună, toți într-o egalitate... pensia e bașca... când e republică, dreptul e sfânt, republica este garanțiunea tuturor drepturilor”⁴.

Reprimarea revoluțiilor pașoptiste, adică a „primăverii popoarelor” cum le socoteau francezii, amânase schimbările sociale și politice pe care le așteptau nu doar europenii, ci și românii. Idealurile pașoptiste au prins viață mai târziu și au devenit un jalon important aiurea, nu încă și în România. Grijiul că Europa este cu ochii ațintiți pe români, Farfuridi îl irită pe Tipătescu cu lecțiile lui de europenism: „Să-și vază de treburile ei Europa. Noi ne amestecăm în

treburile ei? Nu... N-are, prin urmare, dreptul să se amestece într-ale noastre”⁵.

Lui Caragiale, profesor de franceză și de istorie, nu avea cum

o bine”. Lămuriți după incidentul amoros cu Zița, Rică îi explică lui Jupân Dumitrache avantajele

să-i scape originea franceză a idealurilor revoluționare. După Revoluția din 1789, mari iubitori de egalitate, fraternitate și solidaritate, francezii au identificat naționalitatea cu cetățenia. Ideea este ridiculizată în publicistică: „A! sfântă retorică! Cu multă pietate mi-aduc aminte de savantul *Cours français de Rhétorique*, prima țâță de la care am supt laptele științei literare. Minunată carte! Și ce bucurie mi-a făcut să aflu că principiile și metoda bătrânului meu curs francez, în a nu mai știu a câta ediție și, de astă dată, în limba noastră maternă, hrănește și astăzi, tot așa de bine ca pe vremuri, inteligențele tinerilor generațiuni de la noi, care-și închină viața lor frumoaselor litere”⁶. Un cetățean celebru apare în *O scrisoare pierdută*, turmentat, desigur, dar „apropitar” cu drept de vot, torturat (singurul!) de grija de a nu trăda, de a rămâne fidel lui conu’ Zaharia care „îl cunoaște de la 11 Februarie”. Deci, pusesese el umărul la răsturnarea lui Cuza, ceea ce infirmă opiniile potrivit cărora ar fi singurul personaj onest din piesă. Lui Brânzovenescu și lui Farfuridi, Trahanache le reproșează suspiciunile de trădare acuzându-i: „Ce sunteți d-voastră, mă rog? Vagabonzi de pe uliță? nu... Zavragii? nu. Căzușii? nu”⁸. Căzușii erau participanții la Revoluția de la 1848. Și națiunea, cândva componentă ideatică a liberalismului, îi stârnește dramaturgului pofta de ironie. Leonida susține că într-o depeșă Galibardi a felicitat națiunea română în „patru vorbe, numai patru, da vorbe, ce-i drept! Uite, țin minte ca și acum: Bravo națiune! Halal să-ți fie! Să trăiască Republica! Vivat Principatele Unite!” Și jos a iscălit în original „Galibardi!”⁹.

(Va urma...)

I. L. Caragiale: Masca și Ființa

Un mare eveniment cinergrafic românesc

„O făclie de Paști”

ION LUCA CARAGIALE

Zguduitorăa lucrare a părintelui dramaturgiei române, care va fi realizată ca mare film sonor în studiourile străine de compatriotul nostru d.

ION VIȚIANU

singurul autorizat de către descendenții neuitatului scriitor să redea pe ecran această nepieritoare operă de o profundă intensitate psihologică, după un scenariu datorit d.

N. N. ȘERBĂNESCU

autorul și colaboratorul filmelor: „Iadeș”, „Iancu Jianu”, „Povara” și „Simfonia Dragostei”.

N. B. Într-unul din viitoarele noastre numere vom publica toate detaliile privitoare la distribuția și felul de turnare a acestui senzațional film românesc, menit să cucerească întreaga viață cinematografică mondială.

CINEMA 885

„cetățeanului” în republică: „Cetățene, suntem sub regimul libertății, egalității și fraternității: unul nu poate fi mai sus decât altul, nu permite Constituția”⁴.

Sub hipnoza politicii liberale a momentului, conul Leonida, apologet al republicii, înainte de a adormi citește *Aurora democratică* (un bun somnifer!), „ca să vază cum mai merge țara”. Inițial, pentru el revoluția „nu era un bagatel” din moment ce i-a plăcut și lui Galibardi (sic!). Pentru Leonida, revoluția este spectacolul de stradă din 11 februarie (1866) când „a căzut tirania” (înlăturarea lui A. I. Cuza, n.n.): „steaguri, muzici, chiote, tîmbălău lucru mare și lume

¹ Pompiliu Constantinescu, *I. L. Caragiale*, în *Studii despre opera lui I. L. Caragiale*, Editura Albatros, 1976, p. 40.

² I. L. Caragiale, *Opere. Teatru. Proză. Versuri* (II), *Nebunul regelui*, p. 335

³ Idem, I, *O noapte furtunoasă*, p. 17

⁴ Ibidem, p. 61

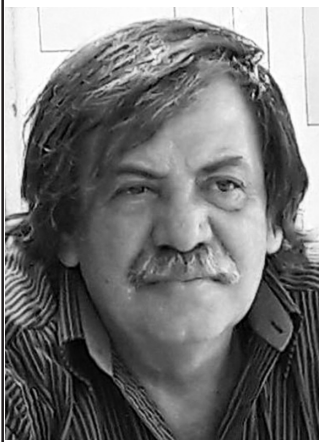
⁵ Ibidem I, *Conul Leonida față cu reacțiunea*, p. 71

⁶ Ibidem I, *O scrisoare pierdută*, p. 149

⁷ Ibidem, II, *Câteva păreri*, p. 137

⁸ Ibidem, *Teatru I*, p. 113

⁹ Ibidem.

Constantin Marafet

Cărneci”, din 2019-2023; cetățean de onoare al comunei natale, Buda, și al orașului Edineț, Republica Moldova; membru al Uniunii Scriitorilor din România, Filiala București-Poezie, membru al Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România; președinte fondator și de onoare al filialei „Victor Frunză” din Râmnicu Sărat a Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România. Poet, prozator și editor, dar și un inimos inițiator și organizator de evenimente culturale, Constantin Marafet este un reper cultural nu numai în orașul său de reședință, Râmnicu Sărat, ci și în țară, iar cărțile traduse l-au făcut cunoscut și în străinătate. Inspirat, harnic, tenace, el abordează teme și subiecte diverse într-un stil propriu, lejer pentru a-și disimula sensibilitatea, nonconformist pentru a-și amplifica originalitatea, în esență, fiind un sentimental lucid cu un demers profund uman, propunând noi posibilități de percepere și înțelegere a realității și irealității. (**Victoria Milescu**)

scări din umbre

construim scări din umbre,
ca primul curcubeu surprins făcând dragoste –
dealurile se amestecă cu văzduhul !
între fiori și fioare
imaginația colindă de la o ușă la alta
presărând amintiri până în dormitorul tău,
în speranța că poți urca scările amintirilor,
pe umbre călcând,
până în adâncul sufletului.
te aștept
să ne zidim amintirile pe fulgere,
cuprinși de mâina nopții,
să scriem cu mâna dreaptă
cuvinte de alint,
să le citim când ne prăbușim
în oftat.

durerea este cea mai mare iluzie

pietrele nu mai au sânge de la atâtea aruncat,
tălpile lor sunt netede ca un puls pustiu –
s-a veștejit și zborul,
ferestrele s-au spart între coapse,
oftez ca să nu pier.
pășesc cu îndrăzneală
cu pantofi de lac
printre petalele inimii tale,
până vor suna clopoței a liniște,
a zbor,
a noi.
prin toată tăcerea,
durerea este cea mai mare iluzie –
sărutul tău e viața mea
aruncată ca o piatră
de veșniciei.
dorul meu este egal cu înălțimea dragostei, a durerii, a depărtării,
ce se adună în zăgazul ultimului oftat.

ochiul stâng mi se zbate

îți aștern respirația la picioare.
te întreb: ți-e bine ?
stai între cele două respirații rămase
ca într-un castel,
pe un scaun strămoșesc, cu trei picioare.
ai majordomi după culoarea frunzelor –
îți piaptănă înălțimea și ninsorile.
respirația ta plus respirația mea,
un suflet pentru tămâierea eternității.
nebul de toate împrejurările,
sunt doar suspinul unei viori
pe apele mute ce înconjoară uimirea
și ochiul stâng mi se zbate
pe o uitare.

senectutea oceanului

sunt așa de bătrân, încât vântul mi-a uitat numele.
șuieră la mine ca tramvaiul 2,
eu strâmb din nas și merg mai departe,
merg acolo unde se aude numele meu,
merg acolo, în prăpastii,
unde iubita îmi șoptește numele

și îi dă înălțimea gingașă.
am dat întunericul la amanet
în bucăți mici cât un ocean
în schimbul unei senectuți cât oceanul.

ține-mă de mână

ține-mă de mână strâns,
să se împreuneze destinele pe aceeași cale a vieții,
până dincolo de geamandura lacrimilor polare.
să nu-mi dai drumul nici când nopțile cad pe lângă tăcerea noastră
ca un sfârșit al florilor !
amândurola ne-a încolțit dragostea în târziul blând al pământului,
atunci când verdele își aprinsese opaițul în uitare.
de atunci, din devenire,
arcușul viorii, ca o binecuvântare,
dansând, a răspuns chemării.
fiorii ne țin de mână.
perpetuum.

aproape

la tâmpla unui apus,
pe un suspin cobor visător și înțelept,
până fiori vor înflori,
urc dealul dintre patimă și regret
cu uimirea dusă la amanet.
amorul nostru e o planetă
care se rotește de la polul infinit
la jurămintele noastre de iubire definitive
și neîmpărțite cu lutul.
niciodată nu vom pleca din patima asta de femeie
și de bărbat –
vom fi calicii iubirii noastre
și singurii ei stăpâni.
fericire, nu mai ai nevoie de casă,
adăpostește-te în buza infernului,
fii mireasă !
ațât focul născut din sărut, la ceas de înserare
în șoapte.
vino aproape !

vântul, gândul

am învins zborul pasărilor cu o singură îmbrățișare,
cea în care petalele trandafirilor, pleoape ale nopții,
s-au ridicat
și ne-am privit ca o singură Cale.
vântul răsoiește frunzele din copacul cu senzația depărtării,
parcă le numără și le pregătește pentru ninsori întoarse de la țâță,
cele fără deochi și descântate în amurgul privirilor noastre.
ni se întoarce zborul călător, ca un bumerang,
așa cum păsări rătăcite se întorc la cuibul
din malul drept al uimirii.
a obosit întâmplarea să deseneze Calca
pe care trebuie s-o urmăm
înaintea cumplitelor risipiri.

nu au rost stelele noaptea pe boltă

cu umerii fragili, zadarnic împing ploaia
pe tarabele cu păcate din centrul pietei.
îmi atârnă greu chiar libertatea
de a părăsi singurătatea prin crâșme.
cum să pictez intrarea în albastrul uitării,
când nici mustața nu a mijit ?

voi împărți înserarea oarbă cu tine,
ca să nu ajungă pe mâna oricui,
așa cum ajunge vântul.
tulburând ascultarea cu succesele surde în slavă,
dorurile, ca niște cuțite,
vor ucide păcatele din noi.
vântul va apăsa pe umeri
până nu va mai avea rost Polul Nord
la răscrucea dintre mirări.

pe rând

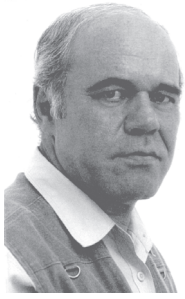
dimineți ies din noapte,
ies de parcă ar ieși din moarte,
cu alte ceruri, cu alte șoapte și construiesc vieți deșarte.
noi goi, obosiți, lângă bolta unei împliniri
pictăm noduri de eternitate.
din bolta înstelată a mirărilor
stelele cad în tăceri uniforme, pe rând.
noi refuzăm brusc trecerea prin răni deschise
a cometelor alungate din bolta mirărilor noastre.
nu mai sunt stele,
toate în palmele mele, fără aer, fără cer –
mor.
hai să refacem lumea,
chiar de aici, din răzor,
pe toată lungimea să sădim numai bolți
de dor !

sub opaiț, otravă mioapă

sărutul a dansat cu ielele toată noaptea.
auzi cum noaptea iese tiptil din casă ?
îi auzi umbletul ?
e păcat ca ploaia să vină noaptea –
nu-i vezi grația, umbletul,
e doar o rostogolire de apă și atât.
nici măcar peste noi nu vine,
umblă în picioare, vertical, pe afară.
sărutul e ca o inundație, ca un sumar de carte,
îți rămâne fidel numai ție,
de aceea în grădină plouă și e noapte.
trupurile sub opaiț, otravă mioapă,
își marchează teritoriul ca lanul de grâu copt,
cu încă o inimă, poate chiar cu inima ta rotundă și grea.

pietre surde și blânde

o piatră se rostogolește
în râul adormit.
apa se ridică vertical,
repezită a umezit trei aripi de pasăre smerită,
apoi a coborât în adâncuri
liniștindu-se universul.
deși tulburi apa de pe aripa albă,
eu bat cuie în scara delicată și blândă
pe care urcăm amândoi un sărut
până când piatra aruncată nu se mai rostogolește
și ne apare brusc seninul în cer.
un suflet, două suflete împreunându-se,
alcargă pe respirația cu destinația inimă,
să dea foc patimilor.
dansează ! așa arăți flăcărilor ca-ți pasă.
eu, schiopătând, te țin în brațe.

Florentin Popescu

Ignorând întrucâtva cutuma textelor rubricii găzduită cu generozitate de revista *Sud*, de această dată voi începe cu „personajul” prezent în două volume cu același titlu, dar semnate de doi autori diferiți. Cine este cât de cât informat în ce privește cultura românească de azi și care sunt importanții ei reprezentanți știe cu siguranță cine este Iordan Datcu și ce operă îi justifică prezența în două cărți: Nicolae Constantinescu, *Iordan Datcu*, RCR Editorial, 2025; A. Gh. Olteanu, *Iordan Datcu*, Editura Etnologică, 2025.

Totuși, cel puțin pentru unii dintre cititorii noștri mă simt dator să consemnez aci câteva date sumare despre cel care a devenit, aproape simultan personaj de carte, mai exact spus subiectul a două monografii atipice. Citez din *Dicționarul general al literaturii române*, vol. 3, D-C, editat de Academia Română, ed. II-a, 2017: „Iordan Datcu s-a născut la 10 iunie 1933 în com. Băcălești, jud. Teleorman, folclorist, istoric literar, editor. După absolvirea liceului (1944-1953) la Roșiori de Vede, a urmat Facultatea de filologie a Universității București (1952-1957), după care a fost profesor la școlile din Crângeni și Băcălești, apoi redactor la Editura pentru literatură (1964-1969) și la Editura Minerva (1969-1994). Ulterior e cercetător la Institutul de Filosofie al Academiei Române și din 1996 cercetător la Institutul de Istorie și Teorie Literară „G. Călinescu” al Academiei... A elaborat *Dicționarul folcloriștilor* (I, 1979) în colaborare cu Sabina Cornelia-Stroescu, o lucrare de pionierat în domeniu. După decenii revine cu o nouă ediție, îmbogățită cu trei sute de articole, intitulată *Dicționarul etnologilor români* (I-III, 19980-2001), iar în 2006 cu ediția a treia, de asemenea actualizată și amplificată”.

În continuare dicționarul amintit consemnează, cu o mică prezentare, alte lucrări: *Introducere în opera lui Petru Caraman*, *O capodoperă a baladei românești – Toma Alimoș*, ediții îngrijite, prefete ș.a. A primit premiul Academiei Române pentru ediția critică *Artur Gorovei*.

Amintitul dicționar, prezentând totul în sinteză, ca orice lucrare

CĂRȚILE PRIETENILOR MEI (LVI)

Între topos și atopos

Doi autori, două volume și un singur personaj: Iordan Datcu

de acest fel, nu vorbește (poate nici n-ar avea cum, și-ar depăși limitele) despre publicistul și editorul Iordan Datcu. Și cu atât mai puțin despre omul Iordan Datcu, pe care am avut prilejul să-l cunosc ceva mai îndepărtat în anii '90 ai veacului trecut, pe când toate editurile fuseseră înghesuite la Casa Scânteii. Personalul lor fiind realmente redus ar fi fost aproape imposibil să nu te întâlnești unul cu altul – cel puțin pe holuri

dacă nu și la unele activități comune. D-sa era redactor la Editura Minerva și cu la Albatros. La fel ca Ion Șerb (și el un folclorist de marcă), la fel ca și alți câțiva din zona așa-zisă a „valorificării moștenirii culturale”, era un taciturn, preferând să trăiască sufletește în lumea arhivelor, a bibliotecilor și a propriilor gânduri.

Recunosc, pentru *Dicționarul folcloriștilor*, pe care îl țineam pe primul raft al bibliotecii de acasă, îl admiram și mai înainte, „de la distanță” cum s-ar zice. Nu știu să fi schimbat ceva vorbe pe când și el și eu lucram la manuscrisele altora, însă ceva mai încoace, pe vremea când se afla în colectivul ce redacta masivul *Dicționar general al literaturii române* am stat de vorbă în mai multe rânduri, evident punându-mă la curent în primul rând cu cerințele admiterii ca autor în acea uriașă, fundamentală și de neuitat lucrare. Mi-a lăsat impresia nu numai a omului care „tace și face”, ci și a unui ins deschis dialogului – ceea ce mi s-a confirmat și prin 2014, când i-am solicitat un interviu pentru revista „Bucureștiul literar și artistic”, prilej cu care am putut afla și o parte din preocupările lui, pe atunci actuale.

Astăzi „nonagenar viguros”, cum l-a numit Nicolae Constantinescu într-un articol, Iordan Datcu are toate motivele să privească în urmă cu satisfacția omului care n-a trecut degeaba prin viață și prin vremuri, având în urmă o operă nu numai demnă de toată admirația, ci și rezistentă la probele și exigențele timpului/timpurilor.

Să revin, însă, la cele două cărți amintite la început.

Ambele volume sunt și totodată nu sunt monografii în sensul cunoscut și consacrat al termenului de monografie.

Sunt, pentru că trec în revistă izbânzile bibliografice ale lui Iordan Datcu (lucrări, contribuții pe diverse paliere la cunoașterea și popularizarea valorilor culturii populare) și *nu sunt* pentru că nu respectă tipicul unei monografii propriu-zise (biografie detaliată, etape ale vieții și creației ș.a.), ci au fost alcătuite mai degrabă ca niște oglinzi critice ale operei celui comentat,

Nu încape îndoială că e bine și așa, mai ales că autorii au interacționat cu „personajul” lor pe diverse paliere ale vieții și ale cercetărilor de ordin etnologic și prin urmare au fost cei mai îndreptățiți (și documentați până dincolo de măturile scrise, de ei ori de alții) să facă observații, să emită păreri, să-și spună cuvântul din varii puncte de vedere. Plus faptul că nu de puține ori au colaborat la elaborarea unor studii și lucrări din domeniu.

Este de-a dreptul impresionant să constați, ca lector, că între cei trei (autori și personaj) a existat o deplină înțelegere, o empatie totală – fapt din ce în ce mai rar întâlnit în viața literară de azi.

Iată, spre edificare, doar câteva din titlurile articolelor (devenite acum capitole) cuprinse în cartea semnată de Nicolae Constantinescu: *Certificat de existență pentru profesia de sociolog*, *Dicționarul etnologilor români*, *Sinteza în mers a unei discipline științifice complexe*, *Recuperarea unui important instrument de lucru: „Bibliografia generală a etnografiei și folclorului românesc”*, *Un monument din cărți, mai rezistent decât bronzul – Iordan Datcu – 80, Portret de cărturar*.

La rândul-i, în consens, neconvenit desigur, cu Nicolae Constantinescu, A. Gh. Olteanu, trecând în revistă împlinirile colegului său, pune în lumină o serie de alte merite datcuene, în titluri precum *Receptarea critică a unui mare folclorist*, *Eveniment editorial etnologic* (cu referire la monografia consacrată de Iordan Datcu lui Ovidiu Bîrlea), *Omagierea unui savant generos* (comentariu pe marginea volumului *Iordan Datcu sau a trăi printre și pentru cărți*, de Iulian Chivu, autorul ediției și prefetei la cartea actuală a lui A. Gh. Olteanu), *O sinteză a sintezelor* (comentariu pe marginea lucrării consacrată de I. Datcu lui Adrian Fochi). Etc. Etc.

Nu în ultimul rând mai trebuie menționat că atât Nicolae Constantinescu cât și A. Gh. Olteanu au publicat respectivele articole și comentarii în reviste de un binemeritat prestigiu. Din păcate unele dintre ele au dispărut ulterior din peisajul cultural: *Pro Saeculum*, *Cultura*, *Adevărul literar și artistic*. Altele mai rezistă și azi: *Observator cultural*, *Sud*, *România literară*, *Contemporanul*, *Revista de etnografie și folclor*, *Curtea de la Argeș*, *Luceafărul de dimineață*, *Bucureștiul literar și artistic*.

Am citit despre...

Scriitori români, văzuți de mari graficieni ai lumii (XXVII)

Florentin POPESCU

Deschid marele *Dicționar general al literaturii române* (Literale H-L), ediția a doua, editat de Academia Română în 2017 și iată citesc la pagina 32: „Hasdeu Iulia (14.XI.1869, București – 29.IX.1888, București), poetă, prozatoare. Este unicul viăstar al Iuliei (n. Faliciu) și al lui B.P. Hasdeu. Copil excepțional dotat, a parcurs neobișnuit de repede treptele școlarității. La opt ani termina clasele primare, la unsprezece cursul secundar al liceului «Sf. Sava» din București, iar la șaptesprezece ani își lua bacalaureatul în litere la Sorbona, înscriindu-se apoi la facultate și frecventând, concomitent, École des Hautes Études. Studia limbile clasice, literatura clasică și modernă, istoria, filosofia. Lua lecții de desen, pictură, muzică (făcuse armonie și canto la Conservatorul din București). Scria mult, de obicei în limba franceză, proiectele literare, conservate cu sfințenie spre a fi desăvârșite și date tiparului, impresionând prin precocitate, orizont, amploare și varietate. Pe când își pregătea teza de licență (despre filosofia nescrisă a poporului român) fuzia o obligă să-și întrerupă studiile... Nu poate învinge boala și se stinge înainte de a împlini nouăsprezece ani”.

De la această scriitoare cu destin tragic ne-au rămas poezii, basme pentru copii, eseuri ș.a., unele încă needitate nici până azi.

Figura Iuliei Hasdeu avea să-i inspire, peste veac, pe mai mulți graficieni din întreaga lume. Ei au căutat să ofere privitorilor imagini cât mai convingătoare ale scriitoarei.

Bunăoară, Rosario Román Alonso din îndepărtatul Mexic a conturat o oglindă mare, ovală, pe fundalul căreia, în partea superioară se distinge parțial bustul Iuliei, trasat cu linii fine și delicate, ca și cum ar fi vorba de un înger ce apare în cadrul imaculat al oglinzii. Părul strâns în coc, o bentiță fină în jurul

gâtului – ca unice semne de recunoaștere ale persoanei, apoi cei doi ochi de copil, luate împreună au darul de a sugera mult mai mult decât ar putea-o face alte elemente.

Pentru Ralf Conrad din Germania tânăra scriitoare are un chip ce denotă siguranță de sine și o anume demnitate în fața lumii. Pălăria cu boruri largi, în stilul aflat la modă pe atunci, dă, la rândul ei, o notă de sobrietate și de prestanță portretului.

De altfel pălăria e socotită foarte importantă și la alți graficieni (Erico Aires și Sergio Raul Morettini din Brazilia, Jenny Silva din Mexic, Lucho Rodriguez din Venezuela, Guaico din Columbia).

Dincolo de comparațiile și diferențierile ce se pot stabili în galeria sui-generis de portrete ale Iuliei Hasdeu, trebuie remarcat faptul că unul dintre cele mai interesante și mai ales sugestive desene ni s-a părut a fi cel realizat de columbianul Guaico.

Vrând să sugereze că prin tot ce a reușit să realizeze în scurtă ei viață, Iulia Haseu a trăit *întru și pentru* creație, artistul o vede cu două penite la pălărie (din care iâsnesc stropi de cerneală) și în loc de un veșmânt obișnuit, comun, o închipuie cu un manuscris ce se derulează undeva în jos, unde, desigur nu mai ajunge, destinul scriitoarei voind cu totul altceva.

Cu siguranță că toate (ori aproape toate) desenele au fost realizate după vreo fotografie pusă la dispoziția graficienilor de către dl. Nicolae Ioniță, în vederea alcătuirii interesantului album, *O istorie a literaturii române desenată de mari graficieni ai lumii* (Editura Muzeului Literaturii Române, 2009).

Dar chiar și așa se vede treaba că inspirația i-a călăuzit benefic pe toți. Evident, spre bucuria cititorilor și (mai ales) a literaturii noastre în general.

Iulia Hașdeu văzută de Guaico (Columbia)

Nicolae
Scurtu

EMANOIL BUCUȚA ȘI CÂȚIVA DINTRE CONTEMPORANII SĂI

Unul dintre scriitorii și cărturarii însemnați din perioada interbelică, care s-a impus printr-o operă diversă și profundă, este, negreșit, și Emanoil Bucuța (n. 27 iunie 1887, Bolintin Deal, jud. Giurgiu – m. 7 octombrie 1946, București), intelectual din stirpea celor foarte rari.

În activitatea culturală, fiind funcționar superior în cadrul mai multor instituții de profil, Emanoil Bucuța a străbătut țara de la un capăt la altul, cunoscând, astfel,

Emanoil Bucuța

oameni, locuri, monumente și obiceiuri din cele mai prețioase.

Om de o rară integritate morală, prompt și pe al cărui cuvânt puteai conta, Emanoil Bucuța intervine, în deplină cunoștință de cauză, spre a elucida, spre a rezolva și, evident, spre a determina pe cei în drept să reflecteze la unele aspecte ale vieții spirituale și materiale ale momentului.

Sunt cunoscute, astfel, epistolele trimise lui Liviu Rebreanu, Cezar Petrescu, Virgil Cioflec, Elena Văcărescu, Perpessicius, N.M. Condiescu, Constantin Bobulescu, Ion Bianu, G.T. Kirileanu, Lucia Borș, Ludovic Dauș, Elena Rădulescu-Pogoneanu, Constantin Beldie, Constantin Rădulescu-Motru, Ion Chinezu, Lucian Blaga și mulți, foarte mulți alții.

Reproducem, aici, integral, epistolele trimise lui N.M. Condiescu (1880-1939), în care cere, insistent, să i se publice în *Fundațiile pentru Literatură și Artă* cartea *Doamna Elena Cuza*¹ a prozatoarei Lucia Borș, precum și cartea sa *Capra neagră*, de asemenea roagă pe Ludovic Dauș (1873-1953) să-i folosească talentul excepțional al prietenului său, baronul Gheorghe Lowendal (1897-1964)², unul dintre pictorii esențiali din spațiul românesc.

Remarcabile sunt sugestiile pe care i le oferă Elenei Rădulescu-Pogoneanu (1876-1958), distinsă profesoară

la Școala Centrală de Fete din București, privitoare la fiicele baronului Lowendal.

E necesar să amintesc că Elena Rădulescu-Pogoneanu a restituit opera în proză a lui Duiliu Zamfirescu și a colaborat la câteva ziare și reviste literare din perioada interbelică.

Și, în fine, epistola trimisă lui Perpessicius, care se constituie într-un autentic fragment de cronică privind viața culturală la începutul unei noi perioade istorice, perioadă de cea mai tristă amintire.

Reflecțiile lui Emanoil Bucuța sunt triste, îngrijorătoare și dau neliniști celor ce se ocupau de destinul culturii naționale.

*

Ministerul Instrucției
Cultelor și Artelor
[București], 17 decembrie 1935
Str[ada] Grigore Alexandrescu, nr. 17

Domnule general,

Am rugat pe d[omnu]l Al. Rosetti să te întrebe ce crezi despre editarea în colecțiile Fundației pentru Literatură a unei vieți a Elenei Cuza.

Cartea e scrisă de o profesoară de filosofie, bună scriitoare și colaboratoare mai veche a *Boabelor de Grâu*, d[omni]șoara Lucia Borș, nepoata amiralului Boerescu.

Așteptăm de o lună acest răspuns. Nu poți încă să mi-l dai ?

Am și eu, scris de câțiva ani, un roman, *Capra Neagră*, în care apar Caragiale și alți scriitori și profesori de suflet și de limbă dintre 1912 și 1920.

Ar fi potrivit să-l dau în aceeaș[i] colecție și să pot sta lângă părintele lui *Serafim* ?³

Cu cele mai bune sentimente,
Emanoil Bucuța
[Ministerul Instrucției, Cultelor și Artelor – Domniei sale domnului general N.M. Condiescu, Adjutant Regal – Strada Câmpineanu].

*

Casa Școalelor
și a
Culturii Poporului
[București], 6 mai 1940
Cabinetul Directorului
Educației Poporului

Stimate domnule Ludovic Dauș,

Am venit să te caut zilele acestea, dar m-am gândit că Luna Bucureștilor te fură în prea multe părți.

Vream să recomand prin bunăvoința dumatăle, domnului general Dembrowschi pe vechiul meu cunoscut de la Cernăuți, baronul Lowendal. Este un pictor de talent, care a făcut lucrări de laudă în arta decorativă pentru Oficiul de turism și pentru Expoziția de Muncă și Voie Bună.

Nu se poate să nu fi văzut în pavilionul industriei românești peretele cel mare de la intrare, în care înviase, în grupuri de ostași, pensulele meșterilor de la Voroneț.

Omul n-are numai talent, iuteală de mână, dar are și cuvânt, așa că te poți bizui pe ce-i încredințezi. Sunt încredințat că Luna Bucureștilor ar câștiga, iar eu ți-aș rămâne recunoscător, dacă ai găsi întrebuintare pentru omul deosebit pe care ți-l trimit.

Crede, te rog, stimate domnule Ludovic Dauș, în vechile mele simțiri de prețuire,
Emanoil Bucuța

*

Casa Școalelor
și a
Culturii Poporului
Direcția Educației Poporului
[București], 31 august 1940

Doamnă Pogoneanu,

Dă-mi voie să-ți prezint pe vechiul meu cunoscut, baronul Lowendal, care are oarecare dorințe în legătură

cu *Școala*, pentru fetele domniei sale.

Dă-i, te rog, o îndrumare și, dacă s-ar putea, și un sprijin. Le merită pe amândouă cu prisosință. Dacă aș cunoaște mai bine pe domnișoara Malaxa, ca să-i scriu, nu te-aș fi căutat, inoportunitate pe dumnecata.

Cu deosebite simțiri și mulțumiri,
Emanoil Bucuța

*

București, 8 iulie 1945
Dragă Perpessicius,

Mi se pare că-ți sunt cam de mult dator cu răspunsul, dar nu și cu râvna să-ți fiu de folos. Pricina întârzierii n-a fost serviciul, ci Ministerul de Finanțe, care a oprit orice ordonanțare de acest fel, *bani*, timp de o lună.

Opreliștea s-a ridicat acum, dar nu știu dacă pe drumurile de izbeliște pe care ai fost silit să apuci ți-ai intrat în sfârșit în drepturi.

Mai trimite-mi, ce să faci ?, un cuvânt. Vezi că am pus să-ți expedieze volumele întâi din *Istoria literaturii române moderne* de cei trei mușchetari ai criticii și esteticii profesionale, Cioculescu, Streinu și Vianu. Ți-a ajuns ? Tot numai un cuvânt de control.

Noi pe aici ne ducem zilele. Ne-am învățat, cei care ne-au învățat cu bombardamentele, dar multă treabă nu putem să facem, atât din pricina oamenilor, cât și din pricina noastră.

La cel din urmă bombardament au izbit și Academia Romană, biblioteca. O bombă a stricat legătoria, iar două care ar fi făcut mult mai mare pagubă n-au explodat.

Muncim, ca să nu vedem ce se petrece împrejurul nostru. Nu sunt proști căci de la roțile de apă, care se învârtesc toată viața în acelaș[i] cerc și ore, vād.

La Casa Școalelor scoatem și noi la fel cărți mereu. Ai văzut ce s-a întâmplat la *Revista Fundațiilor Regale*, care și-a pierdut directorul.

Cred că ai primit invitația să-ți reiei colaborarea. Nu te mai întreb, nici ce-ți văzură ochii dumatăle de brăilean la Pitești, și nici cum ai nimerit la Zărnești. O fi odată toate iară bine !

Cu o strângere de mână,
Emanoil Bucuța

[Domnului profesor Dumitru Panaitescu-Perpessicius ~ Casa Petre Manca, nr. 247, Zărnești ~ Argeș, prin Merișani; Emanoil Bucuța, Strada Grigore Alexandrescu, nr. 17, București III].

Notă: originalele acestor epistole se află la Biblioteca Academiei Române, Cotele S 3/CCXLVIII, S 6/CMLXXXIII, S 11/CMLXXXIII și S 18/MXXXIII.

NOTE DESPRE UN INTERVIU „UITAT” AL LUI I.A. BASSARABESCU

Se cunoaște faptul că poetul, prozatorul, traducătorul și memorialistul I.A. Bassarabescu (1870-1952) a acordat câteva interviuri, extrem de prețioase în ceea ce privește informațiile și mărturiile despre sine, despre *opera* sa și, desigur, despre unii dintre contemporanii săi.

Printre cei ce l-au interogat pe Ion A. Bassarabescu, acasă, în Ploiești, este și publicistul Ion Pătrașcu Sârbul⁴ care focalizează discuția asupra „dramaturgului” și a celor câteva localizări, adaptări și monoloage ce s-au bucurat de o atenție sporită din partea cititorilor și admiratorilor.

Impresionează opiniile favorabile ale prozatorului din Ploiești despre actorii Ion Manolescu și Ion Brezeanu care i-au interpretat unele piese de teatru și monoloage.

Publicistul Ion Pătrașcu Sârbul militează pentru o restituire integrală și definitivă a operei lui Ion A. Bassarabescu spre a avea imaginea *totală* asupra literaturii unui scriitor așa de discret, de amabil și de o aleasă ținută morală.

Se fac, de asemenea, referiri la unele traduceri ale lui
(continuare în pag. 10)

(urmare din pagina 9)

Ion A. Bassarabescu din literatura franceză și la relațiile sale cu *Radioul*, unde i-a fost solicitată piesa de teatru *Ovidiu Șicană* spre a fi transmisă la microfon.

Omul și artistul Ion A. Bassarabescu, așa cum sugestiv mărturisesc confracții și contemporanii, era de o distincție și discreție cum rar se întâlnește în literatura și cultura română.

Invit din fermecătorul spațiu giurgiuvean, prozatorul Ion A. Bassarabescu, a încorporat în structura ființei sale calități din cele mai alese ~ duioșie, omenie, înțelegere și, mai presus de toate, o anumită ținută comportamentală specifică *naturilor speciale*.

*

De vorbă cu „dramaturgul” I.A. Bassarabescu

Pe cât de cunoscut este maestrul I.A. Bassarabescu ca novelist, pe atât de puțini sunt cei care îl cunosc ca dramaturg.

Cu toate că, maestrul Bassarabescu, ca dramaturg n-are o activitate prea mare, este vrednic de atenție pentru valoarea artistică a localizărilor și monoloagelor sale.

În dorința de a-i smulge câteva informații inedite asupra localizărilor sale, m-am prezentat la maestru, în casa patriarhală, pe care o locuiește la Ploiești.

În fața unui ceai, cu un adevărat stat-major de aperitive, ca în vremurile bune, discuția a alunecat de la sine, spre artă.

Maestrul are o valoroasă colecție de tablouri, dar simpatia sa se îndreaptă mai mult spre un Băncilă, într-adevăr admirabil. De asemeni, mai are câteva schițe de Juiquidi, dintr-o vară petrecută împreună la Slănic – între ele, un minunat cap al lui Iancu Brezeanu.

Din biblioteca ce cuprinde volume rare, ediții de valoare, a scos un volum mare, pe care de-abia-l ducea. M-am uitat la el: „Figuri contemporane”. Toți intelectualii timpului își au locul lor bine meritat în acest volum. Cu toate că maestrul pe vremea aceea, era foarte tânăr și nu dăduse decât o mică parte din opera sa, are o întreagă pagină rezervată în această lucrare.

Acum, de curând, „Casa Școalelor” i-a scos o ediție definitivă, dar cam incompletă deoarece foarte multe schițe și nuvele din volumul „Moș Stan” au rămas pe dinafară.

Suntem în măsură să așteptăm o ediție în adevăr completă, în care, pe lângă volumul „Moș Stan”, să se cuprindă și amintirile, minunate ca literatură și interesante ca document, publicate, în ultimul timp, în „Gazeta Cărților”, și de asemeni conferințele și articolele răzlețe cât și piesele și monoloagele fiindcă toată literatura maestrului Bassarabescu este demnă de o ediție definitivă, ce va rămâne să se completeze cu ce va apare ulterior.

Încet, încet discuția a alunecat, spre mulțumirea mea, către teatru.

Punându-i o întrebare despre turneul în provincie al lui Ion Manolescu, cu piesa „Doctorul”, maestrul n-are decât cuvinte de laudă pentru d[omnul] Ion Manolescu pe care l-a avut și elev la liceul Sf[înții] Petru și Pavel din Ploiești.

Apoi venind vorba de Radio, maestrul îmi spune că i-a fost cerută piesa sa „Ovidiu Șicană” să fie adaptată pentru microfon.

Asupra piesei sale „Ovidiu Șicană” se pot spune multe. Serbările școlare și atenele populare au popularizat-o...

În toamna anului 1939, teatrul „Muncă și Voie Bună” a jucat-o sub titlul: „...Cine sapă groapa altuia...”.

Tema și dialogul literar și viu au contribuit ca această piesă să aibă succes mare și să fie, oricând, citită cu plăcere.

În afară de „Ovidiu Șicană”, maestrul a mai tradus, după G. de Courteline, două comedii: „Taina familiei” și „Liniștea casei”, reprezentate și adaptate pentru microfon, pentru traducerea cărora a întrebuințat un stil și o limbă curat românești.

Pe lângă aceste piese, maestrul Bassarabescu mai are două monoloage: „Clopotarii” și „Sâmburele”.

„Clopotarii” este o satiră scrisă la Slănic și spusă tot acolo, pentru prima dată, de Iancu Brezeanu, cu care era bun prieten. Ea vizează pe tinerii care roiesc în jurul

fetelor, încântându-le:

„Ciudată socoteală: când de făcut nimic
Nu ți-a rămas, atunci hai neică la Slănic
Că-nveți pentru vacanță să ai o meserie;
Ajungi pe nesimțite să faci clopotărie”.

și bagă la griji părinții:

„Balanga, bang, balanga, bang toată ziua
Ce, clubul ăsta n-are de discutat nimica ?
Didino și Luluțo mă știți că sunt ciudat
Că mergeți la-ntrunire cu dâșii am aflat...
Să nu aud de una ca asta... nici măcar
Că v-a șoptit în treacăt ceva vreun clopotar,
Că din blajin ca mielul devin furios și rău”.

dar până la urmă argumentul fetelor este hotărâtor și tatăl este convins:

„Tu știi ce e zavera și poate chiar falanga
Noi la Slănic știm astăzi balanga ban balanga”.

„Sâmburele” este versificarea schiței cu același nume: I. Popescu, impiecat la C.F.R., se duce la vedere... Totul merge bine până vine dulceața... și atunci:

Ah, blestem... Cine stinse ? O, ce ceas nenorocos !
Sâmburele din caisă nu fusese mă rog, scos !
Să-l înghit ? Peste puțință ! M-aș fi înecat pe loc
Ca să-l scot acum din gură mai rușine și mai foc.

Și continuă discuția, cu gura plină, până la plecare, când, voind să sărute mâna viitoarei soacre, îi scapă sâmburele în palmă. Aceasta, jignită, iese după el, în drum, ocărându-l:

Reproduc numai atâta:

„Mojic și nerușinat
Veniși să-mi necinstești casa, ticălosule ! Păcat
De jachetul de pe tine ! Păcat că ești de la tren,
Și ai leafă cu rețineri... Și mai porți și tu joben”.

Popescu, ca încheiere, se răzbună pe petitoare:

„Coană Madam te-oi prinde
că-mi mai vîi iar cu vreo fată...”

Aceasta ar fi, în câteva cuvinte, opera dramatică a maestrului Bassarabescu, operă care merită o cercetare cu mult mai amănunțită.

Am plecat de la maestrul Bassarabescu, încântat, dar afară realitatea crudă m-a izbit cu tot întunericul ei... Camuflajul... Păcat. Pentru o clipă uitasem de lumea asta atât de mică și rea.

Ion Pătrașcu Sârbul

ÎNSEMNĂRI DESPRE PROZATORUL MIHAIL SABINI

Biografia poetului, prozatorului, filozofului și publicistului Mihail Sabini (n. 1 iunie 1908, Valea Stanciului, jud. Dolj) nu e cunoscută în datele sale esențiale.

Nici până acum nu se știe data morții acestui distins intelectual, care a avut legături cu ținutul Giurgiului, care a locuit și a muncit un timp în comuna Mihai Bravu, unde a scris și a publicat unica plachetă de versuri – *Lacrimi incandescente* (1934).

În revista *Vraja*, din a cărei redacție făcea parte, a publicat și cinci proze – *Văduva* (nr. 2-3, 1930), *O floare pe mormântul mamei* (nr. 2-3, 1930), *Vitriolul* (nr. 10-12, 1931), *Uciderea iubirii* (nr. 14, 1931) și *Magia primăverii* (1933), una mai interesantă și mai fermecătoare decât alta. Restitui, aici, narațiunea *O floare pe mormântul mamei*¹, în care autorul își amintește de plecarea tatălui la război și de moartea mamei sale, ființa ce l-a îndrăgit și ocrotit atât de mult.

Elaborată după un motiv romantic, *visul*, povestirea

demonstrează capacitatea lui Mihail Popa de a crea o imagine palpabilă, ce emoționează pe cititorul familiarizat cu o lume care vorbește „dincolo de mormânt”.

Impresionează dialogul, atât de natural, dintre fiu și mamă care nu încetează să-l *inițieze* și să-l *formeze*.

Reflecțiile despre *crin*, floarea mormintelor din spațiul rural, dovedesc o bună cunoaștere a înmormântărilor simple și atât de firești.

Se mai impune o precizare. Primele două proze menționate aici sunt semnate cu numele original, iar celelalte trei cu pseudonimul Mihail Sabini.

*

O FLOARE PE MORMÂNTUL MAMEI

Ploua. Tata îmbrăcat militar, cu o cruce la piept – emblema jertfei – pleca la război pentru dezrobirea fraților din lanțul robiei, spre a vărsa sângele pe ogorul de unde trebuia să răsară fericirea poporului.

Mama, îmbrăcată în haine de sărbătoare, gătită mai bine ca oricând tot cu o cruce la piept – emblema pocăinței – așezată într-un coșciug de lemn de brad, pusă într-un car funebru pe care-l trăgeau doi boi, mergea și ea la cimitir.

Eram mic și nu cunoscusem durerea până atunci, dar când m-am văzut singur aruncat într-un pustiu, unde nu vedeam pe nimeni și unde totul îmi devenise străin, îmi venea să strig. Tată, mamă, părinții mei, unde sunteți, unde v-ați dus, de ce-ați plecat și nu m-ați luat și pe mine. Cui m-ați lăsat și unde mă aflu. Așa se zbuciumau gândurile mele și inima mi se sfâșia de durere. N-aveam cui spune suferința. Îmi ziceam, tata e pe front. Am să mă duc să mă vadă și să-l văd și ajutorul lui să cer. Și iarăși mă gândeam; dar dacă tatăl meu va fi înmormântat de mult ? !... atunci ce să fac ? Să strig mereu îmi era răspunsul, până mă va auzi și să-l caut până îl voi găsi ca pe mormântul lui, să vărs lacrimile mele.

Într-o noapte am căzut într-un somn letargic din care m-am deșteptat pe un pat moale, într-o cameră caldă la mătușa mea. Aceasta nu mă lasă de lângă ea, mă crescui de dete învățătură, m-a făcut mare, m-a făcut om și mă dete lumii.

Trecuseră mulți ani de când pe sicriul mamei se rostogolise țărâna ce-l prefăcuse și pe el în țărână. Dar uitasem de ea, de parcă am fi fost născut fără părinți.

Într-o dimineață de mai, când zorile se revărsau și când natura pentru ziua își pregătea concertul de a-l prezenta pe covorul plastic nuanțat multicolor, îmbălsămat cu parfumul dulce al florilor, cu simfoniile cele mai duioase, eu într-o cameră cu ferestrele deschise, dormeam un somn lin și plin de vise, în a căror taină era cea mai mare fericire a mea. Din acest dulce somn, mă văd deodată trezit de cineva ce-mi zise:

– Verișorule, eu cred că tu nici nu știi unde e mormântul mamei tale. Tu nu-ți mai aduci aminte că ai avut o mamă care ți-a dat viață. Ai uitat-o ! Scoală-te și hai cu mine, cel puțin dacă nu vrei să vezi pe aceea care te-a iubit, ai să vezi mamele și fiicele tămâind morții și va fi așa de duios !...

Ceva necunoscut îmi zgudui tot trupul, din creștet până-n călcâie și simții prin inimă, aceeași durere ca atunci când ea murise.

Nici nu știu când m-am îmbrăcat și când am ajuns cu verișoara la poarta cimitirului. Fără să-mi spună unde-i mormântul mamei și fără să mai țin seamă de lacrimile ce se vărsau pe la atâtea cruci, o putere nevăzută, mă duse drept acolo, la o cruce de stejar, ce era îmbrăcată de sus până jos cu mușchi mătăsoși, acoperind inscripția ce-i indica numele și emblema jertfei lui Crist.

Cuprins de durere, cu mâinile tremurând, o cuprinsci la pieptul meu și începui să plâng:

O ! tu mamă, sub această cruce, sub acest lemn înnegrit, ți-ai ascuns trupul tău, Te-ai învelit în haina veșniciei. Tu pe mine m-ai iubit mult, iar eu te-am uitat de atunci și locul tău de odihnă nici n-am știut unde ți-a fost. Iartă-mă mamă, sunt sânge din sângele tău și lacrimile mele ud țărâna trupului tău. Iertare dragă mamă.

La aceste din urmă cuvinte un tremur mă cuprinse și cu

(continuare în pag. 11)

(urmare din pagina 10)

capul în jos mă lăsa pe mormânt, cuprins de un somn letargic și mama îmi apăru în față zicându-mi:

Fiul meu ai rătăcit atâta timp, ai umblat prin diferite locuri și când credeai că ești mai nenorocit, eu am fost lângă tine ! Acum ai venit să vezi unde a putrezit corpul mamei tale. Din el nu se mai găsește nimic, iar din mine se găsește. Scoală-te și vezi floarea de pe mormântul care pare și tristă și veselă, care râde și plânge, care miroase și nu miroase, care e frumoasă și nu e frumoasă.

Sădește-o pe mormântul meu, îngrijește-o și fă-o ca din corola ei albinele să-și adune mierea. Mă sculai. Lângă mine, văzui pe verișoara mea care se ștergea la ochi, de lacrimi la mormântul fratelui său. Îmi adusei aminte de floarea care mi-o spusese mama în vis, era crinul. Plânsul iarăși mă cuprinse.

Tu crinule, floare a divinității, care porți în tine sufletul mamei mele, m-aplec la rădăcina ta și cu mâinile mele smulg buruienile ce te înăbușesc, cu unghiile te sădesc pe lângă mormânt și cu lacrimile suferinții mele te ud. Tu de acum înainte vei fi mama mea cu iubirea și cu bunătatea ei.

MIHAIL POPA

NOI ȘTIRI PRIVITOARE LA BIOGRAFIA LUI VIRGIL CIOFLEC

Biografia prozatorului, criticului de artă și publicistului Virgil Cioflec (n. 8 septembrie 1874, Gherășeni, jud. Buzău – m. 10 martie 1948 București) ar trebui să constituie o preocupare constantă a unor tineri cercetători și istorici literari din generațiile mai recente.

Virgil Cioflec a fost unul dintre cei mai însemnați intelectuali care s-a implicat în viața politică, socială, literară și culturală a României antebelice și interbelice.

A colaborat, intens, cu Octavian Goga, Sextil Pușcariu, Lucian Blaga, George Oprescu, Adrian Maniu și cu câțiva mari pictori care au înzestrat arta grafică națională.

Relații speciale avut cu G.T. Kirileanu, cărturarul fără seamăn, și Emanoil Bucuța care i-a apreciat bogata colecție de tablouri și sculpturi aflată în București și în conacul de la Mârșa din ținutul Giurgiului.

În calitate de director și proprietar al revistei *Viața literară și artistică* (1907-1910) a susținut o elegantă *cronică artistică* în care a semnalat, cu obiectivitate, creația unor scriitori, artiști și publiciști de o reală valoare estetică și istorică.

Interesantă este invitația pe care i-o face Paul Bujor¹, membru în primii ani în conducerea revistei *Viața românească*, de a colabora și, mai ales, de a scrie o cronică despre această prestigioasă revistă a Iașului.

Din investigațiile întreprinse, până acum, am identificat o singură colaborare a lui Virgil Cioflec, cu o proză², iar cât privește *cronica* nu a apărut în paginile revistei *Viața românească*.

E posibil să fi apărut în paginile revistei *Viața literară și artistică* (1906-1910), pe care a condus-o, inițial, Al. Vlahuță și George Coșbuc, iar mai apoi a fost preluată de Virgil Cioflec.

Epistola prozatorului și memorialistului Paul Bujor, pe care o transcriu aici, este edificatoare din mai multe puncte de vedere.

Aici se afirmă, fără echivoc, că revista *Viața românească* este cea dintâi publicație care își plătește colaboratorii.

*

Facultatea de Științe
din
Iași
Cabinetul decanului
Iași, 16 aprilie 1906
Str[ada] Rallet, nr. 1
Dragă Cioflec,

Nu știu dacă ți-a plăcut revista noastră *Viața românească*. Noi, judecând după numărul mare de cereri (2000 exemplare ediția 1 și încă o mică ediția a 2-a) și după câteva mărturisiri ale prietenului și cunoscutului nostru Vlahuță și ale altora, sperăm să fie citită cu interes de toți intelectualii.

Și tot a propos de revistă, Vlahuță îmi dă o veste îmbucurătoare: te-a rugat să ne faci o *cronică artistică*

frumoasă, așa cum știi să le faci asupra picturii și sculpturii, sau asupra oricăror subiecte de genul acesta artistic.

Tot de la el ți-am aflat și adresa și cată acum te rog, și cu frumușelul să-mi dai acea cronică³, dacă nu pentru nr. 3 cel puțin pentru nr. 4.

Dacă ți-e posibil să mi-o trimiți până la 20 ale lunii acesteia, atunci va apărea în nr. 3 viitor, deoarece de aci înainte o să apărem exact la 1 sau cel mult la 5 ale fiecărei luni.

Aș fi foarte mulțumit dacă ți-am publica *cronica artistică* chiar în numărul 3.

Plasarea revistei merge din ce în ce mai bine, dar nu se va ști cu siguranță numărul abonaților decât după 3 sau 4 numere.

Noi sperăm să avem între 1500 – 2000 de numere vândute, atunci am fi foarte mulțumiți căci am putea plăti după cum dorim și pe colaboratorii de valoare, care sunt și scriitori de profesie, care trăiesc mai mult sau mai puțin din scris.

Așteptând răspunsul d[umi]tale, te rog să adresezi omagii respectuoase d[oa]nei Cioflec.

Salutări prietenilor din București iar d[umi]tale toată dragostea și devotamentul unui bun prieten.

P[aul] Bujor

[Facultatea de Științe din Iași, Cabinetul Decanului – Domnului Virgil Cioflec Strada Visarion, nr. 30, București].

Notă: originalul acestei epistole se află la Biblioteca Academiei Române, Cota S 28/CXCVI.

¹ Lucia Borș, *Doamna Elena Cuza*, București, Editura Națională – Ciornei, 1937, 343 pagini + 1 portret și 6 planșe și facsimile.

² Gheorghe Lowendal, pictor, profesor la Institutul de Arte Plastice din București.

³ N.M. Condiescu, *Însemnările lui Safirim*, București, Fundația pentru Literatură și artă, 1936.

⁴ Ion Pătrașcu Sârbul, *De vorbă cu „dramaturgul” I.A. Bassarabescu*, în *Universul literar*, 51, nr. 8, sâmbătă, 21 februarie 1942, p. 2 + 1 facsimil I.A. Bassarabescu.

⁵ Mihail Popa, *O floare pe mormântul mamei*, în *Vraja*, 1, nr. 2-3, octombrie noiembrie 1930, p. 13, col. 1-3 și p. 14, col. 1-3.

⁶ Paul Bujor (1862-1952), prozator, publicist și memorialist. Autorul unor proze sămănătoriste și poporaniste.

⁷ Virgil Cioflec, *De-acasă*, în *Viața românească*, 2, nr. 1, ianuarie 1907, p. 11-14.

⁸ Nu s-a publicat acea cronică în revista *Viața românească*.

Medalie conferită în 1906 unui plugar din comuna Bolintinu din Vale, județul Ilfov

Laurențiu Ștefan
Szemkovics

Marin, plugar din Batalionul de Miliții al Regimentului 4 Ilfov¹ 21, i s-a conferit Meda-lia jubiliară „Carol I”. Potrivit „Tabelei nomina-le de persoane cu dreptul la portul Medaliei jubiliare Carol I” (Batalionul de Miliții al Regimentului 4 Ilfov¹ 21, seria F²) din 11 martie 1906, aflată la Arhivele Naționale Istorice Centrale, Ministerul Afacerilor Externe. Cancelaria Ordinilor, dosar nr. 110/1906: Tudor Marin s-a născut la 15 mai 1854, în comuna Bolintinu Vale, județul Ilfov, își avea domiciliul în aceeași localitate și figura la poziția nr. 862. Conform aceluiași Regulament, cei din seria F² cu dreptul de a purta medalia, erau: „pensionarii militari, precum și toți foștii militari, încă în viață, care au luat parte la Războiul Independenței (1877-1878)”.

Prezentăm descrierea distincției onorifice, precum și reproducerile grafice care provin de pe site-ul: <https://www.ordersandmedals.ro>.

Cu prilejul aniversării a 40 de ani de la urcarea pe tron a lui Carol I, a fost instituită *Medalia Jubiliară Carol I*. Potrivit aceluiași Regulament pentru instituirea Medaliei Jubiliare Carol I, Medalia Jubiliară: «este de metal galben, de culoarea aramei. Forma ei este ovală; ea are un diametru de 38 mm în lungime și un diametru de 31 mm în lărgime și o grosime de 2 mm. Medalia

poartă pe o parte (avers), stampate în relief: efigia M. S. Regelui și inscripțiunea deasupra „CAROL I REGE AL ROMÂNIEI”; iar pe partea opusă (revers), stampate tot în relief: Armele Țării, - cu inscripțiunea dedesubt: „1866 – 1906”. Forma și dimensiunile medaliei sunt aceleași pentru civili ca și pentru militari; pentru militari, însă, Armele Țării de pe reversul medaliei sunt înlocuite cu inscripțiunea stampată în relief: „ÎN AMINTIREA ANULUI AL 40-LEA AL CĂPITĂNIEI MELE” și dedesubt: „1866 – 1906”. Medalia este atârnată, prin un inel de același metal, de o panglică moarăță cu fundal roșu de nuanța Ordinului „Steaua României”, în lățime de 25 mm, cu câte o dungă galbenă, lată fiecare de 1 mm pe marginile exterioare ale panglicii, având la mijloc, în linie verticală, și o dungă neagră, lată de 2 mm pe marginile căreia sunt câte o dungă albă, lată fiecare de 3/4 mm, cu câte o altă dungă albastră, lată fiecare de 1 1/2 mm pe marginile exterioare ale dungilor albe. Panglica, pe piept, este lungă, în partea aparentă, de 50 mm și se poartă cu medalia pe partea stângă a pieptului».

Prezentăm stema României de la 1872 (cu modificările operate după 1881) de pe reversul acestei medalii: scut cu marginea superioară convexă, colțurile superioare retezate, concavități pe

flancuri, talpa în acoladă, scartelat (împărțit în patru părți egale): 1) pe albastru (culoare reprezentată prin coduri convenționale prin linii orizontale plasate la distanță egală), o acvilă încoronată, redată în întregime și din față, ținând în cioc o cruce așezată,

oblic, în bandă și în gheare sabia și sceptrul;

pasărea este flancată de un soare poziționat în

cantonul (piesă heraldică în formă pătrată

reprezentând a noua parte din scut) drept al

șefului (treimea superioară a scutului); 2) pe

roșu (culoare reprezentată convențional prin

linii verticale plasate la distanță egală), capul

de zimbbru, văzut din față, purtând între coarne

o stea cu șase raze; 3) pe roșu, un leu încoronat

ieșind dintr-o coroană deschisă cu cinci

fleuroane și având între labele anterioare o stea

cu șase raze; 4) pe albastru, doi delfini afrontați

(plasați față în față), cu cozile în sus. Peste tot,

un scut dreptunghiular, cu talpa în ogivă,

sfertuit (împărțit în patru părți egale),

cuprinzând blazonul familiei de Hohenzollern:

cartierele 1 și 4 argint (metal reprezentat

convențional prin câmp alb, respectiv suprafață

liberă), în 2 și 3 negru (culoare reprezentată

convențional prin linii verticale suprapuse pe

linii orizontale). Scutul mare, timbrat de o

coroană închisă terminată cu glob crucifer (sferă

suprapusă de o cruce), are ca suport doi lei limbați și afrontați;

sub scut deviza familiei de Hohenzollern: NIHIL SINE DEO

(NIMIC FĂRĂ DUMNEZEU).

Medalia jubiliară „Carol I”
(avers și revers)

Doana-Ruxandra
Fruntelată

ETNO-LOG

Colțuri de sat în scrieri rotunde

Bolintineanu), rotunjește între coperțile frumoase, realizate de Raluca Tudor și ilustrate cu două tapiserii ale artistei Lia Maria Andreiță, o cunună de scrieri memorabile despre universul rural românesc și oamenii lui.

Textele, eterogene prin formulă compozițională (reportaje, amintiri, poeme, proze, explorări istorice și etnologice), sunt unitare stilistic, purtând pecetea jurnalistică și literară definitorie pentru „privirea” autorului. Structura urmează o logică tematică: prima parte constituie o întoarcere în satul natal al lui Ion Andreiță, Perieți din județul Olt, a doua este dedicată satului „de adopție”, Moldoveni (Ialomița), iar a treia ne poartă către alte sate sudice, cunoscute direct ori prin cărți ale unor prieteni.

Titlul, *Satul din colțul ochiului*, i-a fost sugerat autorului de prietena (scriitoare și redutabilă polemistă) Magda Ursache. „Cuvântul înainte”, semnat de Vasile Grigore, propune cititorilor un traseu de parcurgere a cărții, trecând prin cele două arealuri – Oltenia și Bărăgan – și învățând din „crâmpoșe de viață” ori documente istoriile locurilor, apoi contemplând „tipurile umane” ce par „cioplite în piatră” de experiențe evocate dramatic, nostalgic ori chiar ironic, dar mereu cu iubire.

Încercăm să vedem și noi, „din colțul ochiului”, cum se apropie scriitorul Ion Andreiță, fiu al satului, de spațiul în care a venit pe lume. În primul rând, desigur, ca și cum s-ar întoarce acasă, așa cum spune în poezia intitulată chiar „Acasă”. Deschis la o „chemare fără pereche”, „tresare” „cu fațanțoarsă”, ca după nopțile de Sânziene, când, în urma dansului halucinant al unor făpturi mitice, un „dans al morții”, rămâne „doar iarba veștedă și arsă”. Privirea lui e aceea a unui om din câmpie, se pierde în zare, dar nu numai o zare de spațiu, ci și una de „timp fumuriu”.

Satul natal, Perieți, e un centru al lumii, străbătut de „enigmaticul” pârâu Iminog și cuprins între patru puncte cardinale, numite Pitulata și Balomirul, Coadă Oblegului și Cornul Caprei. Paginile respiră cultură, recunoaștem referințe livrești, însă inserate natural în fluxul povestirii-poem și cântec. Recunoaștem, de exemplu, motivul mitic al întoarcerii la izvoare prin adâncirea în fântâna amintirii: „...Și continui să cobor – tot mai adânc – în sufletul satului meu”. Prima atestare a satului Mirilești (ulterior Mierlești, component al comunei Perieți) apare într-un document din 1477 al voievodului Laiotă Basarab „bătrânul”. Împletind informația istorică, literatura, tradiția orală și reconstituirea filologică, autorul ne poartă spre vremurile când oastea țării era strânsă din sate, iar mirileștenii dăruiau cai la domnie, trăind în locuri înconjurate cu păduri de

meri și peri sălbatici. De la numele pădurii de peri, unde s-ar fi ascuns haiducul Ețu, ar proveni numele satului: „Perii lui Ețu”, adică „Perieți”. Este o etimologie ce legendarizează un erou local, legându-l de peisaj. Visând în continuare alături de autor, aș aduce în discuție și adjectivul latin *peritus* = „încercat, cu experiență, cunoscător, priceput” (M. Stăureanu, *Dicționar latin-român*, Edițiune mare, Editura „Scrișul românesc”, Craiova, 1932, s.v.). O formă de ablativ, *peritis*, ar fi putut duce la „perii”, apoi la „perieți” = „la cei experimentați/ încercați” în treburi militare,

foametea anilor 1946-1948, care-i întunecase într-atât pe părinți încât „nici cuvintele nu mai sunau ca înainte, se cam înstrăinasera de ei”. Singură „mamare” găsește soluția „mămăligii de orz”, asemenea „ciorbei de bolovan” a lui Vasile Voiculescu, condimentată cu vorba repetată: „Faci rai din ce ai”. Apoi ajungem în iarna anului 1954, cu zăpezi mai înalte decât casele și-i găsim pe copiii ce veneau de la internatul Liceului „Radu Greceanu” din Slatina conduși cu lămpașul de un ceferist, pe drumul de șapte-opt kilometri de la gara din Mierlești până la casele fiecăruia.

Mergând prin tunelul de zăpadă cu ziduri mult mai înalte decât capetele lor, pe deasupra le sar lupii, „ca niște umbre negre”, la fel ca „la Stalingrad, în iarna lui '42”, după cum le spune ceferistul care „făcuse frontul”.

„Căci oamenii iau întotdeauna/ Cu ei la drum/ Amintirile -/ Ceea ce nu se poate uita”.

Autorul ne îndeamnă să visăm, fiecare, la satul pe care-l avem „în colțul ochiului”, chiar dacă astfel riscăm să adormim „Într-o casă/ Cu ferestrele dinspre suflet/ Deschise” și să ne dăm seama câte zboruri ni s-au frânt.

În partea a doua a cărții, asistăm la „pelerinajul” soților Andreiță, „din Capitală spre margini nu prea îndepărtate” în căutarea unui case bătrânești la țară. Astfel, ajung la Moldoveni, în Bărăganul ialomițean, un sat contemporan în zarea de timp a căruia autorul vede o istorie cu atingere specială a epocii lui Matei Basarab și Vasile Lupu. În vreme ce el se întreabă meditativ: „La urma urmei, cine sunt acești moldoveni, pribegiți în imensitatea Câmpiei Eterne?”, soția, Lia, pe care o tot descoperă, cu duioșie și umor, „de vreo 40 de ani” de când sunt căsătoriți, este protagonista unui adevărat număr de magie feminină. „Lia [...] hocus-pocus! nu știu prin ce miracol, scoate din portbagajul mașinii niște lădițe cu răsaduri, pe care le plantează în șanțurile proaspăt trasate. [...] Udă atent fiecare răsad la rădăcină, strânge pământul în jur grămejoară, murmurând un cântec-descântec numai pentru ele două: Lia și planta, într-o suspectă complicitate”.

După excursul unic, ludic și lucid totodată, în comunitatea Moldovenilor „ot Bărăgan”, privim „peste gard” în carnetele de reporter ale lui Ion Andreiță, unde sunt consemnate convorbiri cu martori oculari ai răscoalei din 1907, mărturii despre drama colectivizării, observații despre volumul *Viața ca moștenire* al prietenului agricultor și scriitor Petru Mărculescu și alte texte felurite meșteșugite despre „rodul pământului” și chipurile morții.

Taina acestor pagini atât de vii și întregi, care devin, după lectura lor, amintiri de neuitat și pentru noi, cititorii, stă, pesemne, în faptul că sunt trecute prin spada conștiinței, scăldate în lumina sufletului și zidite cu talentul și profesionalismul unui scriitor adevărat. *Satul din colțul ochiului* este o carte de citit de seara până dimineața, când începe „să ningă cu fulgi mari și albaștri, ca în poveștile nespuse niciodată”, sperând că ne vom putea întoarce mereu la aceste povești și că „prin scobitura fiecărei litere vor țâșni în primăvară”, miraculos, „întâiele fire de iarbă”.

ceea ce ar explica, ipotetic, altoirea cu legenda viteazului haiduc Ețu.

Evocarea învățătorilor, „făclierii satelor”, este completată de portretele în mișcare ale unor figuri de neuitat. Îl vedem pe Stancu Leasă, chirigiu harnic, dar „mai harnic la pahar”, dând repede pe gât, „la mat”, „două-trei țoiuri de verde ori galbenă, chimion ori secărică” și apoi, „aghesmuit”, urcându-se în „brișcă” și ținând-o tot într-un cântec spre casă, unde nevasta îl așteaptă supărată. O vedem pe „bunica”, „aciuată de soare” la umbra unui dud, „pe o pătură, cu ochii pe drum, la lumea umblătoare”, știind să afle de la „Neluțu” exact ce-o interesează, deși pare că vorbește „în dodii”. Facem cunoștință cu Ofiță Gane, „apucatul” de muncă, ai cărui copii „își iau câmpii” de frica lui, dar el tot îi mai așteaptă să se întoarcă la masa unde fiecare are așezată o strachină udată cu lacrimile bătrânei mame Niculina. Mircea Frizerul și Mutu Țiganu’ apar în sat „ca și când ar fi fost dintotdeauna” și dispar „de parcă n-ar fi existat niciodată”, amintindu-ne de Melchiade și nomazii din *Un veac de singurătate*, romanul lui Márquez.

În registrul „cronicilor de criză”, citim despre

George BOGDAN

Pe bulevardul Magheru

Spre dimineață adorm în propria cenușă
un rac îmi este pernă
îmi bandajez fața tumefiată de lovături
aud întrebări despre o ceață
realitatea revarsă peste acoperișuri smog dens
plutesc
îmi număr coastele
peste răni bat șindrilă să zbor ca Icar
trupul meu se prăbușește
pe bulevard, compoziție cu linii curbe și
pete de vopsea.
(2015)

Un moment

Supraviețuitorul cu transplant de memorie
ține în mână o radiografie a trecutului
trece cu dalta peste glezna statuii din lemn
înlocuiește iubirea carnală cu numere algebrice
și metafore
în jur, mediu cu păsări de stronțiu
epave, tuburi cu oxigen, insolvențe sociale.
(2015)

Tu

Prezentul plânge în fotografii
case și câmpuri se dilata
umbre urcă straniu peste sate și curți goale
e seară, cerurile se descuamează de veri și
idealuri,
trenul plecărilor șuieră, în depărtare
se vede Disneyland.
(2015)

Omul deșeu

Femeia de plastic strânge soldatul în brațe
O altă realitate ia locul imaginii tradiționale
abatorul învecinat-nchide împreunările
pe pajiști în jur iarba dormitează
desenez pe ulcioare
pe frunte îmi scriu ecuația vieții cu vopsea duko
soldatul cu bufnițe albe în gură
ajunge în dreptul meu, îngaimă un salut
legiferează lumea nouă second-hand,
dominația maimuței.
(2015)

La început

La început am văzut ceața atotcuprinzătoare
În spatele esenței lucrurilor
apoi am văzut rănirea luminii

pentru mine lumina se făcu în trei zile
pentru mine viața esență se poate trăi în trei zile
cât se poate trăi în trei zile, învățătorule ?
dar ce cred eu e o senzație de gri
ca o tinichea zornăind pe stradă
la capătul unei sfori
trasă impasibil de un copil
care simte totul, aude totul, vede totul,

Cântec gri

Pe asfaltul gri rulează zori și rouă
la braț amanți coboară spre Romană
ecouri de sentimente se preling pe ziduri
lumea pare cântec de săni și săruturi preludiu,
transfigurare cu simboluri și peruci Magheru.
(2026)

Tablou

O pasăre zace-nlănțuită pe caldarâmul
bulevardului Magheru
luminile neanelor publicitare înfășoară strâns o
cârpă murdară
un clește se răsuște în jurul gâtului firav vânat
de frig
doi ochi rotunzi, negri, mici, mă privesc
neputincioși
dintre pene cenușii zburlite, spaimă și moarte,
scâncet și rugă
se zbate să scape din nevăzutele brațe, fire
metalice tăioase
se târăște spre mijlocul străzii precum un
muribund pe front
lăsând în urmă o dără de sânge
traversând strada printre mașini mă apropii s-o
ridic, șoferi indiferenți
ambreiază motoarele, înjură, pleacă omule din
drum, strigă furioși,
pasărea năucită de strălucirea becurilor
multicolore
se prăbușește pe dunga argintie ce separă
sensurile de circulație
roțile bolizilor bucureștenilor trec în viteză
pe lângă pasărea cântătoare rănită
și creionul meu scrijelind prin aer acest poem
(2015)

Zare hașurată

În fața clădirii cu bulina roșie
văd prezentul rănit și oglinzi sparte,
îmi pun mâna streășină pe frunte
să văd indiferența și graba existențială
zări hașurate și lacrimi aruncate pe cer.
(2026)

Frig

Orașul mă învelește seara cu frig și tremur,
mi-e teamă, e-ntuneric,
în picioru-mi drept un șobolan își înfinge colții
și trage,
tip speriat, dau cu o piatră,
Transfigurată iubita mă trage de braț, și
începe să dea din aripi,
flutur galben în aer,
bărbos murdar-nghețat
cere țigară din canal.
(2026)

Primăvara cu pântec gestant

Incendiu peste iarnă, și frig, și gheața, și testicule
gânduri de împreunare trupească între
12 femei în zdrențe
Aproape goi călăii loveau cu bice de plumb
credincioșii însângărându-le pielea,
dungi roșii și răcnete,
metal topit peste crinii înmuguriți,
Primăvara cu pântec gestant și capul
gol a binecuvântare,
alerga fericită în noapte cu sân dezgolit,
În pândă cioban travestit i se aruncă
la picioare cu cosor ascuțit
și-i atinse craniul în adorare și vendetă
jertfind-o geloziei și chemării morții,
operație pe craniu cu dimineți de
primăvară timpurie și uitări, și neasemuii.
(2026)

Pe stradă

Trec spre seară pe lângă boltă de veche clădire,
pe-o poartă anunț, bichon alb pierdut, strănut,
ridic din umeri, apus ruginiu, darabana pe gard,
pe jos asfalt-fierbinte, hârtii-cocoloș scorjite sub
talpă,
întorc privirea, văd o umbră strecurându-se ca
beată vis a vis,
traversez și dau în Rosetti, ocolesc un stâlp
electric, buf în zid,
ocolesc, merg mai departe ca-mpiedicat-naintez
abulic
și urc grăbit gâfâind scările la blocul Scala
deschid prima ușă pe stânga și dau în interiorul
ființe-mi
recunosc locul unde stă tolănit sufletu-mi în
purpură sub măslin,
un bătrân cu mitra și toiag își desfășoară brațele
și mă strânge
la piept, închipuire cu prooroci desculți și haine
rupte fâșii-n rugă.
(2026)

(Din volumul în pregătire
Pe bulevardul Magheru)

2016, Uniunea Scriitorilor împreună cu George Bogdan organizează o întâlnire cu elevii Liceului „Gh.Lazăr” - participă: Nicolae Manolescu, Gabriel Chifu, Gabriel Dimisianu...

Gl. B.G. (rtr)
Gheorghe
Dragomir
Președintele
Centrului de
Etică și Strategii

Motto: *Marea provocare a acestui deceniu nu este doar evitarea războiului, ci gestionarea unei păci reci care să nu distrugă economia globală, într-o junglă geopolitică nu supraviețuiește cel mai puternic, ci cel care anticipează cel mai bine schimbările din teren.* (Thyery de Montbrial, președinte IFRI)

Trăim într-o lume fragmentată, în care instituțiile internaționale ONU, OMC sunt paralizate. În acest vid de putere, conflictele precum cele dintre Rusia și Ucraina, SUA și Iran, Israel și Palestina, sau

tensiunile din jurul Chinei nu se mai rezolvă prin dreptul internațional, ci prin raportul de forță.

Viitorul riscurilor de securitate globală nu se referă numai la conflictele militare clasice, ci este vorba de o rețea complexă de amenințări interconectate și a unor poli-crise, adică crize suprapuse.

Ne îndreptăm spre o eră a incertitudinii radicale și relativizării graniței dintre pace și starea de conflict din ce în ce mai difuză a războaielor hibride. În 2026, puterea geopolitică nu se mai măsoară doar în trupe, ci în puterea algoritmilor care constă în capacitatea de a colecta, procesa și operaționaliza date mai repede decât inamicul.

Securitatea națională nu mai poate fi garantată doar prin forță militară, ci se va îndrepta spre conceptul de reziliență la șocuri, adică capacitatea unei societăți de a absorbi aceste șocuri, pandemii, atacuri cibernetice, dezastre climatice, accidente nucleare și puterea de a-și reveni.

Următorul deceniu va fi sub presiunea unor vectori, care vor defini peisajul de securitate la nivel regional și planetar, care se referă la:

- Reconfigurarea geopolitică prin trecerea de la o lume unipolară sau bipolară, la o lume multipolară în care avem deja mai multe centre de putere care în funcție de interese devin blocuri economice, financiare, tehnologice și militare închise, ceea ce treptat duce la reducerea interdependenței și descurajarea economică a războaielor;

- Tehnologiile emergente conduc la o cursă a înarmării digitale și implicit la automatizarea deciziilor militare și la mărirea riscurilor unor escaladări accidentale. Atacurile cibernetice la infrastructurile critice devin mijloace tangibile de coerciție și control, la care se adaugă destabilizarea din interior a societății prin campanii de manipulare și dezinformare folosind IA;

- Schimbările climatice au devenit deja un multiplicator al amenințărilor, care duce la o accelerare a celorlalte riscuri: penuria de apă, energie, hrana, care pot genera migrații în masă, instabilitate politică, crize suprapuse în zone vulnerabile din Africa, Asia, America Latină, iar procesul de topire a ghețarilor, aflat în plină desfășurare, deschide o nouă oportunitate, dar și o competiție geopolitică nemiloasă pentru controlul noilor rute maritime comerciale și acces la resursele naturale imense din Arctica, între marile puteri, ceea ce se întâmplă acum sub ochii noștri.

Războiul din Ucraina – un risc și o amenințare perpetuă la adresa securității regionale, inclusiv a României.

Acordurile americano-ruse stabilite de președinții Trump și Putin în Alaska în 2025 au deschis calea dialogului politic direct fiind considerate similare unei noi redesenări a hărții geopolitice a lumii, așa cum se întâmplase anterior la Malta (3-4 decembrie 1989).

Dosarul Ucraina a fost printre alte dosare examinate de cei doi președinți și echipele lor de experți, care au stabilit în final, la cererea Rusiei, un răgaz de 18 luni pentru a se ajunge la negocierile finale pentru semnarea unui armistițiu sau a unui acord de pace.

În acest context s-au stabilit formatul bi și tripartit pentru negocieri preliminare, cât și mediatorii implicați în acest proces anevoios. Cu toate negocierile care au urmat întâlnirii din Alaska și presiunile administrației Trump asupra lui Zelensky să accepte planul americanor-us (din 28 puncte), totuși implicarea UE și îndeosebi a „coalitiei de voință” a produs întârzieri și chiar blocări ale negocierilor, susținând și sprijinind nu procesul de pace, ci continuarea războiului până când Ucraina va câștiga o pace durabilă și suveranitate teritorială.

Reamintim punctele de blocaj care amână ajungerea la o pace reală:

- Pretențiile teritoriale ale Rusiei și anume

Ucraina post război – un ghimpe în coasta Europei

recunoașterea controlului asupra celor cinci regiuni: Donețk, Luhansk, Zaporojie, Herson și Crimeea, partea ucraineană refuzând cedarea suveranității asupra lor, argumentând că în Constituție se prevede interzicerea cedării sau înstrăinării de teritorii. Președintele Trump a transmis un ultimatum lui Zelensky ca să organizeze alegeri prezidențiale (el ne mai fiind legitim din 2024), abolirea legii marțiale și organizarea unui referendum care să modifice Constituția.

- Planul Trump în 28 de puncte (respins de UE și Zelensky) prevede concesiile teritoriale în schimbul reconstrucției economice, instituționale și a garanțiilor de securitate oferite de SUA.

- Garanțiile de securitate oferite Ucrainei trebuie să fie ferme din partea Occidentului pentru a preveni o nouă invazie, în timp ce Rusia insistă pe neutralitatea Ucrainei și reducerea semnificativă a forțelor armate și a armamentului furnizat de UE și SUA, dar și reducerea capacităților fabricilor de armament ucrainene.

Perspectiva analiștilor și experților politico-militari se referă la:

- Conflict înghețat vs. pace formală, adică anul 2026 să aducă o încetare a focului pe termen lung (modelul coreean) care să oprească luptele și să suspende disputele teritoriale.

- Lipsa de încredere că astfel de negocieri ar fi folosite atât de Rusia, cât și de Ucraina pentru reînarmare.

Concluzia: există pași reali în domeniul umanitar privind schimbul de prizonieri și dezescaladare energetică, dar un acord politic de pace rămâne departe din cauza inflexibilității ambelor părți privind garanțiile reciproce de securitate. Președintele Trump are nevoie esențială de realizarea unui compromis, pentru ca în alegerile de la mijloc de mandat, în noiembrie 2026, să câștige și să scape de amenințarea procedurii de destituire pregătită cu minuțiozitate de democrați și de unii congresmeni republicani nemulțumiți de politicile administrației Trump.

Relațiile UE cu Rusia și Ucraina după conflict.

Potrivit lui Alain Juillet, fost director al DGSE (2002-2003) și înalt responsabil pentru inteligența economică (2003-2009), înalt responsabil pe lângă Secretariatul General al Apărării sub autoritatea premierului, președintele Clubului Directorilor de Securitate Economică (2011-2017) și președinte fondator al Academiei de Inteligență Economică, relațiile UE post-conflict cu Rusia se vor derula cu rapiditate pentru Italia, Ungaria, Slovacia, care se regăsesc în principiile promovate de președinții Trump și Putin, adică țări creștine, cu o definire adecvată a familiei tradiționale, care resping ideologia *woke* și de gen care persistă în Franța, Germania, Olanda și alte țări europene, inclusiv România. Deci, aceasta va fi condiția impusă de Putin pentru a relua dialogul, exact ca și Donald Trump.

De altfel, încercările de reluire a dialogului Franței cu Rusia, prin trimiterea la Moscova a consilierului diplomatic al președintelui Macron, s-a soldat cu un adevărat eșec, mesajul transmis de președintele Putin prin intermediul administrației prezidențiale a fost că pentru moment nu sunt întrunite condițiile pentru o relaxare a relațiilor politico-diplomatice, deși la nivelul serviciilor de informații există canale de comunicare și schimb de informații.

Cancelarul german Merz și președinta Comisiei Europene au criticat inițiativa franceză, hotărând ca UE să desemneze un emisar care să reprezinte interesele unitare ale Europei, pentru a avea mai multă greutate.

Însă, atâta timp cât la Bruxelles s-a aprobat un nou pachet de sancțiuni economice și un nou împrumut de 90 miliarde de euro pentru doi ani care să acopere cheltuielile de funcționare a statului (30 miliarde de euro) și pentru dezvoltarea industriei de armament (60 de miliarde de euro) ale UCRAINEI, dialogul nu este oportun din partea rusă.

Ce trebuie să facă România pentru a supraviețui unei Ucraine post-conflict naționalistă și frustrată și unei Rusii care își va extinde influența economică și spirituală (panslavismul ortodox) pe frontiera de est a UE și în Balcani?

Recompunerea și reconfigurarea ancorelor și a pragmatismului tranzacțional, căci într-o lume în care SUA (sub diverse administrații) devin tot mai adepte a diplomației tranzacționale, România nu mai poate miza doar pe relații de prietenie istorică în relația cu SUA, ci trebuie să demonstreze că este un furnizor de securitate, nu doar beneficiar și un partener care oferă oportunități pentru investiții relevante în modernizarea infrastructurii critice, centrelor de prelucrare a datelor, modernizarea armatei și găzduirea infrastructurii NATO, dezvoltarea

surselor de energie alternativă.

Pilonul european este important în măsura în care devenim un jucător activ în autonomia energetică a Europei, pentru a rămâne atractivă, în condițiile în care SUA se orientează spre Asia și Indo-Pacific.

Thyery de Montbrial consideră că în această junglă geopolitică dominată de tragismul în istorie, România se află într-o poziție de maximă vulnerabilitate din punct de vedere geografic, dar și de oportunitate strategică. Ca urmare, diplomația română nu mai poate fi doar reactivă, ci trebuie să devină multidimensională, în care un rol important îl are președintele țării: Securitatea la Marea Neagră trebuie să fie un obiectiv permanent al diplomației care să militeze neîncetat pentru o prezență permanentă și robustă a aliaților în bazinul pontic, transformând Marea Neagră dintr-un lac rusesc într-un spațiu internațional securizat.

Diplomația energetică – arma pentru realizarea unei independențe reale prin valorificarea resurselor naturale proprii:

- exploatarea gazului din Marea Neagră, finalizarea proiectelor de extracție și a infrastructurii nucleare (reactoarele 3 și 4 și SMR-urile) oferă României o pârgie de a deveni lider regional. Continuarea sprijinului pentru R. Moldova în consolidarea independenței energetice față de Rusia și Ucraina.

- o nouă atitudine în UE, prin ieșirea din pasivitatea elevului disciplinat care execută conștiincios ordinele. Pentru aceasta este nevoie ca diplomația economică, culturală, parlamentară și militară să construiască alianțe viabile cu Polonia pentru securitate, cu Franța pentru energia nucleară, cu Germania pe plan economic, pentru a-și promova interesele specifice în Balcani și vecinătatea estică. România ar putea deveni o punte între interesele SUA și ale vechii Europe, atenuând faliile care s-ar putea adânci în interiorul NATO.

Concluzie: în această junglă geopolitică, președintele României trebuie să fie un strateg-șef, abandonând rolul decorativ, pur protocolar, ca să coordoneze un efort național de reziliență economică, militară și informațională pentru a preveni efectele de contagiune din zonele de conflict.

Ucraina post-conflict ar putea deveni un risc la adresa securității României?

Este un subiect de analiză strategică care ar trebui dezbătut atât în mediile academice și serviciile de Intelligence, dar și la nivelul Parlamentului, CSAT, societății civile, pentru că DA, sunt riscuri reale pe termen mediu și lung, dar acestea se pot schimba de la tensiuni diplomatice și competiție economică și tehnologică în amenințări militare.

Să nu uităm că Ucraina va dispune de cea mai numeroasă armată din Europa (între șase și opt sute de mii de militari), bine echipată și dotată cu armament modern, cu experiență în purtarea unui război și cu o industrie bine dezvoltată și adaptată la noile tehnologii și IA.

Să nu uităm că, Zelensky a anunțat că Ucraina dispune de capacități tehnologice de a se dota cu armament nuclear. UE, inclusiv România, sprijină financiar, logistic și militar Ucraina, pentru a se înarma, dar pe termen mediu și lung ne vom confrunta cu un efect de bumerang.

Principalele puncte de fricțiune care ar putea apărea la finalul conflictului:

- Naționalismul și drepturile minorităților s-au exacerbat în timpul războiului accelerând procesul de formare a identității ucrainene care se manifestă prin promovarea unor legi stricte privind educația în limba minorităților, inclusiv cea română (închizându-se zeci de școli cu predare în limba română, închiderea bisericilor românești și alungarea preoților) în condițiile în care refugiații ucraineni din țara noastră au primit pentru copiii lor educație în limba proprie, li s-au repartizat școli speciale pentru ei, au primit ajutoare de trei sute de euro pe lună (în condițiile în care pentru copiii români alocația lunară este de sub cincizeci de euro), asistență medicală gratuită, ajutoare sociale substanțiale și locuri de muncă privilegiate.

Cu toate acestea, guvernul României nu a reușit să-și protejeze proprii compatrioți din ținuturile românești deținute ilegal de furia neo-nazistă ucraineană care caută să șteargă urmele civilizației, culturii și religiei române și obligarea minorității române (400.000 de persoane) să se ucrainizeze pentru a supraviețui în aceste teritorii vechi românești.

Ucraina, cu aroganță și dispreț față de vecinii care i-au

(continuare în pag. 15)

(urmare din pagina 14)

acordat sprijin umanitar, financiar, logistic și militar, se va erija în lider regional care ignoră interesele statelor mai mici și va deveni un rival strategic pentru Europa, cu o putere militară neintegrată în NATO, care va fi în afara oricărui control și va proiecta insecuritate și surpriză strategică.

O Ucraina în haos politic și militar post-conflict va redeveni ceea ce a fost, o țară instabilă, condusă de oligarhi și de rețele de crimă organizată, trafic de armament (ceea ce s-a demonstrat și în timpul războiului), trafic cu substanțe interzise și droguri, care vor crește infraționalitatea transfrontalieră.

Să nu uităm și de prezența în România și în Europa a milioane de refugiați ucraineni în rândul cărora s-au infiltrat agenți și cadre de informații ale serviciilor secrete care vor pune presiune pe instituțiile UE și NATO pentru a lua măsuri favorabile sub amenințarea comiterii de atentate, sabotaje (așa cum s-a întâmplat cu Nord Stream 2) și atentatele comise la Moscova asupra unor generali de rang înalt ruși și asupra fiicei ideologului lui Putin, Alexandr Dughin.

Să nu uităm și de scandalul canalului Băstroe și de cel legat de Insula Șerpilor.

Competiția economică și agricolă vor fi surse de tensiune, iar portul Constanța și rutele feroviare și rutiere vor fi luate cu asalt de companiile ucrainene de transport pentru a-și asigura fluxurile comerciale și de materiale necesare reconstrucției țării, în detrimentul companiilor românești și a agricultorilor români.

Canalul Băstroe va reduce în actualitate divergențele privind viitorul Deltei Dunării, care va fi afectată de continuarea dragărilor, cu efecte ecologice și economice dezastruoase pentru economia și ecosistemul zonei.

Cum ar trebui România să gestioneze aceste riscuri ?

România ar trebui să condiționeze sprijinul pentru aderarea Ucrainei la UE și NATO de respectarea strictă a standardelor europene privind minoritățile, dar și de luarea unor angajamente ferme, consemnate în protocoale de securizare a frontierei și de respectarea legislației române privind tranzitul mărfurilor ucrainene pe rutele terestre și maritime ale țării noastre, în care să se prevadă aplicarea de sancțiuni severe în caz de nerespectare.

România trebuie să fie puternică pentru a contracara o Ucraina arogantă și expansionistă economic, cultural și militar, dar aceasta este condiționată de ridicarea nivelului de Intelligence (inclusiv militar) și a rezilienței la nivelul societății civile printr-un program temeinic de înțelegere și pregătire în domeniul culturii de securitate.

Devenind un partener robust, România va deveni indispensabilă pentru UE și NATO, ale cărei interese sunt luate în seamă și respectate.

România trebuie să mențină dialogul formatului București-9, iar colaborarea cu Polonia și Ungaria devine esențială pentru a stopa tendințele hegemonice ale Kievului.

O Ucraina liberă va fi un partener și un competitor redutabil pentru România și o amenințare la adresa R. Moldova, care va fi prinsă în menghina intereselor Rusiei și Ucrainei, dar țara noastră va achita nota de plată, ca de obicei.

România este pregătită pentru această schimbare de paradigmă, de la Ucraina victimă la Ucraina competitor regional ?

Bineînțeles că NU !

Într-o lume caracterizată de Thyery de Montbrial ca fiind supusă actualei poli-crise globale, viitorul aparține aceluia care vor ști să gândească pe termen lung, ori președintele Dan a declarat cu nonșalanță că România nu are o strategie !

Atâta timp cât clasa politica este dominată de interese electorale imediate și de o abordare servilă în politica externă, ea însăși reprezintă un risc la adresa securității naționale.

Diplomația reactivă trebuie înlocuită cu diplomația creativă, a anticipării, de aceea ar trebui să se opereze o reformă profundă a pilonilor statului:

1) Resetarea diplomației: de la cuminenție, la influență, pentru a scăpa de complexul elevului din banca întâi, ceea ce ar presupune o curățare a diplomației și instituțiilor de forță de numiri politice pentru a promova meritocrația. Nu este suficient ca diplomații sau cei din intelligence să cunoască limbi străine, ci trebuie să înțeleagă jocurile de putere economice, tehnologice și de intelligence la nivel global. Pentru a realiza acest obiectiv, România trebuie să reinvețe să folosească instrumente de *soft power* (cultură, diaspora, expertiză tehnologică, mediul de afaceri, relațiile interparlamentare etc.) pentru a crea grupuri de *lobby* puternice în capitalele europene, americane și în Asia Centrală, China, India, Japonia, America Latină și Africa, așa cum o fac Polonia și Ungaria, iar în ultima perioadă Rusia și Ucraina. Nu trebuie neglijată relația cu Israel

pentru Orientul Mijlociu, cu Turcia pentru colaborare în Marea Neagră, pentru a reduce influența Rusiei și Ucrainei. Este de fapt o construcție nouă, care poate fi numită *diplomația de rețea*, care să armonizeze toate aceste instrumente pentru a atinge obiectivele proprii într-o strategie de securitate națională ancorată în realitățile geopolitice de azi și de mâine.

2) Definirea securității naționale care să treacă dincolo de obiectivele de pază și protecție, sau de culegere de informații clasice. Avem în vedere: reziliența cognitivă într-o junglă geopolitică, care este esențială când războiul informațional rămâne o constantă a vieții cotidiene, organismele cu atribuțiuni în domeniu trebuie să asigure protejarea societății în fața manipulărilor, indiferent de sursa lor (Est sau vest)), care contribuie la menținerea coeziunii naționale; gândirea strategică a serviciilor de intelligence ar trebui să ofere decidenților analize care să le permită decizii suverane, bazate pe interesul național, nu doar să valideze agende externe.

3) Reconstruirea identității culturale ca scut pentru prevenirea fragmentării sociale, educația devenind prioritate de securitate națională, pentru că o țară fără identitate culturală puternică și asumată în fața unui climat naționalist exacerbat în Rusia și Ucraina, este ușor de dezbinat și manipulat. O clasă politica responsabilă înțelege că declinul educațional slăbește capacitatea de rezistență a țării pe termen lung. Diplomația culturală ar trebui să fie vârful de lance în relațiile cu vecinii, inclusiv în dialogul anevoios cu Ucraina în problema minorității române.

4) Nevoia de oameni de stat și nu de politicieni este cu atât mai actuală și esențială pentru viitorul țării, întrucât omul de stat se gândește la următoarea generație, în schimb politicienii se gândesc îndeosebi la următoarele alegeri. Indiferent de culoarea politică, ar trebui să existe 3-5 obiective naționale asumate: Delta Dunării, securitatea la Marea Neagră, o voce puternică în UE și NATO, unirea cu Basarabia și Bucovina, *hub*-ul energetic, de la care nimeni să nu se abată. Este nevoie de transparență și integritate pentru a reuși o curățare morală a clasei politice, altfel orice discurs despre interesul național va fi privit cu neîncredere de cetățeni și va duce inevitabil la absentism și extremism. Din păcate, cu amărăciune, trebuie să admitem că resetările profunde în România s-au făcut mai cu seamă în urma unor șocuri externe majore, decât prin reforme interne asumate.

Are România resurse de leadership necesare pentru o curățenie generală ?

Pentru a avea un răspuns la această întrebare, este necesar ca mai întâi să identificăm sau să creăm aceste insule de competență, într-un efort care trebuie să fie un proiect de reconstrucție națională.

Într-o lume care funcționează ca o junglă, o societate fără cultură de securitate este un organism fără sistem imunitar. Thyery de Montbrial a demonstrat prin IFRI că un nucleu de gândire independent poate ghida decizia politică mai eficient decât o fac instituții birocratice statale.

Deși fragmentate, există câteva puncte de plecare:

- mediul academic prin departamentele de Relații Internaționale și Studii de Securitate de la unele centre universitare, care dispun de un corp profesoral pregătit și care nu este integrat rețelelor de influență politică;
- analiza de intelligence competitiv de către comunități de experți care promovează prin publicații cultura de securitate, ca de exemplu: New Strategy Center, Open Source Intelligence sau Centrul de Etică și Strategii;

- reziliența cibernetică a României este realizată de multe ori de experți IT privați care sunt mai pregătiți decât funcționarii publici, acest nucleu putând fi motorul rezilienței tehnologice.

Pentru ca societatea să devină rezilientă, cultura de securitate trebuie înțeleasă prin:

- educație civică antidiversiune, adică cetățenii să poată identifica singuri o operațiune de dezinformare, indiferent dacă vine pe rețele de socializare sau prin discursuri populiste;
- solidaritate economică locală prin încurajarea și sprijinirea capitalului românesc, economie socială care generează creativitate și o creștere a coeziunii comunității;
- promovarea patriotismului critic, pragmatic, bazat pe competență și dorința de a construi instituții care funcționează și nu a naționalismului de paradă, zgomotos și golit de conținut.

Pentru realizarea acestor obiective este nevoie de un nucleu de gândire strategică care să comunice pe limba intereselor concrete ale cetățenilor și care să construiască o relație utilă cu mediul de afaceri, de aceea am în vedere cinci principii fundamentale care pot genera această colaborare cu cetățenii și mediul de afaceri:

1) Securitatea ca bun comun pentru cetățeni nu se referă

doar la rachete, armament și înarmare, ci la prețul gazului, electricității, hranei, apei, educației, stabilitatea la locul de muncă, securitatea copilului la școală (că nu va fi ținta unor atacuri cibernetice, atentatelor, a dealerilor de droguri, sau a formelor de agresiune din partea colegilor sau profesorilor). Pentru aceasta este nevoie de acțiune prin organizarea de forumuri publice unde cetățenii primesc instrumente practice de reziliență informațională și economică. România ar trebui să adopte o strategie de securitate națională adaptată la impactul noilor tehnologii și IA asupra organizării sociale și spirituale a societății, să investească nu numai în tancuri și sisteme de apărare aeriană, ci în aplicațiile civile, militare și de intelligence a IA și nanotehnologii, pentru a crește rezistența la provocările viitorului. România trebuie să se desprindă din capcana fierului vechi, moștenit din secolul XX și să se axeze pe crearea de centre de date și infrastructură *cloud* militară, pentru că cine nu are creierul electronic securizat, va avea o armată oarbă, care orbaceie în labirintul infinit al spațiului cibernetic care a devenit câmp de luptă. Este nevoie să se orienteze investițiile în crearea de unități de elită cibernetică capabile să neutralizeze inamicul înainte ca trupele să treacă granița, sau pentru a proteja comunicațiile criptate ale centrelor de comandă și ale serviciilor de informații. Avem Directoratul de combatere a criminalității cibernetice în cadrul SRI care ar trebui să asigure securitatea rețelor, dar prin vocea generalului Rog am fost informați că obiectivul a fost deturnat pentru influențarea alegerilor politice, controlul și manipularea populației prin inginerie socială. Edificatoare a fost anularea alegerilor prezidențiale din 2024 pe baza unor supoziții de influență rusească, care în realitate s-a dovedit că a fost din partea serviciilor de informații franceze și germane. Prin această măsură s-a anulat, brutal, dreptul de a alege prin vot liber persoana dorită de români, dar care nu era pe placul stăpânilor de la UE. Pentru această ispravă, generalul în cauză a fost demis ? Avem și Directoratul European pentru Protecție Cibernetică al UE la București. Cum a reacționat la presupusa vulnerabilitate a sistemului românesc în fata ingerințelor ruse ?

2) Predictibilitatea strategică pentru mediul de afaceri. Nucleul strategic trebuie să fie o busolă într-o economie de război, ajutând mediul de afaceri să înțeleagă unde să investească pentru ca afacerea să nu fie afectată serios de schimbări de tarife vamale sau de o criză regională ori de blocarea lanțurilor de aprovizionare. De aceea ar fi necesar ca trimestrial să se pregătească rapoarte de risc geopolitic care să ajute firmele românești să-și securizeze piețele de desfacere și sursele de materii prime.

3) Suveranitatea prin competență, prin patriotism pragmatic, care să asigure României, cetățenilor și antreprenorilor săi, o poziție de utilitate și indispensabilitate, numai așa vom redobândi respectul de sine. Dacă suntem cel mai bun *hub* logistic, de IT sau cel mai mare producător de energie în regiune, sau de hrană curată, nimeni nu va mai putea ignora interesele țării noastre. Drept urmare, colaborarea cu universități sau centre de centre de studii pentru a crea programe de *leadership* strategic finanțat de firme românești (care să pregătească competența managerială) este esențială și trebuie să se regăsească în strategia de securitate națională.

4) Construirea încrederii prin transparență și curaj de a spune adevăruri incomode despre modul de guvernare, riscuri frontaliere, fără să înspăimântăm sau să mințim, înseamnă să avem în permanență, ochii deschiși și vigilenți, pentru că o societate informată este greu de înșelăciune. În acest context, sunt utile analize periodice privind modul critic în care statul cheltuiește banii publici sau gestionează resursele naturale, prevenindu-se risipa și punându-se capăt corupției și infraționalității economico-financiare.

5) Crearea unui Fond pentru Inteligența Strategică și Inteligența Economică, unde companiile românești să poată finanța transparent burse de cercetare, proiecte de securitate civică de interes național, perfecționarea creierelor de acasă pentru încurajarea inovării și invenției în domenii de viitor legate de economia data. Aceasta este cea mai bună investiție pe termen mediu și lung și constituie o poliță de asigurare pentru propriul viitor al mediului de afaceri românesc și o garanție că energiile creatoare ale societății sunt folosite pentru sănătatea fizică și spirituală, pentru prosperitatea și stabilitatea politică și de securitate a României.

Concluzie

Dacă statul suferă de paralizie a voinței, nucleul academic și de afaceri ar trebui să devină motorul de rezervă, al națiunii. Poate că este momentul ca acest Nucleu Strategic să redacteze un, Manifest pentru Reziliența României, care să deuteze cu un proiect pilot de educație de cultură de securitate în școli și universități, care cu ajustările de rigoare să fie multiplicat la nivel național prin integrarea în programa școlară.

Din vara anului 1900

Alexandru CAZACU

Există momente în copilăria fiecăruia care sunt decisive în devenirea ulterioară. O întâlnire cu o persoană, cu un eveniment pot lăsa urme în felul de înțelegere a lumii și modela chiar o existență. Independența psihică, idealizarea și de-idealizarea sunt parte a ceea ce psihologii numesc *emotional grow*. Taxonomia lui Bloom, bazată pe modelul ierarhic al învățării format din procesele cognitive, afective și psihomotoare, suferă un proces de suspensie la apariția unei întâmplări deosebite. O astfel de situație se propune spre analiză cititorului și spectatorului în romanul, apărut în 1953, *The Go-Between* (Mesagerul), ecranizat în 1971.

Leslie Poles Hartley (1895-1972) a fost un scriitor britanic născut într-o familie burgheză din Whittlesey. După studiile secundare urmate la prestigiosul liceu

Afișul original al filmului din 1971

Harrow School din Londra, absolvă Balliol College la Oxford University specializându-se în istorie modernă. Devine cunoscut ca un important autor de nuvele și cronicar al noutăților literare apărute, realizând apreciate cronici de întâmpinare. Este perceput de către colegii săi de generație ca un scriitor cu o abordare matură, civilizată, arborând în permanență un *singular outward calm*. Petrece mult timp călătorind în Europa, dar nu numai, având ca destinație favorită orașul Venetia unde îi plăcea să petreacă sejururi lungi indiferent de anotimp. Romanul *The Shrimp and the Anemone* ca parte a trilogiei *Eustace and Hilda* îl plasează pe lista scriitorilor buni, iar *The Go-Between* îi va aduce un mare succes de public, dar și de critică pe când autorul avea aproape cincizeci de ani.

Inspirat de proza americanilor Nathaniel Hawthorne, Henry James și de prozatoarea engleză Emily Brontë, *Mesagerul*, premiat cu Heinemann Foundation Prize, explorează, ca de altfel majoritatea scrierilor lui Hartley, complexitatea relațiilor umane, conflictul dintre dorințele interioare și convențiile exterioare, memoria și reflecția, respectiv pierderea inocenței și maturizarea.

L.P. Hartley a fost înnoobilat cu titlul de Commander of the Order of the British Empire și a fost numit Companion of Literature al Royal Society of Literature.

„Este carte frumoasă și stranie. Am citit romanul în primii ani ai adolescenței și atmosfera sa atemporală și sfârșitul inocenței pentru un copil m-a urmărit întotdeauna”, avea să declare despre *The Go-Between* Ian McEwan care va scrie la rândul său romanul *Atonement*, destul de aproape ca tematică. S-au realizat, de asemenea, similitudini cu scriitori precum D. H. Lawrence, E. M. Forster și Kazuo Ishiguro. Din literatura română, *Romanul adolescentului miop* de Mircea Eliade, *Orașul cu salcâmi* de Mihail Sebastian și *Romanul lui Mirel* de Anton Holban se apropie cel mai mult de universul prezentat în *The Go-Between*.

Regizorul american de teatru și film **Joseph Losey** (1909-1984), născut în La Crosse, Wisconsin, unde bunicul său era un proeminent avocat și lider civic, studiază câțiva ani medicina la prestigioasa Harvard University după care renunță în favoarea artei dramatice. Devine repede un regizor de teatru care pune în scenă piese și autori controversați politic. Lucrează cu Bertolt Brecht, refugiat în America și regizează primele sale filme. Are o predilecție opțiune socială de stânga într-un moment în care apare McCarthyism-ul, perioadă de intensă suspiciune anticomunistă din Statele Unite cunoscută și sub numele de a Doua Panică Roșie (*Second Red Scare*). Ca urmare, s-a creat o *Hollywood blacklist* în care sunt incluși oameni din industria cinematografică suspectați de a avea relații cu doctrina propagată de principalul oponent al Americii în Războiul Rece. Losey este pe această listă și ca urmare se refugiază în Marea Britanie unde lucrează la început sub pseudonim. Benefică este întâlnirea sa cu scenaristul și scriitorul Harol Pinter (ulterior laureat Nobel pentru literatură), împreună cu aceasta realizând filme de succes precum *The servant* sau *Accident*. Apoi urmează o perioadă franceză în care *Monsieur Klein*, *Les Routes du Sud* sau *Don Giovanni* îi aduc un bine meritat prestigiu. Admirator al lui Alain Resnais este preocupat în permanență de tensiunea psihologică ce se transpune în spațiul fizic al personajelor. Losey folosește o *mise-en-scène* barocă, cu o arhitectură redusă la esențial, unde duplicitatea și dublul (*doppelgänger*), timpul neliniar, dialogul fragmentat, erotismul și distribuția puterii se relevă pe deplin într-un sistem aparent ordonat, care la prima perturbare sucombă. Numele său va rămâne asociat cu ecranizarea romanului *The Go-Between* care îi va aduce premiul *Palme d'Or* la Festivalul de la Cannes în 1971.

Mesagerul este povestea în *flashback* lui Leo Colston, fiul unei văduve din clasa de jos (Leo Colston tânăr este jucat cu multă naturalețe și veridicitate de către copilul Dominic Guard – astăzi medic psihoterapeut, iar Leo Colston vârstnic este întruchipat cu subtilitate de Sir Michael Redgrave) care își rememorează vara anului 1900. Atunci avea 12 ani și a fost invitat să petreacă vacanța la conacul unei familii aristocrate, Maudsley, în Norfolk, la Melton Constable Hall. Leo devine prieten cu Marcus Maudsley, iar prin intermediul acestuia o cunoaște pe sora lui mai mare, Marian (starul cinematografului engleze la acel moment, Julie Christie, își joacă corect și fără excese inutile rolul, calitatea interpretării sale fiind o pârgie pentru succesul filmului). Aceasta, deși urmează să se logodească cu Viconte Trimingham care fusese desfigurat în războiul anglo-bur din Africa de Sud (Edward Fox reușește una din partiturile sale *reci* care îl va consacra) are o relație secretă cu Ted Burgess (Alan Bates, într-o interpretare în care se amestecă pasiunea cu introspectivitatea), un fermier din zonă. Tânăra aristocrată îl convinge pe Leo să devină mesagerul lor, fără ca el să înțeleagă inițial natura romantică și periculoasă a corespondenței. Copilul realizează în cele din urmă că este prins între două lumi, cea a aristocrației și cea a clasei de jos. Lucrurile devin și mai complicate atunci când începe să se îndrăgostească la rândul lui de Marian, iar mama acesteia, contesa Maudsley (întruchipată impecabil de veterana Margaret Leighton) bănuiește rolul lui Colson în relația dintre Marian și Ted. În cele din urmă relația este descoperită chiar cu ajutorul lui Leo, care din observator devine un actant ce influențează evenimentele. Ted se sinucide, Marian se căsătorește cu viconte deși era însărcinată cu fermierul, iar consecințele asupra tânărului *mesager* îl vor urmări întreaga viață.

Ca și romanul, filmul reușește să ofere o dimensiune psihologică și nostalgică profundă fiind apreciat pentru subtilitatea cu care descrie dinamica socială și emoțională dintre clasele Angliei edwardiene. Se reflectă tensiunea dintre inocență și experiență, dintre trecut și prezent, oferind o meditație asupra regretului și memoriei. *The*

past is a foreign country they do things differently there, fraza cheie a *Mesagerului*, subliniază atenția acordată detaliilor psihologice ale personajelor. Pelicula redă sugestia unui *broken-time*. O suspensie a timpului într-o lentilă nostalgică și deopotrivă lucidă specifică aceluia *l'homme intérieur* din romanul francez.

Losey și excelentul scenarist Harold Pinter sunt foarte atenți la micile nuanțe ale clasei sociale. Scena jocului de cricket este filmată și editată cu o precizie uluitoare, capturându-se vizual fiecare element constitutiv, dar mai ales tensiunea dată de pozițiile clasei sociale de care aparțin protagoniștii. Totul pare o arenă în care actorii nu sunt doar jucătorii acelei partide, ci și spectatori. Un remarcabil efort în reconstituirea costumelor și în redarea

peisajului se datorează operatorului Gerry Fisher. Interioarele captează printr-o policromie discretă, culorile sunt atenuate până la gama neutră – bej, maro deschis și griuri, parcă afine cu tristețea tinerei Marian. Muzica francezului Michel Legrand, cunoscut pentru *soundtrack*-urile sale, oferă armonii perfect adaptate la tematica subiectului, eleganța melancolică sugerată prin utilizarea distinctivă a pianului acompaniază optim realismul psihologic al eroilor principali. Juxtapunerea imaginii și sunetului aparent fără legătură, o coloană sonoră din prezent peste elemente vizuale din trecut și invers a reprezentat un artificiu născut din admirația regizorului american pentru Alain Resnais. Un foarte bun actor s-a

Prima ediție în limba română din 1982

dovedit a fi Dominic Guard. Regizorul a exploatat ca un mare avantaj rigiditatea și neliniștea actorului copil fără experiență. Leo este un străin care se simte nelalocul lui. Este stângaci, nerăbdător să-i facă pe plac, cu o ostilitate ascuțită sub suprafață. Se pot observa utilizarea îndrăznească a multor *zoom-uri italiene* (preluare din *western spaghetti*) menite a da aici personajelor un sentiment ascuțit de pierdere similar cu ceea ce poeta Elisabeth Bishop numea *the art of losing* în poemul *One Art*.

Jurnalul ținut de Leo, cu dubla sa trăsătură de ascundere și relevare a gândurilor și sentimentelor, vara caniculară fără sfârșit folosită pentru realizarea acel *mirroring emotion* prin care vremea este în sincronie cu starea personajului, de asemenea planta *Belladonna* (Mătrăguna) cu frumusețea și pericolul proprietăților sale sunt prezențe recurente în scriitură și pe ecran. Toate aceste simboluri și motive devin instrumente puternice care îmbogățesc narațiunea și oferă cititorului, respectiv privitorului, o largă interpretare asupra complexității condiției umane și metamorfoza în timp a acesteia. Memoria este departe de a fi o arhivă statică, ea se dovedește un element subconștient însoțitor. Tot ce se petrece la frontiera fragilă dintre o vârstă și alta undeva, cumva, se consemnează. Reflectăm asupra modului în care percepția evenimentelor trecute ne poate afecta prezentul și despre felul în care inocența poate fi un mod de acces, dar și o capcană prin nevăzutele conexiuni cu acele *déterminations invisibles* care articulează traiectoriile oamenilor și comunității.

L.P. Hartley și Josep Losey vorbesc despre maturizare ca o formă de ieșire din ambiguitatea morală și provocare etică. Cel puțin odată fiecare va fi în postura de *mesager* unde secretele pot funcționa ca un scut sau ca armă, iar țesătura existenței comune poate fi afectată de lipsa de claritate și onestitate. În plus, povestea spusă de scriitorul englez și transpunerea regizorului american vorbesc despre consecințele lucrurilor ascunse care conduc la o izolare unde indivizii sunt lăsați să lupte cu ramificațiile alegerilor. Este nevoie de înțelegerea și privirea fără complexe a istoriei personale și comune pentru a putea înfrunta etic realitățile contemporane. De asemenea, *The Go-Between* abordează implicit decalajul și tensiunea dintre dorințele personale și așteptările sociale ce pot exista nu (doar) cauzate de ceilalți, ci și din cauza presiunii puse pe noi de către noi înșine.

Nicolae
Georgescu

Aflându-mă într-o alcătuire oarecare de scriitori la Bezdead, în Dâmbovița, tot vorbindu-se de „fântâna lui Voiculescu” am aflat că, da, degeaba mă mir, este chiar așa, Vasile Voiculescu a făcut-o când a fost medic de plasă în zonă... Aflu din cartea lui Florentin Popescu, recent apărută în ediție definitivă la Editura Academiei (Florentin Popescu, *Viața și opera lui V. Voiculescu*, Ed. Academiei Române, 2024), că șase luni a avut postul acestei funcție, că zona a fost foarte întinsă, de la Titu până la Bezdead, că trebuia combătută o epidemie cauzată de apa infestată – și înțeleg, din chiar nuvelistica voiculesciană, că a face o fântână înseamnă mai întâi a descoperi locul unde zace ascuns izvorul ei (meserie inițiată, altfel „vitală”: Meșterul Manole a descoperit acest loc cu propriul trup izbit de pământ); cu altă ocazie (mai puține tacâmuri și pahare fiind pe la mese) voi dori s-o văd, se zice să are ghizduri înalte dar eu vreau să aflu unde, pe întinsul drum al Bezdeadului (este cea mai lungă așezare din județ), se află... Printre atâtea paranteze necesare (mai trebuie una singură: Florentin Popescu știe totul despre autorul său, dar despre fântâna din Bezdead trebuie să-i spun eu, care știu puține dar țintite; o voi face mediind o întâlnire comună cu intelectualii dâmbovițeni acolo, ca să punem și o placă aducătoare aminte...) vreau să spun că este extrem de greu să refaci, la modul pozitivist, viața lui Vasile Voiculescu de vreme ce a fost ca un argint viu lăsând urme prin atâtea și atâtea locuri și documente în mult mai multe arhive, inclusiv ale penitenciarelor și securității. Îmi aduc aminte că, bibliotecar fiind, în ziarul de front „România” din decembrie 1918 (imediat după încheierea războiului) am găsit o poezie a lui Vasile Voiculescu, „Crăciunul neamului”, care m-a impresionat foarte mult (am publicat-o într-un almanah) și pe care n-o regăsesc în niciun volum al său de poezii. Tot Florentin Popescu vorbește de sute sau mii de articole voiculesciene răspândite prin presă dar necunoscute încă (cele mai multe, pe teme de medicină populară). Și opera lui este, așadar, tot ca un argint viu: fuge peste tot – și, pare-se, în același timp.

Iată, aș zice, (încă) un mare scriitor român ce se cere instituționalizat; începutul ar fi o bibliografie (extinzând-o profesional pe cea a Aurorei Alucăi din 1988, adică devenind bibliografie curentă și fiind întreținută de un colectiv, într-o instituție) și o ediție critică definitivă (pornind de la cele existente, dar și de la manuscrise și primele tipărituri). Barajul / zăgazul informativ al lui Florentin Popescu este exemplar, la fel și comentariile sale de critică și istorie literară, totul denotă o viață dedicată; pilduitor ar fi exemplul său pentru antrenarea unor

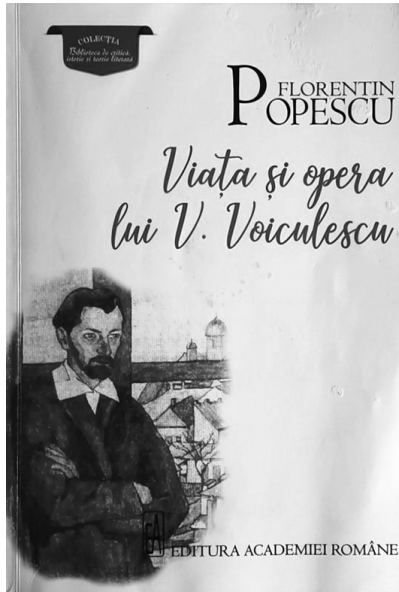
Fântâna lui Voiculescu

intelectuali în constituirea grupului care ar urma să ceară de la instituții culturale adecvate această instituționalizare.

Monografia de astăzi, adusă la forma clasică ce tratează distinct „viața” și „opera” lui Vasile Voiculescu, este un exemplu de cercetare pe surse deschise, de analiză a lui „ce se știe” prin clasificări, referințe, rigoare structurală. Autorul are acel avantaj important de a cunoaște epoca bătrâneților subiectului său de studiu prin mărturii directe: și-a dus viața în același ambient voiculescian, a cunoscut și a intervievat lumea apropiată de scriitor, a frecventat fondurile revuistice ale lui. Nu și-a propus să asedieze arhivele, dar s-a interesat de ele și a folosit cât s-a putut de mult, cu riguroasă referință de fiecare dată, roadele culese de alți cercetători în domeniu; de altfel, trecerea informației din acest „ce se știe” al surselor deschise în „ce nu se știa încă, și invers, este, repet, chestiune ce ține de instituționalizarea domeniului; actualmente se face, la noi, doar sporadic, după cum dictează întâmplarea: dacă se nimerește să afli ceva într-un domeniu și stai pe filonul informațiilor, le urmărești și aduci completări sau chiar răstorni cele cunoscute etc.

Intenția autorului este aceea de a reînvia epoca și oamenii ei, de a aduce în contemporaneitate realitatea trecută. Un „personaj” important al acestei monografii este locul, orașul sau satul unde se va stabili personajul său. Bucureștiul sfârșitului de secol al XIX-lea, apoi Buzău, ori Bârladul din timpul Primului Război Mondial, apoi cartierele Bucureștiului interbelic (cel al Mănăstirii Antim mai ales, dar și cel din jurul dealului Uranus, și Cișmigiu), toate acestea au creșterea lor, micul istoric necesar pentru a-l integra în ele pe Vasile Voiculescu, personajul ce le animă în fond. Este o tehnică a reportajului, desigur, unde se vede că autorul merge pe urmele personajului său, dar și o redescoperire a prezentului dinspre istorie, cititorul venind / ajungând aici sau acolo pentru că l-a adus cutare verigă a vieții celui pe care-l urmărește. Aceste descrieri, trebuie spus că beneficiază din plin de talentul de prozator al lui Florentin Popescu.

Asemenea observații despre fragmentare și stil se pot face mai ales în privința vieții lui Vasile Voiculescu, pentru că analiza operei sale merge, ca să zicem așa, pe material finit, în dialog cu

cele ce s-au afirmat public despre ea. Este zona unde Florentin Popescu strălucește prin erudiție și eleganța dialogului critic. Nu e locul, aici, să rezum sau să completez acest dialog – doar îl semnalez ca pe un exemplu de urmat și de urmărit. În aceste simple notații doresc doar să-l felicit pe autor pentru că a găsit formula de a încheia o temă pe care o ținea deschisă în mai multe șantiere – și să-mi exprim speranța că această carte va sta, și ea, la temelia studiilor necesare tinerelor generații în eventuala lor aventură a cunoașterii și recunoașterii propriului trecut cultural și ideatic. „Savoir c’est prévoir”, aceste vorbe ale lui Comte mult citate de către Maioreșcu, poate se adevăresc...

Nu scap prilejul de a observa doar două lucruri. Mai întâi, că toată lumea este înclinată să le reproșeze șefilor scriitorimii române din anii 50 ai secolului trecut că n-au intervenit să-l scape pe Vasile Voiculescu de închisoare. Zaharia Stancu ori Mihai Beniuc sunt vizați, mai ales că s-a apelat la ei în timpul procesului și, apoi, al detenției marelui scriitor. Ar trebui, pentru ca aceste posibile acuze de partizanat politic să poate fi susținute, să se ofere cazuri similare când s-a putut interveni în salvarea unor intelectuali români încăpuți pe mâna procurorilor comuniști și apoi părașiți în pușcării. A mai putut salva pe cineva Zaharia Stancu pentru a fi „certat” că nu l-a salvat și pe Voiculescu? Personal, nu știu – istoria literară ori politică ar trebui să ne lămurească, altfel plutim în nedeterminat. Se zice, de pildă, că Mihail Ralea stând îndelung de vorbă cu Gheorghiu-Dej (erau din aceeași zonă, Ralea era un gastronom desăvârșit și-i prepara prânzuri delicioase) l-a convins să insiste pe lângă ambasadorul rus să-l elibereze din închisoare pe bătrânul filosof Ion Petrovici – și demersul a reușit; se zice că în același fel au mai fost eliberați și alții – dar nu e cercetare, o listă de nume... I-am putea acuza, în cazul că este adevărat, de faptul că nu s-au gândit și la Vasile Voiculescu? E absurd; când abia poți salva un om nu poți fi acuzat că nu i-ai salvat pe toți.

Dar, acesta pare a fi șablonul, multă lume ceartă peste istorie neputințele unor potențați...

Pe de altă parte, mie nu poate să-mi convină simplitatea cu care se tratează „sfîntenia” lui Vasile Voiculescu din timpul bătrâneții. Copiii văzându-l prin Cișmigiu își sopteau între ei: „Uite-l pe Dumnezeu !”, oamenii în toată firea „parcă-l vedeau pe Dumnezeu” când se uitau la el. Acestea nu sunt echivalente cu o eventuală etichetă de om deplasat mental. Desigur că o monografie pozitivistă trebuie să le consemneze și să le izoleze de semnificația mistică posibilă; dar fără zâmbet. Poate cultura noastră nu este (încă) pregătită să înțeleagă/judece aceste simptome ale realului, dar cred că cel mai bine ar fi, totuși, să le decupăm ca atare din real ca să se păstreze – și atât. Dacă „savoir c’est prévoir”, e bine să știm.

Nicolae
Dina

Este cât se poate de firesc ca un profesor de literatură să aibă nu numai o bogată lectură, ci și un grad superior de interes pentru tot ceea ce înseamnă diverse acte de cultură, artă, știință și, nu în ultimul rând pentru publicistică.

Așa se explică faptul că profesorul cu două facultăți (limba și literatura română, 1970; limba engleză, 1978) și un doctorat în Filologie cum laude, Cornelius Vasile, își dezvoltă preocupările scriitoricești manifestate încă din adolescență, ca elev de liceu, când, conform propriilor confesiuni, acestea s-au concretizat prin „manifestările creative”, primele fiind cele de „critic și epigramist și, tangențial, de rebusist”, iar, spre sfârșitul perioadei școlare, de creator, scriind „și câteva poezii, care ilustrau primii fiori ai unui sentiment etern, aparținând tinereții”, continuată apoi în perioada facultății când umple un caiet cu versuri ca urmare a bogatelor lecturi de literatură română și universală. Ajuns în învățământ, începe să devină cunoscut mai întâi cu lucrări din domeniul educațional (comentarii literare pentru liceu, teste și subiecte pentru diverse examene) începând cu anul 1993, mai apoi ca epigramist și poet, cu volume publicate începând cu anul 1996, ca publicist și critic literar în 2000, ca prozator în anul 1999, devenind membru al USR, Filiala București-Poezie în 2003, în momentul actual, în portofoliul său numărându-se nouă volume de versuri (dintre care trei de epigrame), două volume de proză și unsprezece de critică literară, eseuri, cronici și publicistică.

După cum se observă, Cornelius Vasile, deși și-a început activitatea educativă cu aproape 20 de ani înaintea evenimentelor din 1989, iar pe cea literară și mai devreme, în toată această perioadă n-a putut publica nici un volum, „hârtia alimentând vitrinele pline ale librăriilor cu cuvântări politice și alte bazaconii”, cum însuși face haz de necaz în cea mai recentă apariție editorială, *Fascinația literaturii* (Editura Editgraph, Buzău, 2025), volum structurat în patru secțiuni reprezentând preocupările sale publicistice.

Pentru un literat de talia sa, semnificativă este prima secvență, sugestiv intitulată *Umbre pe hârtie*, care se deschide cu un articol sintetic privind viața și opera lui Dimitrie Bolintineanu, evidențiind pe lărații și scrierile în care s-au ocupat de evoluția acestuia ca scriitor și aportul său la dezvoltarea literaturii române aflate la începuturile ei semnificative. Cunoșcător al preocupărilor permanente ale Asociației Culturale pentru Tradiția și Istoria Bolintinului, ale editurii și revistei „Sud” laudă inițiativele

Atracțiile publicisticii culturale

acestora, căci ele „mențin viu interesul față de scriitor” și, spre cinstea lor, își fac un titlu de onoare de a-l considera drept simbol și personalitate marcantă a localității Bolintin Vale.

Trei microstudii biobibliografice (*Amprenta lecturilor asupra tănărului scriitor; Publicistul, Craiova și Oltenia, Fața nevăzută a autorului cu o sută de poezii*) sunt dedicate poetului și publicistului Geo Dumitrescu, exegetul realizând „o biografie neretușată” și analizând scrierile „de atitudine socială și politică [...] pentru susținerea ideologiei comuniste, atacul la valorile Occidentului [...] și blamarea virulentă a oponentilor noii ideologii” instalate în România după a doua conflagrație mondială, citând afirmația scriitorului, potrivit căreia, pentru realizarea „ideii de comunism” („esențial planetară”) este de acord cu „orice metodă și orice preț” și poate scuza „orice fărădelege trecătoare”.

Câteva însemnări de călătorie (*Semne literare la Luxemburg*) prezintă succint domeniul cultural al acestui stat „mai mic decât un județ din România” și o trecere în revistă a reprezentanților literaturii luxemburgeze, scoțând în evidență faptul că într-o țară așa de mică există „multe instituții dedicate literaturii, teatrului, muzicii, artelor în general, iar numărul și activitatea scriitorilor [...] ca și câteva evenimente sunt remarcabile și demne de orice cultură considerată mare”.

Foarte interesant pentru cititorii adolescenți (dar nici celor vârstnici nu le strică) este un fel de calendar „literar” în care se trec în revistă personalitățile literare, artistice și științifice cu principalele lor realizări, născute sau decedate în fiecare dintre cele douăsprezece luni ale anului. Nu uită să amintească și numele personalităților din literatura universală din toate timpurile.

Secțiunea a doua, *Ecouri*, cuprinde o „lecție” de semantice a profesorului de

limba română despre *Fracțiuni și facțiuni*, cu un supratitlu lămuritor asupra problemei puse în discuție: *Limba română de azi. Cuvinte asemănătoare*. În timp ce al doilea articol surprinde reflecțiile autorului despre diferențele dintre noțiunile de *trecut, prezent, viitor*, cu accent pe *trecut* văzut ca o „atitudine care trebuie să fie analizată, pentru persoane sau poziții sociale ori familiale diferite, pentru realități incontestabile sau pentru consecințe ale (re)considerării persoanelor și evenimentelor de altădată”, cel de al treilea, *Un președinte up-to-date*, reproduce un vis, la propriu și la figurat, al celui ajuns (în vis) președintele care își expune visul (idealul) împlinit în această calitate de conducător al statului. Bineînțeles că visul, ca toate visele, a dispărut odată ce cel ce doarme se întoarce pe partea cealaltă,

„dormind în continuare mai cu poftă”, iar visurile, ca toate idealurile românilor din ultimele trei decenii „încă nu se înfăptuiseră, ba dintr-un motiv, ba din altul” spre dezamăgirea trăitorilor pe aceste meleaguri frumoase și bogate.

Trei dintre cele cinci articole ale secțiunii a treia (*Intersecții*) sunt dedicate epigramei de către un creator al cărui debut literar din 1996 s-a petrecut cu volumul „Epigrame și alte versuri umoristice”, epigramistul pasionat prezintă esența și desfășurarea edițiilor a 25-a și a 26-a ale festivalului Național de Epigramă „Cât e Buzăul de mare”, festival care evidențiază de fiecare dată „rolul umorului în societate și al epigramei în literatură”, precum și aportul acelor „oameni pasionați, dăruți și altruști, devotați atât domeniului respectiv, cât și strălucitoarei spiritualități românești”. Dintre aceștia, autorul îl prezintă pe *George Efimie*, al cărui volum *Pastile antistres. Epigrame* (2024), alături de alte trei anterioare, oferă „un larg orizont de observație familială, socială, politică și filozofică” surprins de „un epigramist talentat, informat și activ”.

Plecând de la unul dintre citatele preferate, *Natura ne aseamănă, educația ne deosebește* (Confucius), profesorul a pregătit și o secvență (*Profesionale*) dedicată profesiei sale, aceea de a educa, oferindu-ne, în două eseuri, câteva opinii (unele destul de acide) despre tarele învățământului contemporan, plecând de la rolul școlii și al familiei în educația copiilor (*Educația, între școală și familie*) și ajungând la susținerea ideii că este suficient *Un gram de școală pentru o tonă de educație*.

Ca profesor din vocație, cu dragoste nedezmănițită și respect profund pentru școală și pentru elevi (vorba lui Steve Jobs – un alt citat preferat –, care susținea că „singurul mod de a realiza lucruri minunate e să iubești ceea ce faci”), aflat în slujba lor din anul 1970 și până la pensionarea din 2012, dar și după, a urmat, conștiincios și conștient de menirea sa, sfaturile minunate formulate de Earl Nightingale, potrivit căruia, în finalizarea cu succes a aspirațiilor, „tot ce ai nevoie este planul, foaia de parcurs și curajul de a merge mai departe”, îndrumându-și elevii pe calea cunoașterii literaturii, dar și în organizarea, planificarea, desfășurarea și finalizarea cu succes a unor „acțiuni culturale, literare, concursuri și olimpiade, matinee literare, seri de lectură, excursii”, redactarea revistelor, organizarea cenei literar în vederea coordonării activității creative a elevilor, „stimulându-i să studieze, să citească, să-și perfecționeze pregătirea și să-și formeze cultura generală”. Și, bineînțeles, rezultatele n-au întârziat să apară, sutele de premii obținute de elevii săi de-a lungul întregii cariere stând mărturie a devotamentului acestui profesor.

Deși nu foarte voluminoasă, cartea lui Cornelius Vasile reliefează câteva avatari ale autorului care apare în ipostazele de critic și istoric literar, jurnalist cultural, eseist, acestea plinuindu-se foarte bine și completând calitatea de profesor cu mare dragoste pentru obiectul său – limba și literatura română – dragoste pe care a transmis-o decenii întregi și elevilor săi ale căror creații literare s-au bucurat de aprecierea tuturor juriilor concursurilor la care au obținut sute de premii.

Așa cum a demonstrat-o și cu alte prilejuri, și de această dată condeiul său alcargă sprinten așternând pe hârtie gânduri, idei și opinii personale despre cărți, despre scriitori, despre cititori, despre lume și viață, meritând din plin calda noastră apreciere.

Noi convorbiri duhovnicești cu Ț Ioan al Banatului (XXVI)

„Să avem grijă să nu cădem în sus !”

Luminița Cornea: Înaltpreasfințite Părinte Mitropolit, vă rog să ne deslușiți câteva sensuri dintr-o cunoscută evanghelie narată de Sfântul Evanghelist Luca, pilda despre vameșul și fariseul care „s-au suit la templu ca să se roage.” (Luca, 18; 10-14). Fariseul „așa se ruga în sine: Dumnezeule, Ți mulțumesc că nu sunt ca ceilalți oameni, răpitori, nedrepți, adulteri, sau ca acest vameș. Postesc de două ori pe săptămână, dau zeciuială din toate câte câștig. Iar vameșul, departe stând, nu voia nici ochii să-și ridice către cer, ci-și bătea pieptul zicând: Dumnezeule, fii milostiv mie, păcătosului ! Zic vouă că *acesta s-a coborât mai îndreptat la casa sa* decât acela. Fiindcă oricine se înalță pe sine se va smeri, iar cel ce se smerește pe sine se va înalța.”

Înaltpreasfințitul Ioan: Citiți vă rog din această evanghelie de la Luca, cap. 18, versetul 9, ca să vedem care este *cheia*.

L.C.: Desigur, citez versetul nouă: „Către unii care credeau că sunt drepți și priveau cu dispreț pe ceilalți, a zis pilda aceasta”. Vă rog, Părinte Mitropolit...

Țps. Ioan: Hristos Domnul, prin această evanghelie, printre altele, *ne-a învățat cum să ne rugăm*. Acesta este mesajul. Pentru că Hristos spune: „doi oameni s-au suit la templu să se roage.” Iată de ce s-au suit ! Și Hristos Domnul i-a auzit cum se rugau și i-a ascultat pe fiecare. L-a ascultat și pe fariseu care spunea: *Ți mulțumesc Ție, Dumnezeule, că nu sunt ca ceilalți nedrept, răpitor, adulter sau ca vameșul acesta*. Cele patru caracteristici reprezintă o radiografie a societății în care trăia Hristos: oameni nedrepți, răpitori, adulteri, iar vameșul reprezenta o sumă a tuturor păcatelor. Credeți că, dacă ar veni Hristos, acum, n-ar rosti tot aceste cuvinte ? Iată, după două mii de ani de creștinism există în lume, nedreptatea, hoția, desfrânarea și mulțime de păcate. Și apoi, zice fariseul: *postesc de două ori pe săptămână, dau zeciuială din tot ce câștig*. Ar fi bine să spunem ca, atunci când suntem în biserică, să se închidă ușa, ca să nu mai intre, pentru câteva clipe, nimeni în biserică, deoarece parabola aceasta se adresează, cu precădere, mie și Ție, care suntem mereu, mereu, la biserică și-i judecăm pe cei care nu sunt în biserică. Vedeți, Hristos are grijă și de noi, să nu cădem în slava deșartă, în mândrie. De aceea, să luați aminte că mie și Ție, nu celor care sunt pe uliță acum, ci mie și Ție, care de multe ori ne lăudăm că mergem la biserică, că postim și celelalte rostite prin cuvântul fariseului.

Să avem grijă să nu cădem în sus ! Mândria te face *să cazi în sus*. Unde în sus ? Cât de sus ? Până la Dumnezeu ! Până la Dumnezeu cazi. Mai ușor este pentru cel ce cade în adânc decât pentru cel ce cade în sus. Un om păcătos care își vine în sine, smerit, se întoarce la Dumnezeu, dar un mândru, când *a căzut în sus*, în fața lui Dumnezeu, cu anevoie se vindecă. Mândria, slava deșartă sunt păcate care se vindecă mult, mult mai greu decât celelalte păcate săvârșite de om.

Iată, Hristos Domnul a luat oarecum ca sinteză din viața cotidiană, în care trăia atunci, pe pământ,

și le-a spus pilda aceasta: *Iată doi oameni s-au suit la templu*. Vedeți: *s-au suit* corespunde și aspectului geografic al templului. De oriunde ai fi venit din Țara Sfântă la templu, trebuia *să te sui*, pentru că templul din Ierusalim, cetatea Ierusalimului, Muntele Sionului, toate au o înălțime de peste 700 m peste nivelul Mării

M Mediterane. Deci, *s-au suit*. Și Mântuitorul ia din viața cea de toate zilele pentru că El, ca Dumnezeu, cunoaște tainele adâncului inimii noastre, va fi văzut nu o dată la templu, unde veneau, în față de tot, fariseii, iar câte un vameș, socotit păcătos, stătea în curte, undeva departe de templu. Și consemnează Sfântul Luca că își bătea pieptul și zicea: *Dumnezeule, milostiv fii mie păcătosul* și nu îndrăzne să-și ridice ochii spre cer.

Ce-și bătea vameșul ? Cum scrie în carte ? Să nu mai păcătuiască, își bătea inima, nu pieptul. Asta a vrut să grăiască Hristos, de aceea este parabolă. Scrii una și, în profunzime, trebuie să înțelegi alta. *Ți bătea inima să nu mai păcătuiască* și să nu mai poftască atâtea desfătări în viața aceasta.

„O, neadormită inimă, bate și pentru Hristos !”

L.C.: Înaltpreasfințite Părinte, într-un cuvânt de învățătură ați pus la încercare cunoștințele de matematică ale credincioșilor, întrebându-i dacă

pot să spună ceva despre un anumit număr format din șase cifre: 706024. Bineînțeles că explicația ați oferit-o Înaltpreasfinția Voastră. Vă rog să ne spuneți și cu acest prilej care este ...taina.

Țps. Ioan: Nu este chiar o taină. Cifra 70 reprezintă cele 70 de bătăi ale inimii pe minut. 60 reprezintă cele 60 de minute ale orei. 24 este numărul orelor dintr-o zi. Înmulțiți 70 cu 60 și cu 24 și veți vedea că numărul obținut este 100.800. Rezultă că inima unui om bate într-o zi cam de 100 de mii de ori. Vă întreb: dacă inima omului bate de o sută de mii de ori pe zi, oare trebuie să bată numai pentru mine ? Nicio bătaie de inimă să nu fie pentru Hristos ? ! Nicio bătaie de inimă să nu fie pentru un semen al meu în suferință ! ? *O, neadormită inimă, bate și pentru Hristos, bate și pentru semenii mei*, ca să-mi aducă aminte de creatorul meu, de Prea Sfânta Treime Dumnezeu.

L.C.: Înaltpreasfințite Părinte Mitropolit, ați vorbit într-o predică la această pericopă evanghelică de încă un personaj principal, pe lângă cele trei: vameșul, fariseul și Dumnezeu. Vă rog să ne spuneți un cuvânt despre acesta.

Țps. Ioan: Alături de fariseu și de vameș, Hristos Domnul a rostit și un al treilea nume, dar Sfântul Luca s-a gândit să nu mă pomenească și pe mine, al treilea, să nu cumva să mă simt nelaloc în biserică. Și despre mine a vorbit Hristos atunci, dar, din binecuvântate pricini, Sfântul Luca nu mi-a scris și numele meu. Dacă fariseul și vameșul s-au suit la templu să se roage, pe mine nu m-a văzut Hristos urcându-mă la biserică. Și când a fost răstignit pe cruce, în dureri, a privit în zare și, undeva, la orizont, m-a zărit și a strigat către mine: *Ridică-te din păcat și suie-te la biserică !* Până nu m-a strigat Hristos, nici ca vameșul, nici ca fariseul nu eram, ci mai rău în lumea aceasta. Vedeți ce a fost necesar ? Ce a făcut Hristos și pentru al treilea personaj din această sfântă evanghelie ! ? A fost necesar ca El să se suie pe cruce, să privească în zare, să mă vadă pe mine, și pe tine, să ne spună: *Suiți-vă în biserică pe care Eu o întemeiez astăzi pe cruce !* Binecuvântați să fiți frațiiile voastre care ați auzit glasul lui Hristos și v-ați suit în biserică lui cea sfântă ctitorită pe crucea Golgotei !

Ce spune Sfântul Luca despre vameș ? Că s-a coborât *mai îndreptat* la casa sa. N-a zis Hristos: S-a coborât sfânt la casa sa, ci *mai îndreptat*. De aceea nici eu nu mă întorc astăzi acasă sfânt, dar poate, poate, mai puțin îndreptat. Cred și despre frațiiile voastre care mergeți la sfânta biserică, că vă întoarceți, în fiecare duminică și sărbătoare, *mai îndreptați* la casele fraților voastre și în societatea în care trăiți.

Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, revărsă-Ți harul iubirii Tale peste noi și ajută-ne să ne îndreptăm pașii vieții noastre spre crucea de pe Golgota, ca să vedem ce-ai făcut pentru noi !

Convorbire consemnată de
Luminița CORNEA

**Mirela-Maiana
Mladin**

gânduri printre rânduri...

Non idem est si duo dicunt idem. Va să zică nu este același lucru dacă două persoane spun același lucru. Să vedem. Să zicem că cele două persoane sunt domnul A și domnul B. Domnul A și domnul B spun același lucru. Spun *te iubesc*, de pildă. Amândoi

fi spun *te iubesc* doamnei C. Nu e același lucru ? Sigur că nu e. Cum să fie același lucru ? Domnul A este frumos de n-ai mai pleca de lângă el. Domnul B este urât de s-o iei la goană. Păi e același lucru dacă domnul A (cel frumos) și domnul B (cel urât) spun *te iubesc* ? Nu e. De lângă domnul A, doamna C nu mai pleacă, iar de lângă domnul B, o ia la goană. Asta e. Deci clar – nu e același lucru.

Bun, dar o să ziceți: Dacă de pildă domnul D și domnul E sunt amândoi frumoși ? Pentru că e la fel de posibilă și această situație. Nu ? Atunci cum rămâne cu dictonul latin ? Păi la fel rămâne. Pentru că ei, domnul D și domnul E, sunt ei frumoși amândoi, dar cu siguranță nu vor avea în cap același lucru când vor spune *te iubesc*. Dacă spre exemplu: Când domnul D îi va spune doamnei C *te iubesc*, aceasta va citi în ochii lui „Vreau să mănânc sarmale”; iar când domnul E îi va spune doamnei C același *te iubesc*, ea va citi în ochii lui „Am să te duc în Bali”. E același lucru ? Nu e ! De lângă domnul D, doamna C o ia la goană, ca să nu facă întruna sarmale; de lângă domnul E nu mai pleacă, ca să o ducă în Bali. Deci în mod evident nu e același lucru când două persoane spun același lucru.

Asta ca să nu mai vorbim de situația când cele două persoane nu spun același lucru. Atunci bineînțeles că nu e același lucru, de vreme ce nu spun același lucru. De pildă să presupunem că cele două persoane sunt domnul F și doamna C. Nu contează cum e domnul F (frumos sau urât) și nici ce se citește în ochii lui. El îi spune doamnei C, *te iubesc*. Ea îi spune *nu te iubesc*. Se poate întâmpla și așa. Nu ? De ce nu ? E situația numită iubire neîmpărtășită. Iubire oarbă. Iubire încăpățanată. Iubire absurdă. Iubire prostească. Iubire ridicolă. Sau cum mai vreți să-i spuneți. Iubire care se dă cu capul de toți pereții. Care se chinuiește degeaba și sfârșește rău.

Dar mai gândiți-vă la ceva: Câte persoane suntem pe Pământ. Același lucru dacă l-am spune toți – și nu ne-am înțelege. Dar nici nu spunem toți același lucru. Așa cum noi, persoanele, suntem multe, tot așa și cuvintele pe care le spunem, sunt multe. Și atunci cum să ne-nțelegem ? ! Nu ne-nțelegem ! Mă mir că ne-nțelegem și-atâta cât ne-nțelegem. Mă mir că mai stăm pe același Pământ. Stăm că altul n-avem. Dar vorbim fiecare dintre noi limba lui proprie și personală.

Bine, bine, dar veți spune că totuși unii dintre noi, în grupuri de câte doi, câte trei, câte câți or fi ei acolo, se-nțeleg. Fals ! Li se pare doar că se-nțeleg. Sau se străduiesc să se-nțeleagă. Sau renunță las a se-nțelege, sau la a nu se-nțelege, sau la tot – renunță pur și simplu. Sau și mai la-ndemână, nu se mai gândesc la nimic. Vor să stea – dintr-un motiv sau altul – împreună și nu se mai gândesc la nimic. De cele mai multe ori motivul este iubirea – și altceva nu mai contează.

Pe Leny Caler n-am putut s-o sufăr din prima clipă când am aflat de ea. Mihail Sebastian e unul din scriitorii mei cei mai dragi. I-am citit *Jurnalul*, dar aș fi preferat să nu-l fi citit. Am citit și cartea lui Leny Caler, *Artistul și oglinda*. El vorbește despre iubirea pentru ea; ea încearcă să numească acest „lucru” – iubirea – prietenie. Fiecare vorbind limba lui, diferită total de a celuiilalt. Sunt ca două ființe de pe planete diferite. Își fac rău unul altuia, fiecare în felul lui, și mor, fiecare în felul lui: el, iubit, ea, neiubită.

Vă propun să deschidem pe masă cele două cărți – *Jurnalul* și *Artistul și oglinda* – și să-i punem astfel față-n față pe cei doi autori: el, scriitor, ea, actriță. „Și s-ar vedea atunci fără-ndoială/ Când noi ne-am scoate sufletele-n palmă./ Ca-ntregul lor cuprins noi să-l deschidem/ *Non idem est si duo dicunt idem.*” Așa zicea

Leny Caler (Sursa foto - Leny Caler, Artistul și oglinda)

Eminescu în *Noi doi avem același dascăl*. Dar noi, acum, să ținem totuși cont că Leny Caler și-a scris cartea pentru a fi publicată, pe când Mihail Sebastian nu și-a scris *Jurnalul* pentru a fi publicat. Adică nu văd niciun motiv pentru care el n-ar fi spus acolo adevărul adevărat. Pe când în orice încercare literară autobiografică cum e cea a lui Leny Caler, există inevitabil o anume doză de minciună – măcar ca ingredient – prin vorbe sau prin omisiune.

O primă observație. În cartea lui Leny Caler, de vreo 300 de pagini, în care apar toți marii bărbați care au jucat un rol – mai mare sau mai mic – în viața ei, capitolul „Mihail Sebastian” ocupă 11 (unsprezece !) pagini. Cu poza scriitorului cu tot ! În *Jurnalul* lui Sebastian, de vreo 600 de pagini, Leny Caler există de la început până la sfârșit. Chiar și când el hotărăște că ea nu mai există. O iubește și când crede c-o urăște, și când crede c-a scăpat de ea, o iubește toată viața și de aceea e veșnic vulnerabil în fața ei.

Știut este că ce-ncepe rău, nu prea sfârșește bine. Iată cum povestește Leny Caler că l-a cunoscut pe Mihail Sebastian.... „Înainte de a-l cunoaște personal pe Mihail Sebastian, am fost atrasă, fascinată de scrisul lui. [...] Și într-o bună zi, mi-a fost prezentat. Am fost surprinsă și – de ce să nu mărturisesc – chiar puțin dezamăgită când l-am văzut. Nu-mi venea să cred că tânărul din fața mea, timid, stângaci, cu o înfățișare insignifiantă, este autorul, talentatul autor al articolelor din ziare, al nuvelor care mă încântaseră.”

Început „promițător”, continuare pe măsură. Căci iată cu câtă detașare vorbește Leny Caler despre relația lor: „Ne-am legat cu o tandră prietenie. [...] Eu eram îndrăgostită de scrisul lui, iar el venea la toate piesele în care jucam”. Asta în vreme ce el nota în *Jurnal*: „N-am să-i pot explica niciodată cât de mult înseamnă – sau putea să însemne – ea pentru mine. Și nici eu nu-mi dau seama dacă o iubesc

cu un mare amor sau cu ultimele mele rezistențe de viață.”

Urmează *Jocul de-a vacanța*. Pentru ea este o piesă scrisă pe-un pariu, pe-o joacă.... „Dacă este chiar atât de simplu să scrii piese, [...] apucă-te și scrie și tu una, să vedem dacă reușești, dacă ești în stare !” [...] „Într-o lună îți aduc piesa !” Pentru el însă e altceva. Cu totul altceva.... „Pe femeie (personajul Corina) ar trebui să o joace Leni. Este în realitate Leni, tot ce așteptam de la ea, tot ce putea fi, tot ce în anume sens este.... Și în plus, emoția de a scrie pentru Leni ! Gândul că va trăi gânduri gândite de mine, va spune cuvinte spuse de mine.” Piesa însă îi place și lui Leny Caler, nu fără observații, desigur.... „Lectura piesei m-a entuziasmat, m-a cucerit, începând chiar de la titlul *Jocul de-a vacanța*. Era în titlul acesta și fericire, și nostalgie. Desigur, piesa nu avea o perfectă construcție dramatică, ultimul act mi se părea atunci că nu e încă realizat, dar piesa era scrisă cu o delicată sensibilitate, personajele desenate cu precizie, ideea nouă și fermecătoare, iar dialogul plin de poezie și umor era încântător. [...] Exaltată de frumusețea piesei, de rolul scris pentru mine, ardeam de dorință, de nerăbdare, s-o joc cât mai repede.”

Corina însă, personajul din *Jocul de-a vacanța*, este cea care îl desparte pe Sebastian de Leny Caler. Actrița nu reușește nici după ani de zile – când scrie cartea – să-și dea seama de cruzimea din comportamentul ei față de Sebastian. Iată relatarea pe care o face Leny Caler, cu sânge rece, ca despre un fapt divers: „Sică Alexandrescu [...] a distribuit actriței frunțași ai teatrului pe care îl conducea – pe Vraca, Maximilian, Mișu Fotino, Sandrina Stan, Marcel Anghelescu, pe mine.... [...] În timpul repetițiilor, am avut mult de furcă cu Sebastian, care, dintre toți interpreții, tocmai de mine era nemulțumit. Rolul era scris pentru mine, pe calitățile și temperamentul meu, iar el pretindea că, în scenele de dragoste pe care le aveam cu Vraca, nu eram destul de caldă, de feminină. Îmi păreau cu atât mai nedrepte observațiile lui, cu cât în acea vreme eram cu adevărat îndrăgostită de Vraca, așa că sentimentele eroinei din piesă erau redată cu o reală sinceritate. Această

mărturisire a mea l-a scos din fire pe Mihai – era, poate, gelozie ? –, care mi-a replicat că acest argument e fals și neartistic.”

În ajunul premierei cu *Jocul de-a vacanța*, pe 10 septembrie 1938, Sebastian nota în *Jurnal*: „Leni emoționată. O spun după două zile de la repetiție, o spun după o liniștită reflecție, o spun, în sfârșit, într-un moment în care nu am niciun fel de amor pentru ea.... Foarte simplă, foarte nuanțată totuși, cu ceva loial în scenele bătaioase, cu ceva slab-ironic în momentele de visare.... trebuie să observ că a spus foarte frumos și mai sincer tocmai pasajele pe care îmi cerea să le suprim: «Eu nu l-am cunoscut, dar l-am așteptat....» Avea ceva surd, melancolic, nu știu ce fel de resemnare, care se deschide – fără prea mult elan – spre o neașteptată speranță.”

Și relatarea lui Leny Caler asupra succesului piesei este obiectivă și admirabilă.... „Stagiunea Teatrului Comedia, în anul 1938, s-a deschis, deci, cu *Jocul de-a vacanța*, prima piesă a lui Sebastian. Premiera a fost primită de public și de critici cu interes, cu surprindere, cu elogii și cu multe aplauze. A fost un succes deplin.”

Am spus puțin mai înainte „despărțire”. Dar iată ce nota Sebastian în *Jurnal* despre acest moment: „Am terminat cu ea, dar dacă faptul în sine a fost destul de ușor, fără violență, pe jumătate surzând, să nu mi se pară că de aici încolo va fi la fel de ușor. Vin acum ceasurile de neliniște absurdă, nevoia sufocantă de a o vedea, obsesia telefonului care nu mai sună, tentația de a pune mâna pe receptor și de a o chema, speranța de a o întâlni «întâmplător» pe stradă....”

Viața este totuși pe cât de ciudată, pe atât de nedreaptă. Leny Caler relatează în cartea sa povestea Dianei, fata din public, care l-a iubit pe Sebastian atât de mult încât nu s-a putut mărita vreodată.... „În timp ce jucam în *Jocul de-a vacanța*, mi-amintesc că am participat, fără să vreau, la drama unei fete tinere. [...] Dorința ei cea mai mare, visul ei, este să-l cunoască pe Mihail Sebastian. [...] I-am povestit lui Mihai această nostimă întâmplare care l-a amuzat și pe el.” Vă mărturisesc că pe mine m-a surprins faptul că în *Jurnalul* lui Sebastian nu am găsit nicio mențiune despre această fată – ca și cum n-ar fi existat....

Și bineînțeles, așa cum se-nțămplă de obicei să apreciem un om abia după ce nu mai este, Leny Caler realizează ce a însemnat Mihail Sebastian pentru ea abia atunci când e prea târziu.... „Am rămas ca trăsniță, cutremurată în toată ființa mea. Refuzam cu încăpățănare să cred, să înțeleg gândul absurd că Mihai nu mai este, că n-o să-l mai văd, că nu voi mai vorbi cu el. Că Mihail Sebastian nu va mai scrie ! [...] și că prietenul meu nu va mai fi niciodată nicăieri. [...] Multă vreme am fost obsedată de dispariția lui, ființa mea refuza această realitate. [...] Citesc de multe ori cărțile lui, piesele lui, și Mihai este, dintr-odată, lângă mine, alături de mine.”

Concluzia ? Nicio concluzie. Și oricum, e târziu, prea târziu.... Scrie Leny Caler: „Ar fi fost mult mai interesant, mai revelator pentru relațiile dintre mine și Sebastian, dacă aș fi putut păstra admirabilele scrisori pe care mi le-a trimis el; din păcate, scrisori distruse în bombardament.”

Hotărât lucru, Leny Caler nu l-a iubit pe Mihail Sebastian. Ce-a fost după ce el n-a mai fost.... N-are niciun rost să mai vorbim. Cât a trăit el, ea nu l-a putut iubi. Așa a fost să fie.

Dar oare cine l-a iubit pe Sebastian ?

Diana.... L-a iubit toată viața.

Lidia Lacoste.... Știu povestea ei de la un mare Prieten al revistei Sud, „pălmaș cu condeiu” foarte

iubit de cititorii revistei, Ion Andreiță. Poveste pe care a scris-o într-un articol mai vechi și pe care a dorit să o ofere cititorilor noștri. Povestea liliacului lui Sebastian.... „Doamna Lidia Lacoste, și ea o fiică a exilului (Paris via America) veșnic îndrăgostită de Mihail Sebastian (la una din revenirile în București, am înșoțit-o la Cimitirul Evreiesc de pe Bulevardul Ion Mihalache, unde a plantat un liliac la mormântul scriitorului). Am cunoscut-o în vara anului 1999, la Monaco, unde o înșoțeam pe soția mea, trimisă de Ambasada din Paris pentru pregătirea ceremoniei de numire a noului consul onorific. Doamna Lacoste era șefa Casei Regale de Presă. Cu acest prilej ne-am împrietenit, vizitând-o, uneori, la locuința ei din Paris.”

Liliacul e și acum pe mormântul lui Mihail Sebastian. Cel puțin vara trecută, era....

Leny Caler și Gheorghe Timică în piesa Roxxy (regia Victor Ion Popa, Teatrul Comedia)

Aniversare Nicolae Bălănescu organizată de Muzeu în licee din Giurgiu

Gelu BRÎNCOVEANU

Împlinirea a 160 de ani de la nașterea avocatului Nicolae Bălănescu (1866-1945) a fost aniversată de Muzeul județean „Teohari Antonescu” (secția de istorie

filantrop din istoria Giurgiului a cunoscut un element de noutate, introdus după prezentarea powerpoint din debutul întâlnirii. Una dintre elevele de la Colegiu a

La Liceul „Tudor Vianu”

Seria de manifestări consacrate omului de cultură considerat ziditor material și spiritual al celei mai importante filiale a Ateneului Român (în epoca de glorie a instituției), s-au încheiat joi, 19 februarie, la liceul absolvit în 1967 de Emil Păunescu. Prezentarea electronică din deschidere, atractivă pentru participanți prin imaginile de epocă și modalitatea de expunere, a fost urmată de citirea publică a unor documente transpuse în volumul „Ateneul”, lucrare emblematică pentru tema în discuție. Realizată de una dintre elevele Liceului, lectura a relevat cele mai importante informații referitoare la donația făcută de sărbătorit pentru Asociațiunea culturală „ATENEUL ROMÂN NICOLAE BĂLĂNESCU” din Giurgiu. La final, muzeograful Emil Păunescu a vorbit despre bunurile de patrimoniu colecționate cu pasiune, în timp, de intelectualul aniversat, cu accent pe cărțile ordonate într-o vastă bibliotecă (dispărută după 1948) și pe creațiile artistice valoroase care împodobeau sălile Ateneului

memorială) printr-o serie de conferințe susținute la licee din municipiul Giurgiu, în luna februarie 2026, cu acordul instituțiilor vizate. Însoțiți de cadre didactice, elevii au aflat informații (inedite pentru ei) despre viața și activitatea personalității omagiate, prin intermediul unor prezentări de imagini și texte explicative, în format electronic, completate verbal cu elemente de culoare ce au întregit atmosfera virtuală de epocă.

La Seminar

Seria conferințelor a început luni, 16 februarie, la Seminarul Teologic Liceal Ortodox „Teoctist Patriarhul”, cu prezentarea unor repere din viața și activitatea lui Nicolae Bălănescu, realizată și susținută de semnatarul acestor rânduri. Având în vedere profilul școlii care a găzduit evenimentul, am accentuat legăturile dintre avocatul omagiat și Biserica Ortodoxă Română. A fost comunicată informația, mai puțin cunoscută, conform căreia Mirodat Drăgan, bunicul matern al lui Nicolae Bălănescu, a fost preot paroh la Biserica „Adormirea Maicii Domnului” din localitate și a îndeplinit funcția de protopop la Protoieria orașului Giurgiu, în perioada României moderne. La solicitarea cadrelor didactice participante, muzeograful Emil Păunescu a abordat suplimentar tema „Specificul orașului Giurgiu”, iar datele oferite de istoric au întregit atmosfera specială, creată în acea zi la Seminar.

La Colegiul Național

Continuată marți, 17 februarie, la liceul etalon al municipiului, manifestarea dedicată celui mai de seamă

citit public transcrierea câtorva documente de arhivă (selectate de muzeografi), cuprinse în volumul „Ateneul” (ISBN 978-973-0-28153-8), referitoare la donații făcute de Nicolae Bălănescu pentru școala al cărei elev a fost în

vremea când instituția avea statut de gimnaziu (absolvent în promoția 1881). Au fost aduse în atenție date referitoare la premii în bani și cărți oferite elevilor merituosi ai școlii, cu evidențierea lui Marinescu Marin (clasa a VIII-a, în anul 1926) care, mai târziu, a devenit profesor de limba latină la același liceu. Lectura documentelor a evidențiat sentimente de recunoștință ale donatorului față de instituția pe care o numea „Școala ce mi-a fost dragă”, împreună cu îndemnuri și considerații pentru și despre tânără generație din acea epocă. Momentul omagial de la Colegiul Național „Ion Maiorescu” s-a încheiat cu expunerea inedită intitulată „Iubirile unui om modest”, realizată de unul dintre cei mai vechi cercetători ai temei „Nicolae Bălănescu”, intervenție despre care vom vorbi în paragraful următor.

(inclusiv cele „evacuate” la Moscova, odată cu tezaurul Băncii Naționale a României, în 1916-1917), „iubiri ale unui om modest”, îndrăgostit de marile valori universale.

Majoritatea participanților la conferințele omagiale prezentate în acest context a receptat cu interes informațiile comunicate, preluate din documente de arhivă, prin care muzeograful secției de istorie memorială încearcă permanent să păstreze vie în memoria colectivă imaginea lui Nicolae Bălănescu: patriot desăvârșit, filantrop prin excelență, caracter integru, fire modestă, erudit, lider al vieții culturale interbelice din orașul Giurgiu.

(În ediția următoare a revistei „Sud” vom publica informații despre aniversarea a 155 de ani de la nașterea lui Nicolae Bălănescu, organizată de Muzeul județean „Teohari Antonescu”, în anul 2021.)

Luminile „Sud”-ului

Emil PĂUNESCU

În octombrie 1996 am fost invitat de regretatul Constantin Carbarău să colaborez la primul număr al revistei „Sud”. Prin urmare, în această toamnă, vom aniversa trei decenii trecute de atunci. Scriu acum câteva rânduri pentru numărul 300-301 din cea de-a doua serie a periodicului bolintinean, cuprins de nostalgie firească, dar și cu sentimentul de mândrie că am luat parte la un lucru bine făcut.

Nu-mi propun să realizez o retrospectivă separată a colaborărilor mele, căci – în linii mari – am inclus-o în lucrarea memorialistică *Fals tratat de muzeologie*. Dincolo de vizitele făcute de-a lungul anilor în actualul oraș al lui Dimitrie Bolintineanu, de participările la sărbători culturale și de întâlnirile cu inimoșii intelectuali locali, rămâne bucuria de a fi împărtășit cu ei, cu invitații din județ, din Capitală și din alte zone ale țării

același spirit și aceeași credință în rostul nostru pe lume.

Oglindă a activităților desfășurate de membrii și simpatizanții Asociației pentru Cultură și Tradiție Istorică Bolintineanu, revista noastră va lumina și de acum înainte, iar Bolintinul – care a demonstrat că „nu mărimea contează”, ci oamenii care sfințesc locul – va continua să fie un reper de neocolit în sudul Câmpiei Române.

Firide basarabene

Biografia, bibliografia și biobibliografia prozatorului, publicistului și traducătorului Alexis Nour (1877-1940)¹ se impun a fi *recercate* și *restituite* pentru o mai bună înțelegere și evaluare a unui destin din cele mai nefericite din cultura Basarabiei.

Istoricii și cercetătorii literari, de până acum, Gheorghe Bezviconi, Mihail Straje, Iurie Colesnic și Mihai Cimpoi² au izbutit în contribuțiile lor să releve unele aspecte din biografia și activitatea publicistică a lui Alexis Nour în spațiul cultural din Basarabia și România.

Restituirea, integrală, a epistolelor trimise lui G. Ibrăileanu, Constantin Pelmuș și, acum, către Tudor Arghezi, dovedește o preocupare susținută pentru memoria lui Alexis Nour.

Rămâne ca o preocupare, esențială, identificarea și publicarea tuturor articolelor publicate în revistele și ziarele la care a colaborat sau pe care le-a coordonat.

Amintim aici *Viața Basarabiei*³ (22 aprilie – 25 mai 1907, Chișinău), *Viața Românească*, *Adevărul*, *Adevărul literar și artistic*, *Convorbiri literare* și, evident, celelalte.

E de menționat și proza *Stațiile dragostei. Romanul celor patru: Alexis Nour, Doctorul Ygrec, Sărmanul Klopstock și Alexandru Bilciurescu*, București, Editura „Adevărul”, 1929, 183 pagini + 12 foi planșe, care s-a bucurat de o primire adecvată din partea presei literare și nonliterare.

Epistola⁴ pe care o transcriu, aici, este trimisă de Alexis Nour, în 1936, dintr-un spital din București, lui Tudor Arghezi și reprezintă o meditație și un strigăt de neliniște și durere privitoare la starea sănătății scriitorului basarabean.

Tudor Arghezi a publicat-o în revista *Bilete de papagal* și o distinsă domnișoară din societatea bucureșteană i-a venit în ajutor, ameliorând, astfel, un timp, boala cunoscutului publicist și om de litere.

*

Iubitule domnule Arghezi,
București, 8 februarie 1936

„Cord mic. Aproape «en goutte», cu diametrele sub limita inferioară a normalului”.

Din 1910, când am aflat-o prin razele Roentgen, și

Încă o epistolă a lui Alexis Nour

Nicolae SCURTU

până acum – viața mi-a trecut sub greutatea acestei condamnări. Am priceput de ce toți bărbații din familia Nour au murit de tineri, fără să ajungă măcar la 40 de ani. Am înțeles de ce îmi lipsește de atâtea ori energia faptei, a loviturii cu mâna, deși nu mi-a lipsit niciodată energia hotărârii sau a dezlegării. Am mai priceput că trebuie să evit cu orice preț – clinica și spitalul, unde mă așteaptă, cu jind, anatomii. Doar cazurile unor corduri „en goutte” se prezintă extrem de rar ochilor științei. Când voi fi cadavru – mie mi-e perfect egal cu ce mă vor duce la groapă, cu ce și cum: ciopârțit sau nu. Dar până atunci să mi se dea voie să mă împotrivesc unor observațiuni clinice asupra funcționării inimii mele. Tocmai ceea ce îmi spuneau unii medici – prietenii: „un caz: extrem de interesant din punct de vedere”, etc... Iar unul dintre dâșii, mai tânăr, m-a prevenit: „nu trebuie să ți-o spun, dar evită clinica și radiosopia, căci...”

Și acest trăsnet căzuse asupra mea tocmai atunci când am reușit să-mi iubesc copilul, să țin la viață, la artă, muzică, filosofie. Deduce de aci și d[umnea]ta: câte zbuciumări scânteietoare sau întunecate nu te-ar fi cuprins în locul meu? Treptat, bineînțeles, mă reculegam și ajungeam la soluții, le completam cu experiența, la fiecă boală, la fiecă deraiere. Raționam: rudele mele mureau înainte de 40 de ani, fiindcă aveau unele cusururi, unele

pasiuni. Eu – opresc orice cusur sau slăbiciune: nu beau, nu petrec... Albia vieții mele „rusești” desfășându-se în 1914 și anii următori, am fost nevoit să mă acomodez cu altă albie – și nu pot nici până astăzi.

Astfel, am ajuns unde am ajuns. Am trecut și în fața d[umi]tale ca ceva nu tocmai de înțeles. Când ai mușchiul inimii cât al unui pui de găină, iar creierul – mai mare decât normal, – nu poți satisface măcar exigențele proprii; dar mi-ai ale altora, să te apropii de alții din partea aceia a caracterului tău, pe care anume s-o înțeleagă!

Nu sunt încă invalid. Inima mea cea mică mai rezistă. Dar în ultimul timp, am fost prada bolilor și situațiilor, încât, fără ajutor străin, nu voi putea să-mi revin „în fire” și, deci, voi reprezenta „un caz anatomic” extrem de interesant – cu o zi înainte decât aș dori-o. Până atunci mă așteaptă o agonie mai mult sau mai puțin lungă, sub toate aspectele, începând cu moral, material. Pot să ți-o

spun numai d[umi]tale.

Micile fărâmituri de la masa „Adevărului” sunt absolut insuficiente și nu se poate obține de acolo sporul lor. Starea mea, din cauza privațiunilor, se menține gravă și tinde să se înrăutățească. Fac scământorii de rezistență, dar seria lor nu se arată lungă. Și atunci – iată cu ce mă adresez d[umi]tale.

Pot lucra, acasă deocamdată, la extrase din presa rusească – pentru un ziar, sau la altceva, asemănător. Nu ai d[umnea]ta vreo puțință ca, fără să-mi pierd posibilitățile minimale să mai câștig ceva în acest sens? Și fiindcă, deocamdată, am nevoie de o mână de ajutor – n-ai putea d[umnea]ta să obții pentru mine, de undeva etc. etc.

Acestea spuse, rămân multe de subînțeles.

Al d[umi]tale devotat,

Alexis Nour

Portret șarjă - Alexis Nour

¹ Anul nașterii și al morții sunt preluate din contribuțiile lui Gheorghe Bezviconi și Mihail Straje.

² În cartea lui Mihai Cimpoi, *O istorie deschisă a literaturii române din Basarabia. Ediția a 4-a reactualizată*, București, Fundația Națională pentru Știință și Artă, 2009, p. 22, 78 și 275, cele două date fundamentale sunt eronate.

³ Publicația *Viața Basarabiei* din 1907, condusă de Alexis Nour, Biblioteca Academiei Române nu posedă nici un număr din cele șase câte au apărut.

⁴ Epistola a fost publicată de Tudor Arghezi în evocarea *Omenie*, în *Bilete de papagal*. Vol[umul] 1, nr. 12 (489), p. 226-229.

Știri din Basarabia

Nu e vorba de ofensiva din Italia care s-a oprit din cauza ploilor, [...] acele ploi care, când împiedecau în Alpi înaintările lui Cadorna, erau întrebuițate [...] și armata sa, iar acum se prefac în cea ce pot fi în adevăr – nu știu dacă aceasta e cazul aici – într-un factor neașteptat, capabil de a zădărnici și cele mai bine concepute, [...].

Nu e vorba nici de ofensiva cea nouă care se pregătește în Apus și de rezultatul căreia a spus Lloyd George însuși că ar putea să atârne soarta întregului războiu, de a treia din ofensivele anului acestuia, care, ar putea, totuși, ca și celelalte, să acopere pământul Franciei de alte câteva sute de mii de oameni, din rasele cele mai bine înzestrate ale lumii, fără ca din înspăimântătorul măcel, cu toate mijloacele civilizației tehnice ale lumii, să iasă altceva decât încă unul din uriașele morminte care vor spune omenirii viitoare de ce a fost capabil veacul nostru de fier.

Ci e vorba de întreita ofensivă diplomatică pe care a început-o, pentru a se „complecta”, Ucraina, în forma ei cea mai nouă, cu Guvern central, cu clasă dominantă militară, cu diplomatie după tradițiile cunoscute și, în frunte, cu un Hatman al cărui titlu, ce pare la început fără mare însemnătate, nu e altul decât acela pe care l-au purtat, ca stăpâni ai războiului și păcii, ca judecători supremi și cărmuitori fără vreo răspundere, șefii, cu apucături de Țari rurali, ai mișcării țărănești din veacul al XVII-lea, creatorii unei efemere Ucraine.

Acțiunea care urmărește revendicarea Basarabiei, a Basarabiei „ucrainiene”, care e Basarabia întreagă, nu este izolată. Ea face parte dintr-un întreg program de „restabilire a granițelor”, în care – pe lângă inspirații pe care le cunoaștem și pe care o anume

O întreită ofensivă

Nicolae IORGA

presă de la noi găsește bine, criticând „idealismul” nostru incorrigibil, să le scuzeze ca fiind naturale din punctul de vedere a celorlalți – recunoaștem ceea ce a făcut pe vremuri gloria diplomației rusești, „țariste”, uneltitoare și nesățioasă, privind în fiecare neam de astăzi prada de mâine.

Acte înfățișate și aici, după foile rusești din Basarabia, care vor fi simțit o deosebită plăcere să arate ce vie e încă energia rusească, în stare a câștiga tot ce s-a pierdut momentan din cauza zăpăcelii unei revoluții sociale, cuprind cererea Guvernului din Chiev de a i se ceda în adevăr Holmul, Podlesia sau Polonia-de-Sud și Crimeia.

E interesant tonul în care se vorbește de Ținuturile polone. Pacea de la Brest-Litovsk le atribuisă Ucrainei, jignind în chipul cel mai adânc pe Poloni, cari vedeau în această desfacere de teritorii o nouă împărțire a patriei. Cum însă hotarele prevăzute în tratat n-au fost încă trase pe pământ, cum trupe germane și trupe austro-ungare ocupă teritoriul disputat, comandanții lor având toate căderile administrative, Poloni s-au pus pe lucru. Acest admirabil popor, care, de o sută de ani și mai bine, s-a deprins a substitui acțiunii Statului național, dispărut, înlocuit de Statele dușmanilor, o energie nebiruită a poporului întreg, capabil de lucrurile cele mai mari și cele mai trainice, nu s-a odihnit o singură clipă. Creațiuni ale neamului au răsarit pretutindeni prin inteligența și hărnicia tuturor. Ce-o fi pe urmă, se va vedea; deocamdată să se lucreze ce se poate pentru ca rezultatul acestui lucru să fie găsit la rezolvirea definitivă.

Austriei, cari se gândesc tot mai mult la „unirea” Poloniei cu Monarhia și cari nu pot spera o „unire” a Ucrainei, i-au sprijinit pentru a îmbuna pe viitorii supuși ai Coroanei Habsburgilor. Și iată că, acum, Chievul Hatmanului, dând un certificat de nepărtenire guvernatorilor germani, se îndreaptă cu plângeri contra celor austriei, cu plângeri neted rostite și îndrăznețe, cerând să se împiedece în Holm opera de înrădăcinare a polonismului rival.

Pentru Crimeia dușmanul e aiurea. Aici trăiește o populație tătărească foarte veche, care s-a așezat în al XIII-lea veac odată cu năvălirea cea mare a urmașilor lui Ginghiz-Han. A fost aici Statul lui Han-Tatar, pe care nu l-a uitat poporul nostru, care și pentru Crâmlenii și Nogaii lui a vărsat sudorile lui de sânge. Acest Stat a fost însă închinat Turcilor, cari, acum un secol și jumătate aproape, nu l-au cedat Țarinei Ecaterina, ci au recunoscut numai situația creată printr-o supunere de bună voie a Tătarilor – un plebiscit de serbătoare în jurul butoaielor cu spirt. Acum Enver Pașa vrea Crimeia, pe care au cerut-o înapoi și în alte vremuri, de la alții, alți Turci, și el se declară gata a primi chiar și un condominiu german peste o iluzie de „Republică tătărească”.

La început, Ucraina nu cerea Crimeia. Acuma o vrea. Și toată scolastica diplomației e adusă de pâr ca să dea argumente. Atunci nu se prevedea decât o Rusie Mare federalistă; acum Ucraina e independentă. Cine-i asigură însă drumul la Mare? Și fiindcă înainte de Tătari a fost aici stăpânirea Chievului, pretenția de ordine economică are și o basă de drept istoric.

În trei părți, pentru trei prăzi, cu trei adversari – politici de model bulgăresc – nu e oare prea mult pentru un Stat căruia nimic nu-i garantează încă un viitor?

(Nicolae Iorga, *O întreită ofensivă*, în „Neamul Românesc”, nr. 168, 20 iunie 1918, p. 1)

ALBUMUL FAMILIEI (II)

Sergiu STOICESCU

Continuăm publicarea însemnărilor genealogice ale doctorului Sergiu Stoicescu cu partea referitoare la neamul din care provenea soția sa, Profira (Rica), în care vom întâlni evocate familiile vlăscene Alexandrescu, Pretorian și Botez. Transcrierea textului s-a făcut conform originalului, fără intervenții ale editorului, cele câteva precizări fiind așezate între paranteze drepte. Notele de subsol ne aparțin.

Vasile Grigore

Ramura Botez

Leagănul familiei Botez a fost județul Vlașca – comunele Preajba¹ și Obedeni².

Câteva date biografice

Informațiile despre bătrânul Ion Botez – tatăl Ricăi Botez – lipsesc cu totul³. Ion Botez (1874-1940) era originar din Moldova, din regiunea Pașcani și ajunsese în Vlașca administrator de moșie în comuna Anghelești⁴ (la 2 km de Obedeni). În această calitate a cunoscut-o pe Rozalia Pretorian din Obedeni.

Bărbat chipeș – chiar frumos – și de o excepțională blândețe sufletească, egalată numai de proverbia lui corectitudine, Ion Botez a deslănțuit trăsnetul în sufletul ușor inflamabil al Rozaliei care într-o bună zi și-a luat mușcata din fereastră și a fugit la frumosul ei cuceritor. Căsătorii, ei au schimbat de loc și au trecut în comuna Preajba din apropiere.

Singurul detaliu de familie de care își mai amintește vag soția lui este că el mai avea doi frați plecați în America: Filip și Dan.

Pe linie maternă însă, informațiile sunt destul de bogate și merg până la străbunici.

Generația străbunicilor

Alexandru Alexandrescu era proprietar de pământ în Vlașca, la Preajba. El a trăit la începutul secolului al XIX-lea. Căsătorit cu Pătrana Stegărescu – o descendentă din proprietari de pământ cu oarecare pretenții de boierie (după cum arată numele

– Stegaru – purtătorul steagului) – Alexandreștii au avut o stare materială bună și cel puțin 7 copii.

Generația bunicilor

Dintre cei șapte copii, cei doi băieți au făcut studii înaintate și au pătruns în familiile boierești cu nume cunoscute ale epocii. Astfel, Mihalache Alexandrescu cumpără moșia Guranda din Botoșani și își schimbă numele devenind Mihalache Guranda – nume sub care e cunoscut în analele politice ale vremii. Căsătorit cu Matilda Băicoianu – fiica generalului Băicoianu – are doi copii: pe Dan Guranda, căsătorit cu o domnișoară Alevra și pe Yvonne Guranda, căsătorită Cantacuzino, a cărei fată – Claudine – se căsătorește cu contele Malfatti și trăiește în Italia⁵.

Al doilea băiat, mai mare decât Guranda, Gheorghe Alexandrescu, căsătorit cu Sevesta Amira are 8 copii – 3 băieți și 5 fete. Unul dintre băieți – Virgil – ducându-se la studii la Paris se căsătorește cu o franțuzoaică, iar băiatul cel mic, Niculae Alexandrescu, împrumută numele unchiului său devenind și el Guranda și își căsătorește fata – Simona – cu un englez.

În schimb cele 5 fete rezultate din cuplul Alexandru Alexandrescu – Pătrana Stegărescu primesc numai o educație de bune gospodine și o instrucție școlară foarte sumară sau chiar total absentă: acesta era spiritul vremii căci bani aveau

Biserica Obedeni

Filiera schematică a ramurei Botez

[vezi arborele genealogic atașat acestui articol]

Rica, Călin și Sergiu Stoicescu (1943)

Călin Sergiu Stoicescu, chimist (1938-1986)

Monument funerar în cimitirul Obedeni

destui ca să le dea la învățătură. De altfel toate fetele sunt destul de bine măritate.

Marghioala – cea mai mare dintre copii – se căsătorește cu Iancu Oprescu, moșier de la Potlogi (Vlașca) și băiatul lor – Mihai Oprescu – se căsătorește cu o domnișoară Mirinescu din familia doctorului Mirinescu. Din cei 3 copii rezultați din această căsătorie supraviețuiește o singură fată – Nicoleta – căsătorită cu doctorul Ion Lupașcu, iar fiul lor Alexandru întrunește cele mai frumoase calități.

Cea mai mică dintre surori – Frusina – se căsătorește cu un neamț, fost ofițer în armata austriacă de unde fugise pentru că într-un duel cu un camarad își rănisese grav adversarul.

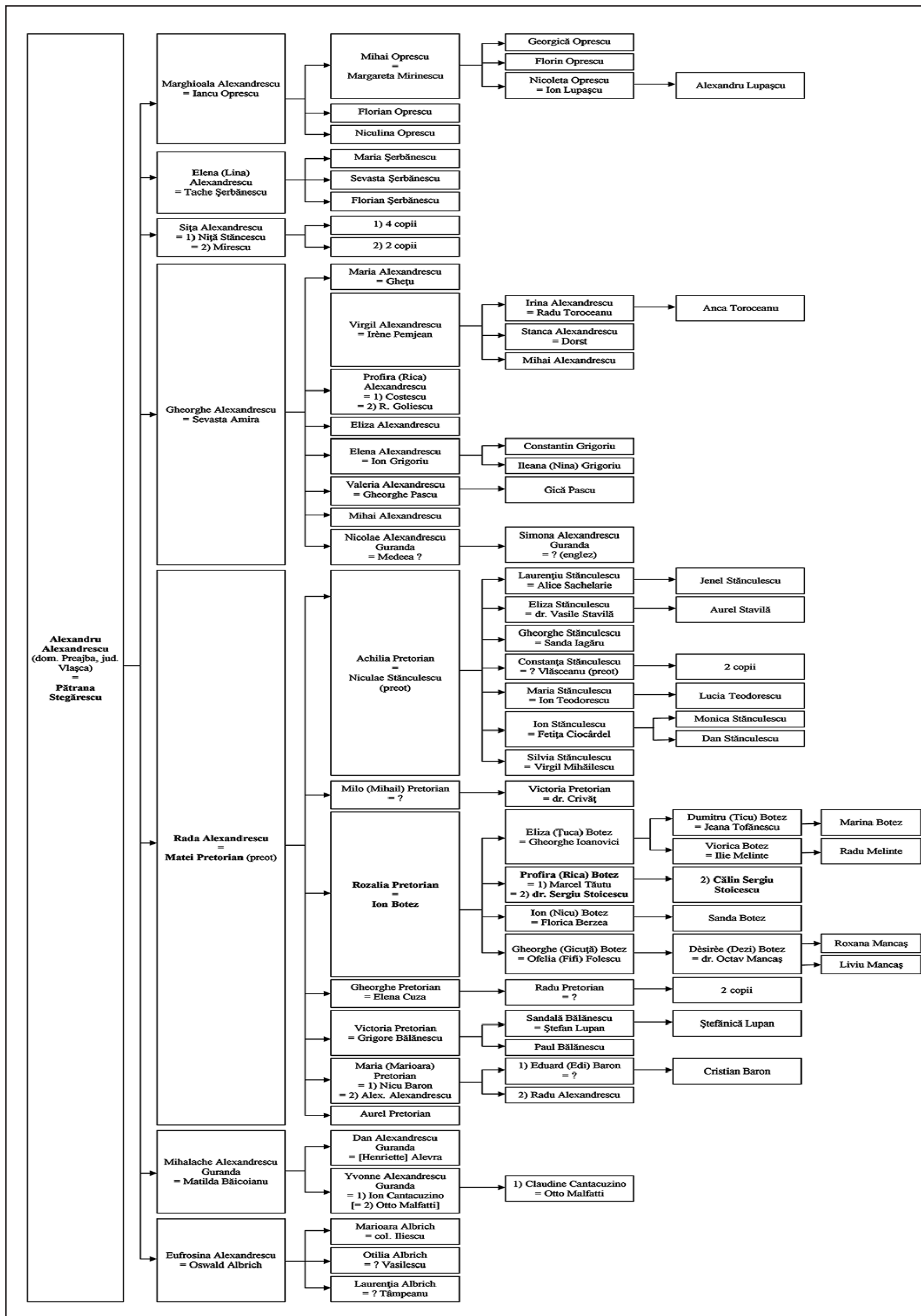
Dar figura cea mai interesantă din punctul nostru de vedere este aceea a Radei Alexandrescu, al 5-lea născut al cuplului Alexandru Alexandrescu – Pătrana Stegărescu.

Rada Alexandrescu⁶ s-a născut în 1854 la Preajba, în Vlașca. Toată educația ei s-a limitat la gospodărie. Era o persoană mai mult inteligentă decât frumoasă, avea un humor deosebit și o sensibilitate ascuțită; când se enerva sau se emoționa apărea un mic bâlbâit. Altfel era o fire calculată care a reușit în chip miraculos, rămânând văduvă cu 7 copii la 37 de ani să-i crească pe toți dându-le o instrucție deosebită, așa cum nu avusese dânsa. Dar romanul ei e interesant încă de la căsătorie.

La vârsta de 18 ani Rada Alexandrescu se căsătorește cu preotul Matei Pretorian din comuna Obedeni (comună vecină cu Preajba). Acest

(continuare în pag.23)

(urmare din pagina 23)

(continuare în pag.24)

(urmare din pagina 23)

Matei Pretorian era fiu de preot (Constantin Pretorian), dar căsătoria lui cu Rada Alexandrescu se datorește fratelui său mai mare, Radu Pretorian. Acesta din urmă era administratorul moșiilor prințului Mișa Caragheorghevici care se refugiase la noi în țară în urma schimbărilor de domnie de la Belgrad⁷. El achiziționase pământuri în Vlașca și își făcuse un mic castel la Clejani (la 7 km de Obedeni).

Radu Pretorian, fiind în slujba prințului, a căzut victima unui atentat al unei bande de nemulțumiți. Fratele lui mai mic – Matei – era încă un adolescent când s-a prezintat prințului cerându-i socoteala asupra morții fratelui său. Prințul i-a promis tot sprijinul, l-a trimes să urmeze seminarul pentru a deveni preot așa cum fusese și tatăl lui, iar după terminarea studiilor l-a instalat la Obedeni și l-a înșurat cu fiica moșierului de la Preajba – cu Rada Alexandrescu.

Toți copiii care au rezultat din această căsătorie au fost botezați de prinț – de aceea ei poartă nume cu rezonanță străină: Achilia, Milo, Rozalia etc.

Preotul Matei Pretorian (1847-1891) era un om frumos și capabil, dar a murit tânăr, la 44 de ani, în urma unei infecțiuni generale grave (tifoidă?). După 19 ani de căsnicie, Rada Pretorian rămâne văduvă la 37 de ani cu 7 copii (născuse 12 !) din care ultimul⁸ trebuia să se nască la 2-3 luni după moartea neașteptată a tatălui său. Rada Pretorian moare în 1947 la vârsta de 93 de ani.

Generația părinților

Primul gest al Radei Pretorian după moartea soțului ei a fost de a pune la cale căsătoria fiicei ei⁹ – copilul cel mai mare care avea 16 ani, Achilia – cu preotul Niculae Stănculescu¹⁰ care a rămas urmaș la Obedeni preotului Matei Pretorian. Căsătoria s-a făcut la câteva luni după moartea lui Matei Pretorian.

Din această căsătorie au rezultat 7 copii¹¹ – 4 fete¹² și 3 băieți¹³ – toți căsătoriți, dar din aceste 7 căsătorii abia au ieșit 7 copii, deci toți copiii

Achiliei abia au reușit să aibă atâția urmași câți făcuse numai Achilia ! Aceasta arată schimbarea împrejurărilor și a concepțiilor despre viață.

Ceilalți copii ai Radei Pretorian – încă 3 fete și 3 băieți – au ajuns oameni cu situații onorabile. Astfel, dintre băieți, Milo a fost inginer agronom, Georgică a fost avocat și s-a căsătorit cu Elena Cuza, descendentă directă din domnitorul Cuza. Aurel, băiatul cel mic, a fost ofițer activ și a murit de exantematic în 1917 în Moldova.

Dintre fete, în afară de Achilia, Victoria – persoană de o reputată și unanim recunoscută frumusețe – a fost căsătorită cu Grigore Bălănescu¹⁴ – fratele amiralului – care a ocupat diferite funcții administrative. Marioara – cea mai mică dintre surori – a fost institutoare și s-a căsătorit cu Nicu Baron – mare bogătaş, mort foarte tânăr de tuberculoză – și apoi cu avocatul Alexandru Alexandrescu.

Figura centrală însă este Rozalia (născută în 1880), al treilea copil al Radei Pretorian. Ea moștenește firea independentă a mamei sale, ba chiar cu o nuanță mult mai accentuată. Încă de mică Rozalia se deosibește de ceilalți prin singularitatea ei, prin tendința de izolare; era voluntară și în același timp stăpânită de o anxietate care a frământat-o toată viața. Ambițioasă, ea nu a vrut să mai urmeze cursurile școlii profesionale Protopopul Tudor din București unde se primeau copiii de preoți, pentru că surorile ei mai mici fuseseră date la Azilul Elena Doamna. Refuzând să meargă la școală, ea rămâne în umbra mamei sale la Obedeni.

La vârsta de 18 ani întâlnește în casa surorii sale, Achilia Stănculescu, pe Ion Botez¹⁵, administratorul de moșie de la Anghelești și fuge la dânsul. Căsătoria s-a făcut imediat și Botez își schimbă serviciul și intră diriginte al poștei din comuna Preajba.

Generația noastră

Din căsătoria Ion Botez – Rozalia Pretorian rezultă 4 copii: 2 fete și 2 băieți.

Copilul cel mai mare – Eliza (Țuca) – își întrerupe studiile la 16 ani ca să se căsătorească cu Gh. Ioanovici, gazetar și funcționar la Cooperatie. Au doi copii – un băiat și o fată – care la rândul lor au câte un copil, numai că băiatul are o fată (Marina) și fata are un băiat (Radu).

Dintre băieții lui Botez, cel mai mic – Gicuță – iese sublocotenent activ și moare la 25 de ani după o nenorocită operație de sinuzită frontală supurată, lăsând o fetiță foarte dotată – Dezi – care se căsătorește cu doctorul Mancaș și are 2 copii.

Celălalt băiat a urmat o școală de administrație, e căsătorit și are un copil (Sanda).

A doua fată – Rica – a fost botezată de mătușa ei, Profira Goliescu, care nu i-a lăsat altă moștenire decât numele ei mic pe care nu l-a iubit nici ea, așa cum nu-l iubește nici Rica.

Rica Botez a urmat cursurile liceale la București – liceul Carmen Sylva – și apoi a studiat la Facultatea de Litere luându-și licența în filologie și istorie. Ca profesoară a funcționat însă un timp destul de scurt – la Strehaia și apoi la Balcic și Constanța – pentru că la scurtă vreme s-a măritat cu Marcel Tăutu – ofițer de marină – de care a divorțat în 1935 – un an după moartea fratelui ei cel mic.

În 1937 se căsătorește cu doctorul Sergiu Stoicescu și în 1938 se naște fiul nostru Călin.

La capătul acestor scurte date biografice se poate face o remarcă finală: în ramura Stoicescu vâna bogată în ascendenți și colaterali se întâlnește în familia tatălui, pe când în ramura Botez acest fenomen se regăsește la familia mamei. Fiecare dintre cei doi parteneri ai familiei Sergiu Stoicescu – Rica Botez aduc o recoltă relativ bogată de nume reprezentative pe linia ascendentă corespunzătoare sexului lui. Acest echilibru pur întâmplător ar trebui să conducă la rezultate optime. Rămâne ca tânărul Călin¹⁶ să ne confirme !

Iată o moștenire nu tocmai ușoară !

¹ Azi sat din comuna Poeni, jud. Teleorman.

² Azi sat din comuna Bucșani, jud. Giurgiu.

³ Nu putem spune dacă din necunoaștere sau din alte considerente nu se spune nimic despre originea evreiască a lui Ion Botez, pentru care de altfel chiar numele – „Botez” – vorbea de la sine.

⁴ Azi sat din comuna Bucșani, jud. Giurgiu.

⁵ Despre familie și conacul de la Guranda vezi: Elena Chiponcă, *Conacul Mihai Alexandrescu din Guranda*, în „Luceafărul” (Botoșani), iulie 2023 (<https://luceafarul.net/conacul-mihai-alexandrescu-din-guranda>).

⁶ În actele de stare civilă ale comunei Obedeni, pe care le-am consultat (Biroul Județean al Arhivelor Naționale Giurgiu, în continuare BJAN Giurgiu, Colecția Registre Stare Civilă, Primăria Obedeni), poartă întotdeauna numele de Maria sau Marița, niciodată Rada.

⁷ În realitate „prințul”, proprietar al moșiilor vlășcene Clejani, Hobaia, Vadu Lat, Obedeni, Dănciulești (Sterea) era maiorul sârb Mișa Anastasievici, un mare mecena și filantrop, atât la noi în țară, cât și în Serbia natală. (Vasile Grigorescu, *Maiorul Mișa Anastasievici și „Școala Națională din Clejani”*, în „Sud”, nr. 208-209, iulie-august 2018, p. 7)

⁸ Act de naștere nr. 64/1892 decembrie 19: „Aurel, născut la 17 decembrie în casa părinților săi din comuna Obedeni, fiul decedatului preot M. Pretorian și al Marița Pretorian (39 ani, casnică)”. (BJAN Giurgiu, Colecția Registre Stare Civilă, Primăria Obedeni, Registrul stărei civile pentru născuți pe anul 1892)

⁹ Act de căsătorie nr. 6/1892 noiembrie 14: „D-lui Neculae Stănculescu în etate de ani 27, de profesie învățător de copii, domiciliat în comuna Obedeni, fiu al d-lui Stancu Popescu, de profesie cântăreț la biserică și al d-iei Ivana Stancu de profesie casnică, ambii domiciliati în comuna Bulbucata, se căsătorește cu d-ra Ahilia Pretorian, în etate de ani 17 (născută în 1875), de profesie menajeră și domiciliată în comuna Obedeni, fiică a decedatului Matei Pretorianu și al d-iei Marița Pretorianu de profesie casnică și domiciliată în comuna Obedeni”. (BJAN Giurgiu, Colecția Registre Stare Civilă, Primăria Obedeni, Registrul stărei civile pentru căsătoriți pe anul 1892)

¹⁰ Inscricție pe un monument funerar în cimitirul de la biserica din Obedeni: „Ahilia Preot Stănculescu decedată la 10 februarie 1934 în vârstă de 59 ani; Lizica doctor V. Stavilă decedată la 10 decembrie 1936 în vârstă de 37 ani; Preot Iconom Stavrofor N. Stănculescu născut 1871 decedat 1945”.

¹¹ Pe lângă cei șapte copii menționați, mai există încă doi, necunoscuți lui Sergiu Stoicescu și prin urmare absenți din arborele genealogic: **Maria** (născută la 26 octombrie 1893, act naștere nr. 48/1893 la BJAN Giurgiu, Colecția Registre Stare Civilă, Primăria Obedeni, Registrul stărei civile pentru născuți pe anul 1893) și **Michail** („născut la 18 iulie 1895 în casa părinților săi din com. Obedeni, fiu legitim al preotului Niculae Stănculescu, de ani 29 și al d-nei Ahilia N. Stănculescu, de ani 20”. Pe marginea actului s-a notat: „Căsătorit la Giurgiu cu Paulina C. Banu la 20 aprilie 1944, act nr. 74/1944.”) – act de naștere nr. 42/1895 de la BJAN Giurgiu, Colecția Registre Stare Civilă, Primăria Obedeni, Registrul stărei civile pentru născuți pe anul 1895.

¹² „**Elisa**, născută la 14 noiembrie 1897 în casa părinților săi din comuna Obedeni, fiică legitimă a preotului N. Stănculescu în vârstă de ani 26 și a d-iei Achilia N. Stănculescu de ani 22” (act naștere nr. 71/1897, Primăria Obedeni); „**Constanța**, născută la 8 decembrie 1901 în casa părinților săi din comuna Obedeni, fiică a preotului N. Stănculescu de ani 30, de profesie preot și al d-iei Achilia N. Stănculescu, de ani 25” (act naștere nr. 66/1901, Primăria Obedeni); „**Maria**, născută la 12 iunie 1904 în casa părinților săi din comuna Obedeni, fiica preotului N. Stănculescu de ani 35 și a d-iei Achilia de ani 30” (notă tergală: „Decedat act nr. 259 din 21 ianuarie 1985.”) – act naștere nr. 24/1904, Primăria Obedeni; „În ziua de 28 iunie 1914 s-a născut la casa părinților săi un copil de secs feminin căruia i s-a dat prenumele de **Silvia**, numele de familie fiind preotul N. Stănculescu, fiică a d-lui preotul N. Stănculescu, de ani 40, de profesiune preot, domiciliat în comuna Obedeni, județul Vlașca și a d-iei Achilia pr. N. Stănculescu, născută preotul Matei Pretorian, de ani 35, de profesiune menajeră” (note tergale: „Căsătorită cu Virgiliu I. Mihăilescu din București în ziua de 30 octombrie anul 1938, actul nr. 4.”; „Decedat act nr. 2413 din 31 august 1997, sector 3 București.”) – act naștere nr. 47/1914, Primăria Obedeni.

¹³ „**Gheorghe**, născut la 2 martie 1900 în casa părinților săi din comuna Obedeni, fiu legitim al preotului N. Stănculescu de ani 30, de profesie preot și învățător și al d-iei Ahilia N. Stănculescu, de ani 25, de profesie casnică” (notă tergală: „Decedat act nr. 3159 din 22 octombrie 1979, Sector 2 București”) – act naștere nr. 8/1900, Primăria Obedeni; „**Ion**, născut la 8 martie 1907 în casa părinților săi din comuna Obedeni, fiu legitim al preotului N. Stănculescu de ani 35, de profesie preot și al d-iei Ahilia N. Stănculescu, de ani 25, fără profesie” (notă tergală: „Căsătorit cu d-ra Valeria Cocârdel din Ploiești la Oficiul stării civile Ploiești la data de 11 septembrie 1948, act nr. 648/1948”) – act naștere nr. 16/1907, Primăria Obedeni.

¹⁴ Act nr. 3/1907 ianuarie 28: „Act de căsătoria d-lui Grigore P. Bălănescu, de ani 37, de profesiune funcționar, născut în urba Giurgiu la anul 1870 (act naștere nr. 85/1870), domiciliat în această comună Obedeni, fiu al decedatului Petrach Bălănescu și al d-iei Anica Petre, fără profesie, domiciliată în urba Giurgiu și al d-iei Victoria M. Pretorian, de ani 22 (act naștere nr. 1/1885), de profesie învățătoare, domiciliată în comuna Obedeni, fiică majoră a decedatului preotul Matei Pretorianu și a d-iei Maria M. Pretorianu, fără profesie, domiciliată în comuna Obedeni.” Notă tergală: „Căsătoria dintre Grigore P. Bălănescu și Victoria Bălănescu s-a desfășurat prin deciziunea de divorț nr. 56 din 11 octombrie 1934 a Curței de Apel din București.” (BJAN Giurgiu, Colecția Registre Stare Civilă, Primăria Obedeni, Registrul stărei civile pentru născuți pe anul 1907)

¹⁵ Act nr. 5/1900 februarie 13: „Act de căsătoria d-lui Ion Botez, de religie ortodoxă, de profesie liber, domiciliat în această comună Obedeni, născut în anul 1874 în comuna Pașcani (act de botez nr. 1812/1874), fiu al d-lui Ițic și al d-nei Sara, domiciliati în comuna Pașcani și d-șoara Roza M. Pretorian, de religie ortodoxă, de profesie liberă, domiciliată în această comună Obedeni, născută în anul 1880 (act de naștere nr. 34/1880), fiică a decedatului Matei Pretorian și a d-nei Maria M. Pretorian domiciliati în această comună.” (BJAN Giurgiu, Colecția Registre Stare Civilă, Primăria Obedeni, Registrul stărei civile pentru căsătoriți pe anul 1900)

¹⁶ Călin Sergiu Stoicescu înceta din viață la 21 iulie 1986, la doar 48 de ani, fără a mai apuca să împlinească toate speranțele puse în el: „Colegii din Institutul de Cercetări Chimico-farmaceutice anunță cu profundă durere încetarea prematură din viață a celui ce a fost dr. chim. Călin Sergiu Stoicescu – desăvârșit pedagog și eminent om de știință, cercetător talentat, cu o vastă cultură, exemplu de conștiinciozitate și dăruire profesională, a adus numeroase contribuții unanim apreciate în domenii moderne de mare complexitate ale chimiei. Sintem alături de familia îndoliată căreia îi exprimăm întreaga compasiune.” (*România liberă*, 23 iulie 1986, p. 4)

Clubul de Istorie și aniversarea de 593 de ani a Bolintinului

Mircea PARASCHIV

Sâmbătă, 14 martie 2026, cu ocazia aniversării a 593 de ani de la prima atestare documentară a Bolintinului (15 martie 1433), Clubul de Istorie al Asociației pentru Cultură și Tradiție Istorică Bolintineanu a organizat o sesiune de comunicări și discuții pe subiecte legate de istoria, fapte și personalități din arealul cultural bolintinean. Gazdă a evenimentului a fost Centrul Cultural „Școala Veche” din orașul Bolintin Vale.

Prima chestiune adusă în atenția participanților a fost semnificația lunii martie pentru istoria Bolintinului și a României, lună în care pe lângă prima atestare documentară a uncea dintre cele mai vechi localități ale Valahiei, s-a întâmplat și popasul aici al pandurilor lui Tudor Vladimirescu (16 martie 1821), dar și prima dintre „unirile” care au produs „Marea Unire” din 1918, respectiv a Basarabiei cu Regatul României.

În legătură cu prima atestare documentară și existența la Bolintin a foarte posibil primului așezământ mănăstiresc din Țara Românească s-au amintit divergențele născute de expresiile „mănăstirea Bunavestire din pădurea cea mare de la Bolintin”, respectiv „mănăstirea Bunavestire de la dealul mare de la Bolintin”

prezentându-se un document recent descoperit, datat din circa 1870, în care la Bolintin este menționat toponimul „locul de la pădurea mare”.

Apoi, momentul 1821 a fost marcat prin vizionarea filmului

(Ucraina, Austro-Ungaria, Bulgaria, Turcia...).

De asemenea, s-a discutat despre colonizarea românească din Cadrilater, dar și despre viața din Basarabia de după unire, inclusiv prin prisma literaturii și ecranizărilor.

O parte importantă a discuțiilor a fost afectată descoperirilor arheologice mai mult sau mai puțin întâmplătoare din arealul bolintinean, confirmate apoi de specialiști, precum și despre epopeea grăului, de la operațiunile necesare pentru a deveni bun de consum, până la teroarea cotelor obligatorii din primul deceniu al regimului comunist.

Subiectele pomenite au fost susținute de Niculae Stoica, Milica Dan, Ștefan Crudu, Corneliu Cristescu, Florică Dan și Vasile Grigore, desigur, cu intervenții consistente ale celorlalți participanți la eveniment.

Următoarea ședință a Clubului de Istorie va fi dedicată „comorilor”, adică descoperirilor arheologice din arealul bolintinean. Evenimentul, programat a se desfășura la Centrul Cultural „Școala Veche” din Bolintin Vale în data de 23 mai 2026,

este deschis tuturor pasionaților de cultură și istorie locală, care sunt așteptați cu drag și în număr cât mai mare.

documentar „Drumul lui Tudor spre Bolintin”, iar unirea cu Basarabia din 1918 prin urmărirea unor extrase din presa vremii cu sublinierea atitudinilor pro sau contra avute de țările vecine

Vernisajul expoziției „Dincolo de formă”

Andrada PETRE

Sfârșitul lunii martie a fost marcat la Centrul Cultural „Școala Veche” de un eveniment dedicat artei vizuale, expoziția de fotografie „Dincolo de formă” ce a reunit pasiunea, sensibilitatea și viziunea unui grup divers de artiști. Realizată cu sprijinul Primăriei orașului Bolintin-Vale și Asociației pentru Cultură și

nume care, împreună, conturează o comunitate artistică în continuă dezvoltare.

Expoziția s-a remarcat prin temele variate abordate, fiecare oferind o perspectivă distinctă asupra realității și sensibilității artistice. De la universul macro, unde detaliile invizibile ochiului

liber devin spectaculoase și aproape abstracte, până la nudul artistic tratat cu eleganță și rafinament, accentul fiind pus pe formă, lumină și expresivitate. Portretul ambiental a surprins oameni în mediul lor firesc, spunând povești autentice fără a apela la artificii, în timp ce fotografia urbană a evidențiat geometria rece a orașului și sentimentul de singurătate al individului în spații ample. Nu în ultimul rând, tema timpului a invitat la reflecție, prin imagini ce surprind urmele trecerii, obiecte încărcate de istorie și fragilitatea existenței.

Întregul demers artistic a reușit să creeze o experiență vizuală captivantă, punând în valoare nu doar tehnica fotografică, ci și capacitatea artiștilor de a transmite emoție și sens.

În încheiere, expozanții au transmis un mesaj sincer de recunoștință față de publicul prezent și față de toți cei care au contribuit la organizarea evenimentului. Aceștia au subliniat în mod deosebit rolul esențial al Compartimentului Cultural din cadrul Primăriei orașului Bolintin-Vale, a cărui implicare și dedicare au făcut posibilă desfășurarea acestui eveniment, apreciind eforturile depuse pentru susținerea și promovarea culturii. Totodată, participanții au mărturisit că au fost plăcut surprinși de căldura cu care au fost primiți și de atmosfera deosebită în care s-a desfășurat expoziția, evidențiind deschiderea și interesul comunității față de astfel de inițiative artistice.

Tradiție Istorică Bolintineanu, expoziția a adus în prim-plan creații realizate în cadrul Clubului Fotografilor, un grup activ ce reunește participanți din întreaga țară, uniți de aceeași pasiune pentru fotografie. În cadrul acestui club, membrii împărtășesc experiențe, oferă și primesc critici constructive, schimbă sfaturi și se susțin reciproc, contribuind astfel la dezvoltarea lor artistică și la obținerea unor rezultate din ce în ce mai valoroase.

Prin acest demers, organizatorii au reușit să aducă în Bolintin-Vale o parte din energia scenei fotografice contemporane, transformând orașul, chiar și pentru scurt timp, într-un loc de întâlnire pentru pasionații de artă vizuală și pentru schimburi autentice de idei.

Vernisajul, desfășurat în data de 21 martie 2026, începând cu ora 16:00, a reunit aproximativ 70 de vizitatori, atrași de diversitatea și profunzimea lucrărilor expuse. Într-o atmosferă caldă și deschisă, publicul a avut ocazia să descopere universuri vizuale variate, fiecare fotografie spunând o poveste aparte.

Lucrările poartă semnătura unor fotografi talentați și dedicați: Ben Marin, Adina Morar, Adina Metter, Bărbăian Călin, Conu Marius, George Dăscălașu, Hadărean Daniela, Radu Cozma, Sântămărean Grigore, Teodora Codreanu, Violeta Cristea, Ioana Pruncan, Marius Forgaciu, Oheanu Ștefan Ciprian, Băncilă Monica, Creveniceanu Adina, Florin Toader și Șerban Țucă –

Mai mult verde pentru sănătatea ta Simpozionul „Mediul ambiant și dezvoltarea durabilă”

Pe data de 12 aprilie 2025 la Liceul Tehnologic „Dimitrie Bolintineanu” din orașul Bolintin Vale s-a desfășurat cu succes a XI-a ediție a Simpozionului „Mediul ambiant și dezvoltarea durabilă” și au fost expuse produsele din Concursul „Să reciclăm altfel !”, activități care fac parte din Proiectul Educațional „MAI MULT VERDE PENTRU SĂNĂTATEA TA” derulat de Liceul Tehnologic „Dimitrie Bolintineanu”, inclus în CAER, poziția 781/2026, Anexa nr. 3 la OMEC nr. 3197/10.02.2026, proiect inclus în pe lista proiectelor de Educație extrașcolară regională și interjudețene, în parteneriat cu: ISJ Giurgiu, CCD Giurgiu, ANPM Giurgiu, Asociația „Societatea de Geografie din România – Filiala Giurgiu”, Primăria orașului Bolintin Vale, Ocolul Silvic Bolintin Vale, Ocolul Silvic Ghimpați, numeroase școli și licee din țară și din județul nostru.

Am fost onorați cu prezența reprezentanților tuturor partenerilor implicați: d-na Inspector Școlar Alexandrescu Adriana, dl. Inspector Școlar Andrei Daniel, d-na Insp. Școlar Ghiorgiu Corina, dl. Adrian Nichita – Inspector școlar, dl. Bogdan Ion – Inspector școlar, d-na Inspector Școlar București Șerban Cătălina, dl. Militaru Ionuț – Șef de Ocol Silvic Ghimpați, d-na. Mănușu Andreea – reprezentant Agenția de Mediu Giurgiu, d-na prof. Găulea Mariana președinte SGR Filiala Giurgiu, directori și profesori din județul Giurgiu și județele limitrofe.

În deschidere au prezentat două melodii de primăvară corul profesorilor de la școala Găiseni „Timpuri și noi”, coordonați de d-na director Gina Mateescu și dirijați de dl. Dincă Lucian. De asemenea, deschiderea a continuat cu o prezentare de costume realizate din materiale reciclabile sub îndrumarea profesorului Mercore Monica Alina de la Școala Gimnazială „Banu Băleanu” Bolintin Deal. Elevele au reprezentat anotimpurile: Primăvara – Speranța Renașterii, Vara – Regatul Luminii, Iarna – Zâna Zăpezilor, Floarea Soarelui – Soarele Înflorit, Trandafirul roșu – Șoapta iubirii, Păunul – Simfonia Reînvierii, Copacul – Șoapta Vântului.

Activitățile din proiect urmăresc să promoveze dezvoltarea durabilă și promovarea exemplelor de bună practică din comunitățile urbane și rurale, dar și valorificarea unor soluții viabile găsite sau propuse de participanții la simpozion și/sau

concurs, deoarece ne dorim să implicăm concret elevii în găsirea unor soluții pentru o dezvoltare durabilă în localitățile lor și să se dea posibilitate cadrelor didactice din zona de nord a județului să participe direct la cele trei secțiuni, individual sau cu elevi, dar și altor elevi și profesori din alte județe care doresc și pot participa. Simpozionul „Mediul ambiant și dezvoltarea durabilă” a avut trei secțiuni:

- Secțiunea A – Să gândim global și să acționăm local – abordări interdisciplinare în scopul educației pentru dezvoltare durabilă, unde au participat, cu lucrări, un număr de 67 de elevi și 33 de cadre didactice;
- Secțiunea B – expoziție cu lucrări practice, desene, colaje,

Prof. Romica MARIN
Prof. Andreea Narcise GRIGORE

postere și fotografii reprezentând mediul înconjurător. Au participat cu machete un număr de 240 de elevi, singuri sau grupuri, coordonați de un număr de 84 de cadre didactice;

- Secțiunea C – proiecte, activități extrașcolare și exemple de bună practică derulate în școli, licee, grădinițe, universități, comunități (6 elevi și 13 cadre didactice).

La cele trei secțiuni au participat anul acesta peste o sută de cadre didactice și au fost expuse 193 de lucrări realizate de elevi, individual sau pe echipe, fiind implicați un număr de 400 de elevi din douăzeci de școli.

Ediția a XI-a a Simpozionului „MEDIUL AMBIANT ȘI DEZVOLTAREA DURABILĂ” s-a desfășurat având drept motto „Să gândim global și să acționăm local !”, fiind coordonată de: prof. Marin Romica, director Beldiman Iuliana, dir. adj. Dionysatos Mădălina, prof. Tudose Elena, prof. Grigore Andreea,

Insp. Școlar Adrian Nichita. Coordonații proiectului mulțumesc celor care ne-au onorat cu prezența, celor care în mod direct sau indirect au facilitat derularea acestor activități și tuturor colegilor implicați, în spatele cărora a stat munca unei echipe, dăruire, stres și răbdare.

Rezultatele acestei ediții au fost multiple:

- s-au încheiate mai multe parteneriate între liceul nostru și instituțiile de învățământ participante, din mai multe județe, s-au purtat discuții pe marginea lucrărilor prezentate, iar lucrările susținute în plen au avut un impact pozitiv asupra cadrelor didactice prezente, care reprezentau ciclul primar, gimnazial și liceal;
- au fost abordate teme diferite privind protecția mediului înconjurător, exemple de bune practici din comunitățile natale, dar și lucrări practice, expuse, din materiale reciclabile, refolosite, care așa cum se vede în imagini au demonstrat creativitate și implicare.

Acest eveniment oferă posibilitatea elevilor și cadrelor

didactic să prezinte diferite rezultate ale muncii lor, să promoveze exemple de bună practică, să cunoască modul de acțiune din alte unități școlare cu privire la proiecte ce privesc protejarea și conservarea mediului înconjurător în vederea unei dezvoltări durabile și să aplice în școală și comunitate ceea ce se potrivește.

Deci: „Să gândim global și să acționăm local !”

Creativitate și educație ecologică la Simpozionul „Mediul ambiant și dezvoltarea durabilă”

Prof. Ioana MANEA

Protecția mediului reprezintă una dintre cele mai importante preocupări ale societății contemporane. În acest context, educația pentru dezvoltare durabilă devine o componentă esențială a procesului educativ, contribuind la formarea unor comportamente responsabile față de natură. Școala are un rol important în dezvoltarea conștiinței ecologice a elevilor, iar activitățile practice și creative pot facilita înțelegerea conceptelor legate de reciclare și reutilizare. Prin implicarea elevilor în proiecte artistice realizate din materiale refolosite, aceștia învață să valorifice resursele existente și să își dezvolte imaginația.

În cadrul Simpozionului „Mediul ambiant și dezvoltarea durabilă” desfășurat la Liceul Tehnologic „Dimitrie Bolintineanu”, Bolintin Vale, jud. Giurgiu, ediția a XI-a, în data de 12 martie 2026, la secțiunea B concursul „Să reciclăm altfel” a oferit elevilor oportunitatea de a demonstra că materialele reutilizate pot deveni sursă de inspirație artistică și de educație pentru protejarea mediului.

În calitate de coordonator al echipei de elevi, am avut bucuria de a-i ghida în realizarea lucrării „Renașterea verde – din trecut

pentru viitor. Alegorie a naturii care renaște prin grijă, conștientizare și responsabilitate”, o creație artistică prin care am dorit să evidențiem legătura profundă dintre om și natură, dar și importanța reutilizării materialelor în spiritul dezvoltării durabile. Lucrarea reprezintă o siluetă feminină simbolică, ce sugerează armonia dintre om și mediul înconjurător. Alegerea acestei forme artistice nu a fost întâmplătoare: silueta feminină devine o alegorie a naturii, fragilă, dar în același timp plină de viață și forță regeneratoare.

Rochia personajului este realizată din voal verde, culoare care evocă natura, echilibrul și speranța unui mediu curat. Materialele utilizate în realizarea lucrării sunt în mare parte reciclate sau refolosite: măștișoare din anii trecuți, pietre reciclate, pânză pentru pictură, elemente textile și codițe blonde reutilizate. Prin integrarea acestor elemente într-o compoziție artistică, elevii au reușit să transforme obiecte aparent obișnuite într-o creație cu mesaj ecologic. Un element aparte al lucrării îl constituie măștișoarele aplicate pe rochie. Fiecare dintre ele capătă o nouă semnificație, devenind simbol al continuității, al speranței și al renașterii. Astfel,

obiecte păstrate din anii trecuți sunt reintegrate într-o poveste vizuală despre responsabilitate, memorie și respect față de natură.

Lucrarea a fost realizată de o echipă de elevi entuziaști, din clase diferite de la Școala Gimnazială „Nicolae Crevedia” Crevedia Mare, care au colaborat cu implicare și creativitate pe parcursul întregului proces artistic: Dinu Andreea Maria, Mistodie Malina Georgiana, Neaga Carina Maria, Mirea Daniela Mihaela, Baroian David Constantin. Activitatea a reprezentat nu doar o experiență de creație, ci și o oportunitate de a învăța despre importanța reciclării, despre valoarea lucrului în echipă și despre rolul fiecăruia dintre noi în protejarea mediului. Prin această inițiativă ne-am propus să demonstrăm că educația pentru mediu poate fi realizată într-un mod creativ și atractiv pentru elevi. „Renașterea verde – din trecut pentru viitor” este mai mult decât o lucrare artistică – este un mesaj despre responsabilitate, imaginație și speranță pentru un viitor mai curat.

Editura Sud din Bolintin Vale publică volume ale autorilor din sudul țării, care tratează despre arealul bolintinean ori subiectele din această zonă.
 Consilier editorial: Gabriel Dragnea.
 E-mail: editurasud@gmail.com
 Telefon editură: 0726179367

Cărți apărute la Editura Sud

2019

Alexandru Ghiță-Sașa, *Sonete lângă somnul tău... și alte stihuri*
 Nicolae Scurtu, *Cercetări literare. Scriitori și publiciști giurgiuveni*, vol. 1
 Milica Dan, *Școală veche, școală nouă la Bolintin Vale*
 Victoria Milescu, *Cronicle Sudului*
 Gabriel Dragnea, *Altharul lui Cronos*

2020

Vasile Grigore, *Constantin Șt. Bolintineanu – Portretul unui ctitor*
 Alexandru Cazacu, *O cameră single*
 Vasile Grigore (coord.), Ștefan Crudu, Marian Grigore, *Despre oameni și ziduri. Cronicari ai arealului bolintinean*
 Stanca Gianina Mehedințu, *Localitatea mea și obiceiurile ei. Auxiliar didactic*
 Stanca Gianina Mehedințu, *Norme de ortografie și punctuație în limba română contemporană. Auxiliar didactic*
 Niculae Stoica, *De la Miliție la Poliție*
 Florică Dan, *Bea omule, răcoarea mea*
 Corneliu C. Cristescu, *Poeziile inimii*
 Corneliu State, *Viața, Credința, Familia*

2021

Constantin Colonaș, Florin Colonaș, *Omul cu ochi albaștri*
 Gheorghita Ghiță, *Ghid orientativ – titularizare, definitivat, gradul II: educație fizică și sport – învățământ preuniversitar: teste rezolvate, sisteme de acționare, referate de specialitate*
 Corneliu State, *Din arhivele unei școli*
 Nicolae Dan Fruntelată, *Jurnal sudist*
 Constantin Bărbuță, *Confesiuni din viață și de la catedră*
 Titus Vîjcu, *Cărțile Sudului*
 Nicolae Scurtu, *Cărți cu autografe în biblioteca lui Nichifor Crainic*
 Florentin Popescu, *Autori și cărți din bibliotecile Sudului*
 Emil Păunescu, *Fals tratat de muzeologie*, vol. 1
 Luminița Cornea, *Virgil Cioflec – Contribuții biobibliografice*

2022

Emil Păunescu, *Fals tratat de muzeologie*, vol. 2
 G. Apostoiu, *Dimitrie Bolintineanu – un pelerin romantic valah*
 Vili Părvănescu, *Hai Unirea! Hai Petrolul! Hai la fotbal Bolintin!*
 Corneliu State, Elena State, *Neînfricații – călător prin țara mea*
 Corneliu C. Cristescu, *Farmecul amintirilor – povestiri din Bolintin și Crevedia*
Caietele revistei Sud (nr. 6/2022)
 Alexandra Firiță, *Rochia de hârtie*
 Gabriel Dragnea, *Însemnări din Sud. Referințe lirice și ipostaze culturale*
 Nicolae Scurtu, *Cercetări literare. Scriitori și publiciști giurgiuveni*, vol. 1
 Ruxandra Dragomir, *Rime pentru Garofița*
 Titus Vîjcu, *Scrinul alb*
Mănăstirea Strâmbu-Găiseni – studii și cercetări, vol. 1, coord. monahia Benedicta Moldovan

2023

Niculae Stoica, *Dârvari – un vechi sat de pe Sabar*
 Florentin Popescu, *Orizont literar bolintinean*
 George Apostoiu, *Dimitrie Bolintineanu – un pelerin romantic valah*, ediția a II-a revizuită
 Andreea Narcise Grigore, *Dinamica albiei râului Argeș și raportul cu factorul antropic în perimetrul Bolintin*
Mănăstirea Strâmbu-Găiseni – studii și cercetări, vol. 2, coord. monahia Benedicta Moldovan
 Gabriel Dragnea, *75 de ani de activitate a bibliotecii publice Bolintin Vale. Diversitate culturală între necesar și obligatoriu*
 Luminița Cornea, *Preotul Ioan Graure, o viață sub sabie*
 Titus Vîjcu, *Flashback*
 Victoria Milescu, *Citind și scriind*
Caietele revistei Sud (nr. 7)

2024

Mănăstirea Strâmbu-Găiseni – studii și cercetări, vol. 3, coord. monahia Benedicta Moldovan
Caietele revistei Sud (nr. 8)
 Nicolae Scurtu, *Cercetări literare. Scriitori și publiciști giurgiuveni*, vol. 3
 Niculae Stoica, *Pamfil Șeicaru și ctitoriile sale*
 Ilie Mândricel, *Crevediiile Neajlovului în documente*
 Victor Pencu, *Elegiile timpului înghețat*
 Corneliu C. Cristescu, *Istoria versificată a lui Mihai Voievod Viteazul*

2025

Florentin Popescu – *Un izbânditor întru faptă culturală*
 Corneliu State, *Academia învățătorilor*
 Alexandru Cazacu, *Spațiul și cuvintele*
 Gabriel Dragnea, *I-am găsit rătăcind prin cetate*
Mănăstirea Strâmbu-Găiseni – studii și cercetări, vol. 4, coord. monahia Benedicta Moldovan
 Ion Andreiță, *Satul din colțul ochiului*

Reviste primite la Redacție

Caligraf, anul XXVI, nr. 1-2 (284-285), ianuarie-februarie 2026, revistă de cultură editată de Centrul Cultural Teleorman. Redactor șef Florea Burtan; Secretar de redacție Stan V. Cristea.

Mozaicul, anul XXIX, nr. 1 (327) 2026, nr. 2 (328) 2026, revistă de cultură editată de AIUS Printed. Director Nicolae Marinescu; Redactor șef Petrișor Militaru; Secretar de redacție Maria Dinu.

Actualitatea literară, anul XV, nr. 139, ianuarie-februarie 2026, revistă a Unirii Scriitorilor din România editată de Al Lugoypress SRL cu sprijinul sponsorilor și al SIP Timiș. Director Nicolae Silade; Redactor șef R. V. Giorgioni.

Bucureștiul literar și artistic, anul XVI, nr. 1-2 (172-173), ianuarie-februarie 2026. Director Coman Șova; Redactor șef Florentin Popescu.

Scrisul Românesc, anul XXIV, nr. 1 (269), 2026; nr. 2 (270), 2026, revistă de cultură editată de Fundația – Revista Scrisul Românesc. Director Florea Firan.

Revista poate fi procurată, în București: de la chioșcul de presă din Piața Romană (La Coloane) și de la sediul Editurii RAWEX COMS (Calea Griviței, nr. 403, Bl. R, sector 1); în Bolintin Vale: de la sediul redacției și de la Biblioteca orașenească.

Cărțile se primesc pe adresa redacției (Str. Republicii, nr. 2, Bolintin Vale, Giurgiu), iar manuscrisele pe adresa de e-mail: revistasud@yahoo.com.

Pentru donații în sprijinul publicării revistei: cont

RO31BRDE190SV14313561900 (BRD).

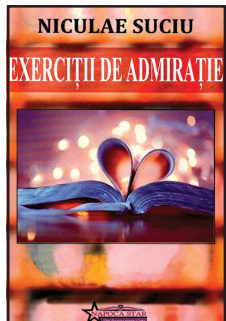
Biblioteca SUD-ului

Adina Berciu-Drăghicescu, Marian Crăciun, *Un triumf diplomatic și un drept câștigat: Iradeaua imperială otomană: 120 de ani de la emitere 9/22 mai 1905 – 9/22 mai 2025*, București, Editura Etnologică, 2025. „În volumul de față privind emiterea acestei importante Iradele sultanale din 9/22 mai 1905, autorii, doamna Adina Berciu-Drăghicescu și domnul Marian Crăciun, fac o analiză a modului în care toată populația din sud-estul Europei, în a doua jumătate a secolului al XIX-lea și până la declanșarea «Marelui Război» se afla într-o stare de frământare, urmând să-și creeze propriile state naționale, atunci blocate în evoluția lor de Sublima Poartă. Bazându-se pe documente, autorii conchid că cea mai veche și numeroasă populație era cea a aromânilor sau macedoromânilor.” (Radu Ștefan Vergatti)

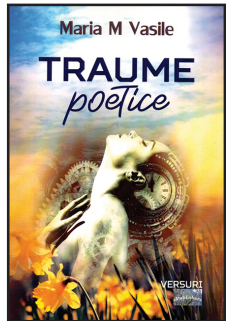
Florin Zamfirescu, *Nesăbuite povestiri*, București, Editura For You, 2025. „Nesăbuite povestiri este o carte care te impresionează de la primele pagini. În același timp, înțelegi că este o carte profundă, grea, filosofică, ținând de zona magico-suprarealistă, așa spune, a filonului tradițional al culturii românești; și că te afli în fața unui prozator foarte înzestrat. Scriu cu emoție despre această carte pentru că ea nu se aseamănă cu nicio alta din istoria literaturii române... Povestirile sunt – cele mai multe capodopere – fruste, dure, scrijelite cu fierul, vorbind despre realitățile cele mai profunde, nemărturisite de acolo, din málul inconștientului colectiv al omului sau al memoriei ancestrale. După ce citești cartea, vezi că povestirile comunică între ele printr-o subterană magică, prin motive, obsesii, simboluri și metafore, devenind capitelele un roman care ar dezvolta în literatura noastră realismul magic românesc... O carte memorabilă !” (Ștefan Dumitrescu)

Niculae Suciu, *Exerciții de admirație*, Cluj Napoca, Editura Napoca Star, 2025. „Niculae Suciu este un lector atent la nuanțe, meticolos și curajos. Merită amintit aici schimbul de replici cu nimeni altul decât Adrian Păunescu, care i-a dat dreptate nu prea ușor și cu multă eleganță. Opiniile sale pe marginea lecturilor sunt pertinente și cel mai adesea sunt străbătute de un puternic fior patriotic. Da, subliniez încă o dată, Niculae Suciu este din stirpea ardelenilor patrioți și așa a fost și este perceput la Bârca, la Suceava, la Cernăuți sau la București. Cumpăra și trimitea cărți și reviste la Chișinău și Cernăuți pentru românii care nu vor să-și uite istoria și limba... Despre cărți și autorii lor preferați, Niculae Suciu scrie cu admirație și uimire, firesc, fără rezerve și cu sufletul deschis către cititorii săi, de care se apropie cu dragoste de frumos și generozitate.” (Eugen Burghelca)

Alexandru Boțoroagă, *Amprente pe un far părăsit*, București, Editura For You, 2025. „Cu o răbdare (dacă mi se permite parafraza) de japonez bătrân, Alexandru Boțoroagă își modulează vocea lirică fără efort aparent în chingile strâmte ale haikuului. Am spus «aparent» pentru că simplitatea este cel mai greu de obținut lucru. Amprente pe un far părăsit devine astfel, după în căutarea pasului ori De la adiere la zefir, confirmarea unei vocații poetice de substanță în contextul minimalist al poeziei contemporane, din ce în ce mai lipsit de acea substantifique moelle despre care vorbea Rabelais și care ar fi trebuit să facă diferența. Așadar, un poet născut, nu făcut. Excelsior !” (Virgil Borcan)

Maria M Vasile, *Traume poetice*, București, Editura ePublishers, 2023. „Ceea ce se observă parcurgând poemele din volumul de față este contrastul dintre «traumele poetice» amplasate în titlul cărții și frenezia versificatoare a autoarei. Dacă mai aera nevoie de vreo dovadă că liricul poate fi și un precipitat al suferinței, al angoasei, al traumei (inclusiv cea provocată de pandemie), Maria M Vasile ne dovedește că așa este. Poemele ei sunt adeseori imaginative și expresive, cu o consistență aproape materială a simbolurilor și un curs imprevizibil pe care îl ia textul, de la o strofă la alta. Unul dintre ele se intitulează Cronică verbală și se referă la o felină, dar este și autocaracterizant. Fiindcă întreaga carte e o asemenea cronică a stării și stărilor poetice, parcurse cu intensitate de către o autoare surprinzătoare.” (Daniel Cristea-Enache)

Spălându-ne de lege și-nțâmplare, antologia taberei de creație literară „Ion Stratan”, ediția a IV-a, Ploiești, Editura Tracus Arte, 2025. „Volumul de față reunește voci distincte, fiecare dintre ele conturând un univers liric unic, ce oferă cititorului nu doar o experiență estetică, ci și un prilej de introspecție... Fiecare autor își pune în joc cuvintele cu o măiestrie aparte, invitându-ne să pătrundem în lumi distincte, în care sensurile se plămădesc din tăceri, din fragmente de vis, din esența efemerității umane. Poezia devine un instrument de cunoaștere, de căutare a răspunsurilor și, în plus, îndeamnă la meditație asupra contradicțiilor ce definesc individul în societatea contemporană... Fiecare vers din acest volum, plin de densitate și sensuri ascunse, deschide o fereastră înăuntrul unei lumi interioare care, deși e cuprinsă în cuvinte, ne rămâne adesea inaccesibilă.” (Marius Nica)

Camelia Mitu, *Trezire*, București, Editura Amurg sentimental, 2024. „Camelia Mitu este ceea ce trebuie să fie pentru generația poezilor tineri, un exemplu prin atitudinea și devotamentul său patriotic, vibrând la tot ce se întâmplă în lume, mai ales în țara noastră, fiind atentă la toate lucrurile pe lângă care noi, contemporanii ei, trecem nepăsători, ne facem că nu le observăm, chiar dacă nu ne onorează și nu ne fac cinste, pe plan social, politic, cultural și alte planuri care țin de conștiința noastră ca români. Camelia Mitu pentru noi este o revelație și va rămâne o surpriză încântătoare prin participarea la Concursul nostru de creație literară «Vara visurilor mele» care, prin versurile sale, ne-a oferit un moment poetic de reținut ca spectacol de la tribună în fața națiunii și ne dorim să rămână acolo unde îi este locul, adică, printre poezii de reală valoare.” (Ion Machidon)

Lavinia Betea, *Povești din Cartierul Primăverii*, București, Editura Corint, 2025. „Numit în epocă și Cartierul Roșu ori Cartierul Interzis, Primăverii are o istorie aparte. La începutul veacului al XX-lea locul se numea Grădina Bordei. Acolo Uzina de Gaze și Electricitate a Capitalei a împărțit parcele funcționarilor săi pentru a-și construi case. Proiectul prevedea locuințe modeste cu parter și etaj și curți de 400 de metri pătrați. Apă curentă, gaz și electricitate s-au introdus după război. În anii războiului, ilegalității, inclusiv membrii Secretariatului Partidului Comunist din România, și-au închiriat mai multe case conspirative în această parte a Capitalei. După 1944, Primăverii a devenit cartierul demnitarilor comuniști. S-au amenajat infrastructura și peisajul urban, iar în spațiile virane s-au ridicat vile somptuoase. Casele au intrat în administrarea Gospodăriei de Partid, antrepriză creată după model sovietic pentru satisfacerea trebuințelor „celor mai iubiți fii ai poporului”, în moduri inaccesibile cetățeanului obișnuit. Gospodăria de Partid le deservea, repara și echipa cu personal de menaj și servire, precum și cu mobilă, covoare, lenjerie, veselă și decorațiuni interioare. Construcțiile erau repartizate demnitarilor de partid și de stat și unor personalități științifice și culturale cu atribuții politice, „eliberarea” din funcție însemnând și eliberarea casei.”

	Seniori editori: Ion Andreiță, Ioana Ruxandra Fruntelată, Victoria Milescu, Florentin Popescu, Nicolae Scurtu, Otilia Sîrbu Redactor șef: Vasile Grigore Redactor șef adjunct: Gabriel Dragnea Colectiv de redacție: Alexandru Cazacu, Constanța Crudu, Alexandra Firiță, Marian Grigore, Gianina Mehedințu, Mona Dobrișan Prelucrare imagini: Mircea Paraschiv	Redacția și administrația: Str. Partizani, nr. 41A, Bolintin Vale, jud. Giurgiu tel.: 07266179367 revistasud@yahoo.com ISSN 1224-7367 PREȚ 15 lei	RAWEXCOMS Editura RAWEX COMS SRL ralucatudor2000@yahoo.com; 0720 773209 Tipar: Venus Printing Solutions, Iași
---	---	---	--

Revista Sud publică opiniile colaboratorilor săi oricât de diverse ar fi acestea.
Responsabilitatea pentru conținutul fiecărui text aparține, în exclusivitate, autorului.